

150.4

080501

01

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

บทคัดย่อ

ของ

ณัฐวัลย์ จันทร์พฤษ

- 5 ๒๒. 2549

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ตุลาคม 2548

ณัฐวัลย์ จันททรัพย์. (2548). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์, อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับสุขภาพจิตของนักเรียนและน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยาจำนวน 463 คนซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน(Two-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบคัดกรองสุขภาพจิต ฉบับ Thai QHQ-30 ส่วนแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับสุขภาพจิตของนักเรียน มีค่า .310 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรปัจจัยทั้ง 4 ด้านร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสุขภาพจิตของนักเรียนได้ร้อยละ 9.6

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

A STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS AND MENTAL
HEALTH OF PRATHOM SUKSA VI STUDENTS IN SCHOOLS
CHAOPHAYA GROUP, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

AN ABSTRACT
BY
NUTTHAWAN JUNPRUK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the *Master of Education degree in Educational Research and Statistics*
at Srinakharinwirot University
October 2005

Nutthawan Junpruk (2005). *A Study of Relationship Between Some Factors and Mental Health of Prathom Suksa VI Students in Schools of Chaophaya Group, Bangkok Metropolitan Administration*. Master Thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics) Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc.Prof. Nipa Sripairot, Mr. Chawalit Ruayajin.

The purpose of this research were to study the relationship of some factors, such as family relationship, school environments, relationship between teacher and student, relationship between student and friend, with mental health of student and the beta weight of some factors contributes to the mental health of students. The samples consisted of 463 Prathom Suksa VI students studying in the second of academic year 2004, Chaophaya Group, Bangkok Metropolitan Administration by using the two-stage random sampling. The instruments for collecting data included screening of mental health Thai GHQ-30. The questionnaires were invented by the researcher, about family relationship, school environment, relationship between teacher and student, relationship between student and friend. The data were analyzed by using multiple regression.

The results of the study showed that :

1. The multiple correlation coefficients between the factors in the family relationship, school environments, relationship between teacher and student, relationship between student and friend in mental health of student was .310 with statistically significant at .01 level, by four independent variables accounted for 9.6 percent of the variance on mental health of student.

2. The score weight of the factors about in the family relationship and relationship between student and friend had the score weight to mental health of students with statistically significant at .01 level, but environment in school, and relationship between teacher and student effect contributed to mental health of student was not statistically significant.

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

ปริญญานิพนธ์
ของ
ณัฐวัลย์ จันทร์พุกษ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ตุลาคม 2548

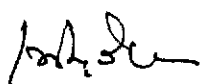
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

ของ
ณัฐวัลย์ จันททรัพย์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

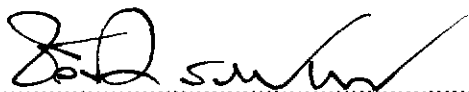

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2548

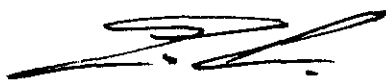
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

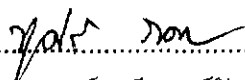
.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิน)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิคม ดังคะพิภพ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ เพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลือและเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อแนะนำอันมีคุณค่ารวมทั้งช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของปริญญานิพนธ์และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ดังคะพิภพ และรองศาสตราจารย์ ชูศรี วงศ์รัตนะ เป็นกรรมการสอบปากเปล่าที่ได้กรุณาให้ข้อสังเกต คำแนะนำเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างมากในการจัดทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือจากอาจารย์ ดร.สุพร เข้มแยง รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ อาจารย์ ดร.ละเอียด รัชเณศวร ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และคณะครูอาจารย์ทุกท่านของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และโรงเรียนที่นำเครื่องมือไปทดลองใช้ และนักเรียนทุกคน โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยาที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ส่วนเครื่องมือแบบคัดกรองสุขภาพจิตฉบับภาษาไทย จี เอช คิว - 30 (Thai GHQ - 30) ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากนายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิท ที่อนุญาตให้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ให้ทุนอุดหนุน และสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาวัดผลและวิจัยทางการศึกษาทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนความรู้แก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา ที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ท้ายสุดนี้ขอให้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่พระคุณบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ตลอดผู้ที่มีพระคุณและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อคิดเห็นและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา จนผู้วิจัยประสบผลสำเร็จทางการศึกษา

ณัฐวัลย์ จันทร์พฤษ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากร	4
กลุ่มตัวอย่าง	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
สมมติฐานของการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต	10
ความหมายของสุขภาพจิต	10
ความสำคัญของสุขภาพจิต	12
ลักษณะของสุขภาพจิต	15
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน	23
เครื่องมือวัดสุขภาพจิต	25
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการที่ศึกษา	27
สัมพันธภาพในครอบครัว	27
สภาพแวดล้อมในโรงเรียน	36
สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน	42
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47
งานวิจัยในประเทศ	47
งานวิจัยต่างประเทศ	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย 54
	การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง 54
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 55
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 56
	ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 59
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 61
	การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย 62
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย 62
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 66
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 66
	การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 67
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 67
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 71
	สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย 71
	สรุปผลการวิจัย 73
	อภิปรายผล 73
	ข้อเสนอแนะ 75
บรรณานุกรม	 77
ภาคผนวก	 88
ภาคผนวก ก	
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	 89
ภาคผนวก ข	
ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ	 91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ค	
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	100
ภาคผนวก ง	
ตัวอย่างหนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ	108
ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์	108
ประวัติย่อผู้วิจัย	114

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดโรงเรียน	55
2 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	67
3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ	68
4 คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัยบางประการ	70
5 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพใน ครอบครัว	92
6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมใน โรงเรียน	93
7. ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพ ระหว่างครูกับนักเรียน	94
8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	95
9 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว	96
10 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	97
11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างครูกับ นักเรียน	98
11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับเพื่อน	99

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม	56

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เนื่องจากกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้านทำให้การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) ได้กำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคน โดยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของคน เพราะตระหนักว่า “คน” เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาอย่างแท้จริง การพัฒนาศักยภาพของคนจะพัฒนาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับตนเอง ครอบครัว และสังคม โดยให้ทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญา และทักษะฝีมือ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2541 : 12) ซึ่งการสนองตอบต่อแผนพัฒนานี้ควรเริ่มพัฒนาคนตั้งแต่วัยเด็ก เนื่องจากเด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อประเทศชาติ การที่จะพัฒนาให้เด็กมีคุณภาพได้ต้องเริ่มจากบุคคลที่อยู่รอบข้างเด็กได้แก่พ่อแม่และผู้ปกครอง ต้องให้การดูแลให้ความรัก ความเข้าใจแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเติบโต และเป็นประชากร ที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งพ่อแม่และผู้ปกครองส่วนใหญ่มักจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทางด้านสติปัญญาให้แก่เด็ก พยายามเสริมสร้างทุกวิถีทางให้เด็กฉลาดและเก่งโดยการสนับสนุนลูกหลานให้เรียนสูงๆ เพราะมีความเชื่อว่าการศึกษาคือหนทางเดียวที่จะทำให้บุคคลเกิดความแตกต่างกัน ในหน้าที่การงานฐานะ และเกียรติยศชื่อเสียง ซึ่งผู้ปกครองจำนวนมาก จึงให้ความสำคัญทางด้านสติปัญญา จากการศึกษาของวันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2541 : 68–71) พบว่าบิดามารดาส่วนใหญ่ในกลุ่มตัวอย่างทั่วกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด รายงานว่าสิ่งที่บิดามารดาเน้นมากที่สุดในการอบรมเลี้ยงดูบุตร คือการให้บุตรของตนมีสติปัญญา ฉลาดเฉลียวฉลาด รองลงมาได้แก่ การให้กินอิ่มนอนหลับ มีร่างกายแข็งแรงและจิตใจปลอดโปร่ง อารมณ์ดี เข้ากับใครก็ได้ และมีคุณธรรมประจำใจ ให้ความสำคัญเรียงตามลำดับ ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีเด็กจำนวนมากที่ถูกอบรมเลี้ยงดูให้มีความฉลาดทางสติปัญญา แต่ขาดการพัฒนาทางด้านอารมณ์และจิตใจ ขาดระเบียบวินัย การอดทนรอคอย การยับยั้งชั่งใจ และการควบคุมตนเอง โดยไม่คำนึงถึงจิตใจผู้อื่น มีปัญหาในด้านมนุษยสัมพันธ์ ไม่สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งทางอารมณ์ของตนเอง หรือเด็กบางคนไม่สามารถที่จะเผชิญกับความกดดัน ความผิดหวัง ความเสียใจและหาทางออก หรือแก้ปัญหาโดยการทำลายตนเอง นอกจากนี้วันเพ็ญ บุญประกอบ (2543 : 43) กล่าวว่า เด็กเติบโตขึ้นในปัจจุบัน มีปัญหาทางด้านอารมณ์ และจิตใจมากขึ้น โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า วิตกกังวล ติดสารเสพติด มีความก้าวร้าวรุนแรง มีปัญหาในการปรับตัวและมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำ

ในสังคมปัจจุบัน ปัญหาสุขภาพจิตกำลังเป็นปัญหาที่สำคัญ และมีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) ได้กำหนด แนวทางการพัฒนา

ศักยภาพคนด้านสุขภาพจิต โดยสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตแบบองค์รวม ทั้งการสร้างเสริมความแข็งแรงของครอบครัว การลดปัญหาการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ การแก้ไขปัญหายาเสพติด และการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมรวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อันเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2540 : 27)

สุขภาพจิตมีความสำคัญ คือการที่บุคคลสามารถที่จะมีชีวิตรอยู่อย่างสุขสบายในสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ไม่ว่าตนเองจะอยู่คนเดียวหรืออยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ จะต้องเข้าใจและยอมรับเกี่ยวกับเรื่องมนุษยสัมพันธ์และพฤติกรรมทางสังคมที่เปลี่ยนไปว่า “คนยุคโลกาภิวัตน์นี้มีคนรู้จักมากขึ้น แต่กลับมีเพื่อนน้อยลง” ผู้ที่สามารถดำเนินชีวิตไปตามเหตุการณ์ของโลกปัจจุบันได้อย่างปกติสุขนั้นแหละ คือ ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีทั้งนี้เพราะเขาจะต้องเป็นผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดีเป็นผู้ที่สามารถเผชิญกับความเป็จริงแห่งชีวิตได้ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญยิ่ง 3 ประการ ของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ร่างกายกับจิตใจของคนเรตั้งแต่เกิดมา มีการเจริญเติบโต และพัฒนาการควบคู่กันมาโดยตลอด ถ้าร่างกายเกิดโรคภัยไข้เจ็บทำให้สุขภาพกายไม่สมบูรณ์ จิตใจก็มีสภาพเช่นเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าสุขภาพจิตมีความสำคัญและการมีสภาพภาวะจิตใจที่เข้มแข็ง เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การที่บุคคลจะมีสภาพภาวะจิตใจเข้มแข็งได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับบรรยากาศในครอบครัวและประสบการณ์ทางสังคมของแต่ละบุคคลด้วย ดังนั้นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สำหรับบุคคลแต่ละคนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเด็กเพื่อให้รู้จักแก้ปัญหา รู้จักใช้เหตุผลรู้จักอดทนเมื่อต้องเผชิญกับความยากลำบาก กล้าแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่างๆอย่างเหมาะสม ยอมรับข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง โดยไม่บิดเบือนไปจากสภาพความเป็นจริงการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมนั้น เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ขาดความอบอุ่นเนื่องจากไม่ได้อยู่กับบิดามารดา ดังการศึกษาของดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉินึก (2524 : 179-180) ที่พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุด คือวัยรุ่นที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา การที่วัยรุ่นพบข้อจำกัดของการอบรมเลี้ยงดู ขาดความผูกพันเป็นพิเศษกับใคร อันเป็นพื้นฐานของการสร้างความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ เช่นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ดี พ่อแม่ไม่ลงรอยกันและสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวไม่สงบสุข แต่วัยรุ่นเหล่านั้นมีความจำเป็นต้องเผชิญกับสิ่งเหล่านี้อยู่ทุกวัน ดังการศึกษาของออร์ (Orr, Kelly Kent.1978 : 19-27) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวและความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งพบว่าเด็กวัยรุ่นมีความมั่นคงทางอารมณ์ดี เมื่อมีสัมพันธภาพในครอบครัวดี

จากการวิจัยของออร์พันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2533 : บทคัดย่อ) พบว่า สภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษามีความสำคัญในการที่จะกระตุ้นนักศึกษาให้มีศักยภาพทั้งทางสติปัญญา บุคลิกภาพ และความรู้สึกต่าง ๆ และการจัดสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาที่ดีจึงเอื้อต่อบรรยากาศทางวิชาการเอื้อต่อความรู้สึกที่อบอุ่นและเป็นมิตรซึ่งส่งผลต่อผู้เรียนทั้งด้านการเรียนด้านพฤติกรรม และสุขภาพจิต ซึ่ง อุษา เชาวลิต (2540 : 98) ได้ศึกษาพบว่า พื้นฐานทางพฤติกรรมเด็ก

เกิดขึ้นจากบรรยากาศภายในบ้าน ถ้าทุกคนในบ้านมีความสัมพันธ์กันดี เด็กจะแสดงความเป็นมิตร มีการปรับตัวดี มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลนอกบ้านด้วย แต่ถ้าการกระจายความรักความอบอุ่นภายในบ้านเป็นไปอย่างไม่ยุติธรรมจะทำให้เกิดการปรับตัวที่ไม่ดี ก็เกิดความเครียดทางจิตใจ และความวิตกกังวล ซึ่งส่งผลให้เด็กมีสุขภาพจิตที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสัมพันธ์ภาพในครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของแต่ละบุคคล

เมื่อเด็กก้าวออกจากบ้านมาสู่โรงเรียน หลังจากที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านและลองฝึกทักษะการเข้าสังคมกับคนภายในครอบครัวแล้วเด็กจะต้องมาเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคมที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วย โรงเรียน ครู นักเรียน และเพื่อนของนักเรียน ฯลฯ มีโรงเรียนเป็นแหล่งในการถ่ายทอดวิชาความรู้ ลักษณะนิสัย อาชีพการงาน และสิ่งจำเป็นอื่นๆที่จะช่วยให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น หากโรงเรียนสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้นได้ เด็กจะมีความสุขสบายใจ เป็นสุข และมีความมั่นคงทางอารมณ์ แต่ถ้าหากโรงเรียนมีบรรยากาศไม่เป็นมิตร มีแต่ความสับสนวุ่นวาย หรือเข้มงวดกดขี่ มีความสัมพันธ์แบบตัวใครตัวมัน เด็กจะเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยและมีความวิตกกังวล ดังนั้นสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนอกจากจะช่วยให้นักเรียนคลายความตื่นเต้นตึงเครียด มีจิตใจมั่นคงแจ่มใสแล้วประสบการณ์ที่ดีในโรงเรียนจะช่วยฟื้นฟูจิตใจของเด็กที่ได้รับการกระทบกระเทือนมาจากบ้านหรือจากสิ่งแวดล้อมชุมชนที่อยู่ใกล้เคียง บางกลุ่มบางส่วน และสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนต้องเผชิญอยู่เป็นประจำ ได้แก่ ครูและกลุ่มเพื่อน ดังที่ คาเพลนและคณะได้ศึกษา (Kaplan and others.1959 : 318-319)พบว่า ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียนยังมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน หากครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน นักเรียนจะรู้สึกเป็นกันเองและปรับตัวเข้ากับครูได้ดี เนื่องจากครูเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพล ต่อนักเรียน โดยนักเรียนจะยึดครูเป็นต้นแบบ ครูจึงต้องเป็นกันเอง ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และความเมตตาต่อนักเรียน ซึ่งการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนนั้นเริ่มจากครูและนักเรียน ดังที่กรมวิชาการ (2539 : 10-13) ได้สรุปไว้ว่า ครูและนักเรียนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ตอบคำถาม เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน จะทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็น กระตือรือร้นที่จะเรียน เพราะนักเรียนมีโอกาใช้ความคิดของตนเองและที่จะแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ นักเรียนเองก็มองครูอย่างเป็นมิตร สิ่งเหล่านี้เป็นพฤติกรรมการสอนของครูที่จะสามารถสร้างสุขภาพจิตที่ดีให้กับนักเรียน

จากการศึกษาความหมายขอบข่ายและลักษณะของสุขภาพจิตของนักเรียน ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูสายผู้สอนที่ต้องรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีพัฒนาการได้เป็นไปตามความมุ่งหมายของ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ นักเรียนได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม และเล็งเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง สัมพันธภาพในครอบครัวน่าจะเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียนนอกจากนั้นสภาพแวดล้อมใน

โรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ก็น่าจะมี ส่วนเกี่ยวข้องทำให้ให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดีหรือไม่และเป็นแนวทางของครู อาจารย์ และ ผู้ปกครอง ในการปลูกฝังให้นักเรียนมีสุขภาพจิตของตนเองดีขึ้นผู้วิจัยจึงสนใจปัจจัยด้านสัมพันธภาพ ในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่าง นักเรียนกับเพื่อนนักเรียนซึ่งมีด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนว การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในเกณฑ์ ประเมินมาตรฐานคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านผลผลิต (Output) มาตรฐานที่ 1.2 นักเรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิต สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2547 : 39)

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา
2. เพื่อศึกษาคำแนะนำความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ เพื่อน มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนใน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูแนะแนว บิฑามารดา ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของนักเรียน ให้มีความเข้าใจเกี่ยวข้องกับ สุขภาพจิตของนักเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไข และส่งเสริม สุขภาพจิตของนักเรียน พร้อมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เหมาะสมต่อไป เพื่อให้ นักเรียนมีสุขภาพจิตดีและอาจส่งผลไปถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 43 โรงเรียน ห้องเรียน 143 ห้องเรียน และ จำนวนนักเรียน 5,368 คน ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มเขตเจ้าพระยา จำนวนทั้งสิ้น 463 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยบางประการ ได้แก่

- 1.1 สัมพันธภาพในครอบครัว
- 1.2 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน
- 1.3 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน
- 1.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สุขภาพจิตของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สุขภาพจิตของนักเรียน** หมายถึง ภาวะทางจิตของนักเรียนที่แสดงออกมาทางร่างกาย อารมณ์ และความรู้สึกต่อตนเอง เป็นความรู้สึกเข้มแข็งมั่นคงทางอารมณ์สมบูรณ์ มีความสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งยังดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุข กระตือรือร้น ชอบเข้าร่วมกิจกรรมทำงานด้วยความตั้งใจ สามารถในการเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ซึ่งวัดได้จากแบบคัดกรองสุขภาพจิตของธนา นิลชัยโกวิทย์และคนอื่นๆ (2539 : 12-14) โดยใช้ฉบับ Thai GHQ-30 (Thai General Health Questionnaire-30) โดยเน้นถึงปัญหาที่ผิดไปจากภาวะผิดปกติของบุคคลซึ่งครอบคลุมปัญหาใหญ่ ๆ 4 ด้านได้แก่

1.1 **ความรู้สึกไม่เป็นสุข (Unhappiness)** หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนในลักษณะที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์และสมาธิให้จดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ได้นาน

1.2 **ความวิตกกังวล (Anxiety)** หมายถึง ภาวะของความตึงเครียดที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจ ความรู้สึกกังวลในเรื่องต่างๆ อย่างไม่มีเหตุผล กลัวในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นหรือกลัวที่จะสูญเสียสิ่งต่างๆ เช่นกลัวจะเรียนไม่จบกระวนกระวายใจมากเมื่อใกล้สอบและมีความเครียดอยู่ตลอดเวลา หงุดหงิด ฉุนเฉียวง่าย ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

1.3. **ความบกพร่องเชิงสังคม (Social Impairment)** หมายถึง การปรับตัวเข้ากับเพื่อนและครูไม่ได้ชอบอยู่คนเดียวเงียบ ๆ

1.4. **ความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพ (Hypochondriasis)** หมายถึง ความทุกข์ใจเกี่ยวกับสุขภาพทางกายของตนเองทำให้กินไม่ได้นอนไม่หลับ กระสับการะส่าย ร่างกาย ทрудโทรม

ปวดศีรษะ ปวดท้อง ใจคอหดหู่ หวาดกลัว ความตึงเครียดของกล้ามเนื้อ สงสัยและข้องใจอย่างไม่มีเหตุผล

2. ปัจจัยบางประการ หมายถึง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง สภาพโดยทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัวการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว และความสำเร็จในชีวิตการทำงานของสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน และพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เช่น การให้ความสนิสนิยม ความสนใจ ชักถาม การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การแนะนำวิธีการปฏิบัติตนการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สภาพการณ์ต่างๆ ที่อยู่รอบตัวทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิตในโรงเรียน อาคารสถานที่ รวมถึงบรรยากาศในการเรียน ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดี มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านอาคารสถานที่ หมายถึง สภาพการณ์เกี่ยวกับลักษณะของโรงเรียน ทั้งภายในและภายนอกอาคารเรียน เช่น การถ่ายเทของอากาศ ความสะอาดร่มรื่น แสงสว่างเพียงพอ มีที่นั่งพักผ่อนนอกเวลาเรียน ห้องปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมในการใช้งาน

2.2.2 ด้านสื่อและอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการเรียน การสอน ที่มีความทันสมัย มีปริมาณเพียงพอ จัดเก็บอย่างมีระเบียบจัดเป็นหมวดหมู่ หยิบใช้ได้สะดวก มีสภาพความพร้อมในการใช้งาน

2.2.3 ด้านกิจกรรมและการบริการ หมายถึง การจัดกิจกรรมเพื่อเสริม การเรียนรู้ นอกห้องเรียนและสนองความต้องการพื้นฐานการแสดงออกของนักเรียนให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จัดบริการแนะแนว บริการสุขภาพ บริการอาหารกลางวัน และกิจกรรมนันทนาการ เพื่อความบันเทิงใจเป็นการสร้างเสริมสุขภาพจิตให้ กับนักเรียน

2.3 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง การกระทำที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนและพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธที่ดี ครูให้ความเป็นกันเอง ให้ความรัก ความสนใจ ความเข้าใจทั้งยอมรับและให้กำลังใจแก่นักเรียนอย่างจริงใจมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในด้านการเรียนการสอนและการปกครองชั้น ตลอดจนพฤติกรรมการสอนของครูตามการรับรู้ของนักเรียน ที่สามารถส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ให้นักเรียนและส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพดี ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การกระทำที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียนในการอยู่ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน ทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม ช่วยเหลือ ห่วงใย ไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านการเรียนและด้านอื่น ๆ ยอมรับและรู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนฟังความคิดเห็นของเพื่อน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพดีซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร หมายถึง โรงเรียนที่อยู่ภายใต้สังกัดการบริหารงาน บังคับบัญชาของกรุงเทพมหานคร จำนวน 433 โรงเรียน

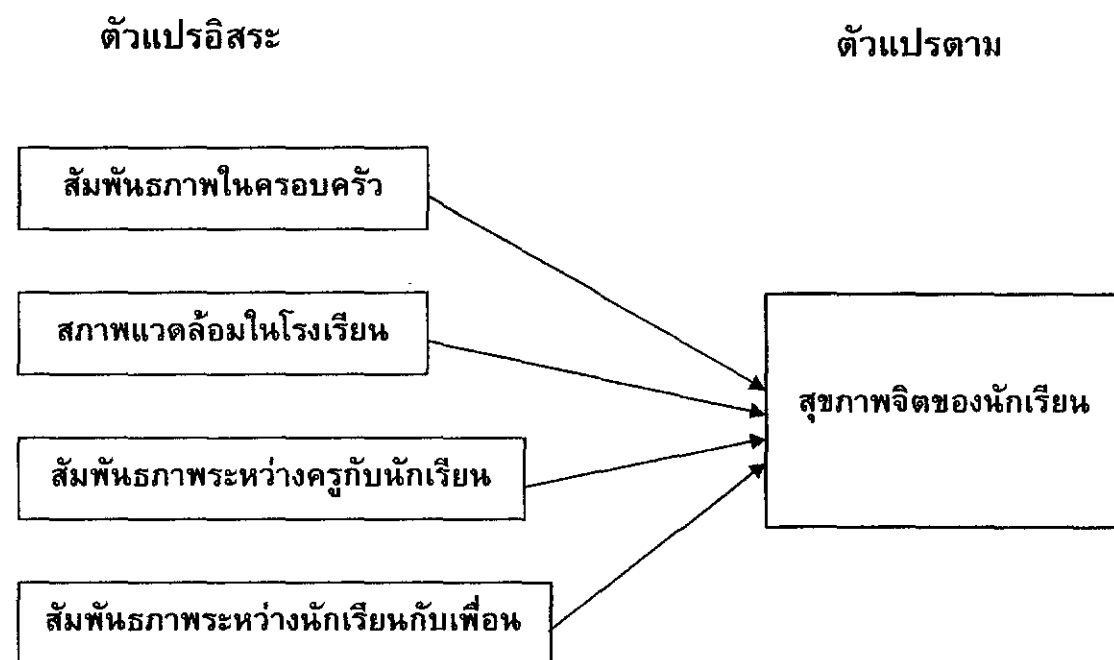
4. กลุ่มเขตเจ้าพระยา หมายถึง การแบ่งกลุ่มเขตการปกครองของกรุงเทพฯ ที่มี 50 สำนักงานเขตเป็น 6 กลุ่มเขต คือ กลุ่มเขตกรุงธนเหนือ กลุ่มเขตกรุงธนใต้ กลุ่มเขตรัตนโกสินทร์ กลุ่มเขตศรีนครินทร์ กลุ่มเขตบุรพา และกลุ่มเขตเจ้าพระยา ซึ่งกลุ่มเขตเจ้าพระยาประกอบด้วย 9 สำนักงานเขต คือ เขตบางคอแหลม เขตคลองเตย เขตดินแดง เขตวัฒนา เขตบางนา เขตยานนาวา เขตห้วยขวาง เขตพระโขนง และเขตสาทร

5. น้ำหนักความสำคัญ หมายถึง ค่าตัวเลขที่บอกให้ทราบว่าปัจจัยบางประการส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนเพียงใดและการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาน้ำหนักความสำคัญของคะแนนดิบ

6. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีปริญญาด้านจิตวิทยาหรือผู้ที่มีประสบการณ์ในการสร้างแบบทดสอบมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 ท่านเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องกับนิยามในแต่ละปัจจัยที่ต้องการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ และหาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการที่ส่งผลซึ่งกันและกันกับสุขภาพจิตของนักเรียน โดยพิจารณาจากลักษณะต่างๆ ของตัวแปร จึงกำหนดเป็นตัวแปรอิสระและกลุ่มตัวแปรตามเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดทฤษฎี ดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา
2. มีน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยอย่างน้อย 1 ประการที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต
 - 1.1 ความหมายของสุขภาพจิต
 - 1.2 ความสำคัญของสุขภาพจิต
 - 1.3 ลักษณะของสุขภาพจิต
 - 1.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน
 - 1.5 เครื่องมือวัดสุขภาพจิต
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ศึกษา
 - 2.1 สัมพันธภาพในครอบครัว
 - 2.1.1 ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 2.1.2 ความสำคัญของสัมพันธภาพในครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดู
 - 2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว
 - 2.2 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 2.2.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 2.2.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 2.2.3 รูปแบบของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 2.2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
 - 2.3 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน
 - 2.3.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน
 - 2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน
 - 2.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2.4.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2.4.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

1.1 ความหมายของสุขภาพจิต

สำหรับความหมายของสุขภาพจิตนั้น มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะปรับตัวให้มีความสุขอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความสัมพันธ์ทางจิตกับบุคคลอื่น และดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความสะดวกอย่างสุขสบาย รวมทั้งตอบสนองความต้องการของตนเอง ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้ได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจ สุขภาพจิตมิได้หมายความว่าเฉพาะเพียงแต่ปราศจากอาการของโรคประสาทและโรคจิตเท่านั้น (เบญจพร ปัญญาฯ. 2545 : 3)

แผน แสงสิงแก้ว (2521 : 3) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง สภาพจิตที่เป็นสุข มีอารมณ์มั่นคง สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

สุรางค์ จันทน์เอม (2527 : 2) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง สมรรถภาพในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี มีความคิดถูกต้อง แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคนที่มีสุขภาพจิตดีนั้นต้องมีร่างกายที่แข็งแรง มีความคิดดี อารมณ์มั่นคงมีความสามารถในการทำงานและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

สุจริต สุวรรณชีพ (2528 : 15) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง สภาพของจิตใจที่มีความเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาและปรับจิตใจให้มีความสุขได้อย่างเหมาะสมกับสถานะที่เป็นจริงในการดำเนินชีวิต และสภาพจิตของมนุษย์โดยทั่วไปจะมีลักษณะไม่คงที่ มักจะเปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมา ทุกข์บ้างสุขบ้างได้เสมอ จากแรงผลักดันทั้งภายในตัวเราเองและจากผู้อื่นในสังคมรอบตัวเรา

กรมการแพทย์ (2529 : 3) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง สภาพของบุคคลที่สามารถแก้ปัญหา สามารถปรับตัวและจิตใจได้อย่างเหมาะสมกับสังคม และสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ในการดำเนินชีวิตของปุถุชนย่อมต้องเผชิญความทุกข์ ความตึงเครียดความไม่พอใจ ความผิดหวัง แต่ผู้มีสุขภาพดีจะสามารถแก้ปัญหา หรือหาทางออกที่เหมาะสมกับวัฒนธรรม และสามารถปรับจิตใจให้ยอมรับผลที่จะตามมา สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบายตามอัตภาพ และปราศจากอาการของโรคประสาท โรคจิต

วิทยา นาควัชร (2529 : 13) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง สภาพจิตใจที่สามารถปรับตัวเราเข้าหาสิ่งแวดล้อมได้เกิดความพอใจกับสภาพที่ตัวเราเป็นอยู่ มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี สามารถสนองความต้องการตามธรรมชาติของตนเองได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย สังคม และขนบธรรมเนียม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 6) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง สภาพชีวิตที่เป็นสุข ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ไม่เพียงแต่จะปราศจากโรคจิต โรคประสาทเท่านั้น แต่ยังสามาร

ปรับตัวได้อย่างเหมาะสมในสังคมโดยไม่มีข้อขัดแย้งภายในจิตใจ มีความมั่นคงทางใจ มีสมรรถภาพในการทำงาน สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความพอใจ มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วนิดา หัตถพันธ์ (2532 : 52) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง การมีจิตใจที่ดี แจ่มใส มีความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับสภาพความเป็นจริง มีความกระตือรือร้นยอมรับและทนต่อสภาพการณ์ต่างๆ ได้โดยไม่ท้อแท้ ไม่หมดหวังหรือหมดกำลังใจ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผลที่เหมาะสม รู้จักคิดกว้างขวาง

กรมสุขภาพจิต (2532 : 1) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ของจิตใจ สภาพของจิตใจจะมีความสมบูรณ์เพียงไร ดูได้จากสมรรถภาพของจิตใจ ซึ่งได้แก่ความสามารถในเรื่องนี้ต่อไป

1. การกระชับมิตร หมายถึง ความสามารถในการผูกมิตร และคงความเป็นมิตรนั้นไว้ได้ รวมทั้ง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและเป็นสุข
2. พิชิตอุปสรรค หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาและปรับตัวให้อยู่ได้หรือก่อประโยชน์ได้ในท่ามกลางความเป็นอยู่และความเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม
3. รู้จักพอใจ หมายถึง ความสามารถในการทำใจให้ยอมรับในเรื่องที่อยากได้ อยากเป็น เท่าที่ได้เป็นอยู่จริงได้ด้วยความสบายใจ

โบว์แมน (Bowman.1964 : 24) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการมีส่วนร่วมด้วยสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขในฐานะคนทั้งคนและอยู่ในลักษณะยอมรับตนเอง สุขภาพจิตไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของจิตใจเท่านั้นยังเป็นภาวะของบุคลิกภาพทั้งหมด

มูลีย์ (Mouley.1965 : 165-167) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิต หมายถึง การกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของบุคคล เป็นการลดความตึงเครียดทางอารมณ์เพื่อการปรับตัว เพื่อสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เช่น เพศวัฒนธรรม และสภาพสังคม

นิเคल्ली (Nikelly.1966 : 10) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตในส่วนของนักเรียนว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตสมบูรณ์เป็นบุคคลที่ยอมรับตนเอง ทั้งในส่วนที่เด่น และข้อบกพร่องของตนเอง พยายามดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต มีความมั่นคงทางอารมณ์สามารถเผชิญต่อสภาพความเป็นจริง รู้จักแยกแยะพฤติกรรมถูกต้องออกจากพฤติกรรมผิดมีความรับผิดชอบ มีพลังที่จะเผชิญต่อความขัดแย้งในใจของตนเอง

เบอร์นาร์ด (Bernard.1970 : 17) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตว่า หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวของบุคคลเพื่อให้ตนเองได้รับประโยชน์มีความสุขและพฤติกรรมนั้นไม่ขัดต่อสังคม คนมีสุขภาพจิต สามารถจะเผชิญและยอมรับความเป็นจริงในชีวิต สุขภาพจิตของบุคคลจะดีที่สุด เมื่อบุคคลนั้นยอมรับความสำเร็จของตนเองตามสภาพ ความเป็นจริง

และความสามารถของตนเองด้วยความพอใจ โดยได้รับความกระทบกระเทือน หรือความคับข้องใจ น้อยที่สุด บุคคลนั้นจะมีสุขภาพจิตในขั้นที่น่าพอใจ ถ้าบุคคลนั้นไม่ตั้งเครียดต่อความไม่สมหวังจะไม่ มีปฏิกริยาต่อต้านรุนแรง แต่จะรักษาไว้ซึ่งความมีเหตุผล มีการแสดงออกเหมาะสมกับกาลเทศะ

จาโฮดา (Jahoda.1970 : 28-35) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตว่า หมายถึง การมี สภาวะทางจิตที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์จะมีลักษณะดังนี้ มีเจตคติและความรู้สึกที่ดีต่อ ตนเองเข้าใจตนเอง พัฒนาดตนเองให้มีความก้าวหน้า มีแนวความคิดและการกระทำที่สอดคล้องกัน มีความเป็นตัวของตัวเองในการกระทำและการแสดงความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เข้าใจสภาพความเป็น จริงของสิ่งต่าง ๆ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

ซอดดี้ (Soddy.1975 : 419-420) ได้ให้ความหมายของคนที่มีความสุขทางจิตดีว่า ผู้ที่มี สุขภาพจิตดีเป็นบุคคลที่มีความสุขดำเนินชีวิตด้วยความสบายไม่เคร่งเครียดมีความหวังและ ความทะเยอทะยาน แต่อยู่ในขอบเขตของสิ่งที่เป็นไปได้ มีความชื่นชมต่อความแข็งแกร่ง และยอมรับ ความอ่อนแอของตนเองสามารถช่วยเหลือคนอื่นได้ และในขณะเดียวกันก็ยินดีให้คนอื่นช่วยตน ไม่ทอดทิ้งต่อความล้มเหลว แต่ก็ไม่โอ้อวดในความสำเร็จ จะแสดงความเป็นมิตรและความดูดีออก มาได้ถ้าจำเป็น แบบแผนแห่งความประพฤติของผู้ที่มีสุขภาพจิตดีนั้นเป็นแบบแผนแห่งความซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อตัวเองและไม่เรียกร้องสิทธิพิเศษอะไรจากสิ่งแวดล้อมความเข้มแข็งและพลังงานในตัวเอง ของเขานั้นมาจากความเชื่อมั่นของตนและจากคุณค่าในตัวของเขาเอง

คาเพลนและคนอื่นๆ (Kaplan and others.1980 : 285) ได้ให้ความหมายของ สุขภาพจิต หมายถึงความรู้สึกเป็นสุข สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการดำรงชีวิตอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุข

เอ็กเบิร์ต (Egbert. 1980 : 10) ได้ให้ความหมายของสุขภาพจิตว่า หมายถึง การปฏิบัติ ตนอยู่ในศีลทั้งทางใจ วาจา มีสติ และมีความเป็นมิตรกับบุคคลอื่น

จากความหมายของสุขภาพจิตข้างต้นสรุปได้ว่า สุขภาพจิต หมายถึง สภาพของ จิตใจเข้มแข็งมั่นคงสมบูรณ์ สามารถดำเนินชีวิตที่เป็นสุข มีอารมณ์มั่นคง สามารถแก้ปัญหาปรับตัว ให้อยู่ร่วมกับบุคคลในสังคม และสภาพแวดล้อมได้อย่างสมดุล ทำประโยชน์แก่ตนเองและสังคม อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ความสำคัญของสุขภาพจิต

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ หรือประชากรเป็นหลัก ประชากรที่มีคุณภาพนั้น ต้องมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ สามารถทำประโยชน์ให้ตนเองและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง การมี สุขภาพจิตที่ดีนั่นเอง

สุจริต สุวรรณชีพ (2528 : 16) ได้กล่าวถึง คุณภาพของประชากรไว้ สรุปได้ว่า ประชากรที่มีคุณภาพนั้นย่อมประกอบไปด้วยพื้นฐาน ห้าประการ ความสมบูรณ์ทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจริยธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่า สี่ในห้าของคุณภาพประชากร คือคุณภาพของจิตใจ

สุดไฉน มีริยะเกิด (2530 : 2- 4) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของสุขภาพจิต ไว้ว่า สุขภาพจิตเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ถ้าบุคคลใดมีสุขภาพจิตดี พฤติกรรมที่แสดงออกย่อมเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นผลดีต่อตนเองและบุคคลอื่น แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลใดสุขภาพจิตไม่ดีหรือสุขภาพจิตเสื่อม พฤติกรรมที่แสดงออกมา ก็จะนำความเดือดร้อนมาให้ตนเองและบุคคลอื่น ความสำคัญของสุขภาพจิตแบ่งได้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. สุขภาพจิตมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันในด้านต่างๆ เช่น

1.1 ต่อร่างกาย สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพทางกายมาก ผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ก็ย่อมจะมีสุขภาพจิตดีตามไปด้วย

1.2 สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น ต้องอาศัยความเป็นคนที่มีสุขภาพจิตดี จึงสามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี บุคคลที่มีสุขภาพจิตดี หน้าที่มักยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นที่ชื่นชอบของผู้พบเห็น มีเพื่อนฝูงมาก ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่สุขภาพจิตเสื่อม มักนำเอาปัญหาและเรื่องไม่สบายใจมาสู่ผู้อื่นเสมอ

1.3. ชีวิตครอบครัว ถ้าสมาชิกครอบครัวเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี ย่อมนำความสุขมาสู่ครอบครัว ทั้งนี้ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี เป็นผู้รู้จักให้ความรักกับผู้อื่น มีอารมณ์มั่นคง ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้บรรยากาศในครอบครัวน่าอยู่น่าอาศัย ตรงกันข้ามกับครอบครัวที่มีสมาชิกสุขภาพจิตไม่ดี ย่อมมีแต่การทะเลาะวิวาท เดือดร้อน ไม่สงบสุข ไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน

1.4. ด้านการงาน ผู้มีสุขภาพจิตดี ย่อมมีความสุขกับงานของตน มีประสิทธิภาพในการทำงาน หรือทำงานอย่างเต็มความสามารถ ตรงกันข้าม ผู้ที่มีสุขภาพจิตไม่ดีจะทำงานด้วยความเบื่อหน่ายท้อแท้ ขาดกำลังใจในการทำงาน

2. สุขภาพจิตมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ถ้าครูมีสุขภาพจิตดี มีความสามารถในการสอน สอนนักเรียนด้วยความเอาใจใส่ รักและเข้าใจนักเรียน มีอารมณ์ดี ไม่เกรี้ยวกราด นักเรียน ก็จะทำให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดีตามไปด้วย การเรียนการสอนก็จะเป็นไปด้วยดี ได้ผลสมกับความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แต่ถ้าครูมีสุขภาพจิตไม่ดี เกรี้ยวกราดไม่รักเด็ก เบื่อหน่ายในการสอนจะทำให้นักเรียนมีความเครียดทางอารมณ์ เกิดความคับข้องใจ ซึ่งเป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตของนักเรียน และผลเสียต่อการเรียนของนักเรียนด้วย

3. สุขภาพจิตมีความสำคัญต่อประเทศชาติ เพราะประเทศชาติจะพัฒนาไปได้อย่างไร รวดเร็วแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากร ถ้าประเทศชาติเต็มไปด้วยประชากรที่มีปัญหาทางจิตใจ ประเทศนั้นก็ไม่สามารถจะพัฒนาให้ก้าวหน้าไปได้

สุขภาพจิตมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของตนเอง สังคม และประเทศชาติ ดังนั้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) จึงมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลาง หรือจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาโดยการพัฒนาค้นให้เต็มศักยภาพทั้งร่างกายจิตใจ และสติปัญญา ควบคู่กับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของสังคม และเสริมศักยภาพของท้องถิ่นชนบทเพื่อให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะพึ่งตนเองและทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2540 : 52)

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2540-2544) แผนงานสุขภาพจิตได้มุ่งสู่การส่งเสริมและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพจิตตนเอง ครอบครัว และชุมชน เพื่อเป็นการลดภาระให้บริการของหน่วยงานในภาครัฐและภาคเอกชน (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข 2539 : 15) ดังนั้น ประชาชน จึงจำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าวสารในด้านความรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิต เพื่อสามารถช่วยเหลือตนเองและ ป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่จะเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องทราบถึงอาการแสดงออกของผู้มีปัญหาสุขภาพจิต เพื่อให้การช่วยเหลือได้ทันในเบื้องต้น

สุขภาพจิตเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของคุณภาพชีวิตสำหรับบุคคลทุกระดับ ทุกเพศทุกวัย เป็นรากฐานของชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย สุขภาพจิตเป็นสิ่งที่สอดแทรกอยู่ในชีวิตประจำวันของทุกคนทุกขณะ ทุกเวลา ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหรือทำอะไร การประเมินสุขภาพจิตของแต่ละคนได้จากอารมณ์ ความคิด การกระทำ ที่รวมเรียกว่าพฤติกรรมโดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ และผลกระทบต่อบุคคลอื่น ลักษณะความสำคัญของสุขภาพจิตเด็กแยกให้เห็นได้ดังนี้

1. เด็กที่มีสุขภาพจิตดี จะเจริญเติบโตและการได้ย่างปกติตามขั้นตอนของแต่ละวัย มีผลการเรียนใกล้เคียงระดับความสามารถและสติปัญญาอันแท้จริงของตน มีจิตใจสงบสุข อารมณ์แจ่มใส สามารถพัฒนาเติบโตตามวัยทั้งปริมาณและคุณภาพ สามารถเรียนรู้ปฏิบัติงาน พิจารณาเหตุผล ตัดสินใจ แก้ปัญหาและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

2. ความผิดปกติทางสุขภาพจิตในเด็ก สุขภาพจิตที่เบี่ยงเบน ภาวะที่เด็กมีอาการความรู้สึกนึกคิดและการกระทำต่าง ๆ อันเป็นที่เดือดร้อนแก่ตนเองหรือต่อสังคม จะเป็นผลเสียที่สำคัญมาก เพราะเด็กเป็นวัยที่กำลังเติบโตและพัฒนา

3. ชีวิตในวัยเด็กนั้นถึงแม้จะสั้นเมื่อเทียบกับเวลาของตลอดทั้งชีวิต แต่เป็นวัยที่มีความสำคัญที่สุดในการวางรากฐานสำหรับชีวิตวัยต่อไปจนถึงบั้นปลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยแรก เปรียบเสมือนพื้นฐานขั้นต้นจึงต้องมีคุณภาพที่ดีมีความมั่นคง

4. วัยเด็กเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาก เป็นวัยที่ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เต็มที่จึงต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการช่วยสนอง ความต้องการขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยที่ได้รับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม อิทธิพลจากการเลี้ยงดู เป็นวัยที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาทางสุขภาพจิตไม่น้อยกว่า สุขภาพทางกายหรืออาจมากกว่าด้วยซ้ำไป เพราะความผิดปกติแม้เพียงเล็กน้อยของสุขภาพกายนั้น เป็นที่สังเกตได้ง่ายกว่า และเป็นที่เดือดร้อนวิตกกังวลของผู้ใหญ่ ซึ่งนำไปสู่การ

บำบัดรักษาอย่างรวดเร็วกว่าความผิดปกติทางสุขภาพจิต ซึ่งเป็นสิ่งที่แฝงเร้นอยู่ในพฤติกรรมและมักเป็นไปอย่างช้าๆ จนสังเกตเห็นได้ยาก จึงได้รับการแก้ไขล่าช้า หรือถูกปล่อยปละละเลย จนกระทั่งถึงขั้นรุนแรงในวัยผู้ใหญ่กลายเป็นบุคลิกภาพที่แปรปรวน เกิดเป็นโรคจิต โรคประสาท ฯลฯ

5. สุขภาพจิตมีส่วนสัมพันธ์กับสุขภาพกายอย่างใกล้ชิดผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แยกได้ยากในบุคคลแต่ละคน เด็กที่มีสุขภาพกายดี จึงปราศจากโรคเรื้อรัง ความเจ็บป่วยรุนแรง ความพิการไม่สมประกอบ หรือความหย่อนสมรรถภาพของอวัยวะร่างกายรวมทั้งสมองด้วยนั้น โดยทั่วไปแล้วย่อมควรจะมีจิตใจที่สบาย ปราศจากความวิตกกังวลจนเกินควร อันส่งผลให้สมองปลอดโปร่งแจ่มใส มีสติปัญญาไหวพริบในการเรียนรู้ และคิดอ่านตัดสินใจได้ดี มีพฤติกรรมอันเหมาะสมตามวัย

จากความสำคัญของสุขภาพจิตที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่าประโยชน์ที่ได้จากการมีสุขภาพจิตดี ในการดำรงชีวิตนั้น เมื่อสังคมและประชากรในประเทศส่วนใหญ่เป็นผู้มีสุขภาพจิตดี ย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียน การทำงานและการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นทุกคนจึงควรบำรุงรักษาสุขภาพจิตของตนให้ดีอยู่เสมอ เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในสังคมต่อไป

1.3 ลักษณะของสุขภาพจิต

ลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดี

สำหรับลักษณะของผู้ที่มีสุขภาพจิตดีนั้นจาโฮดา (Jahoda.1958 : 22-24) ได้ให้เกณฑ์การพิจารณาผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ไว้ดังนี้ คือ

1. เจตคติต่อคนอื่น หมายถึง การมองตัวเองได้อย่างถูกต้อง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และเข้าใจเอกลักษณ์ของตนเอง
2. การสร้างความเจริญให้บังเกิดขึ้นแก่ตนเอง หมายถึง บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีย่อมมีแบบฉบับในการพัฒนาตนเองให้มีความเจริญยิ่งๆ ขึ้น
3. การสร้างบูรณาการแห่งบุคลิกภาพของตนเอง หมายถึง การผสมผสานกลมกลืนของบุคลิกภาพของตน อันได้แก่ กระบวนการคิด ความรู้สึก และการกระทำที่สอดคล้องกัน คนที่มีสุขภาพจิตไม่ดี จะไม่สามารถแสดงไปตามบทบาทที่สอดคล้องกัน มักเกิดความขัดแย้งกันระหว่างความคิด ความรู้สึก และการกระทำ
4. การสร้างความสัมพันธ์ต่อโลกภายนอก หมายถึง ความเป็นอิสระต่อตนเอง พฤติกรรมของบุคคลย่อมไม่เกิดจากอิทธิพลภายนอกอย่างเดียว แต่มีผลจากอิทธิพลภายในด้วยเช่น ค่านิยม ศรัทธาของตนเอง
5. เข้าใจสภาพความเป็นจริง หมายถึง การมองโลกด้วยความเป็นจริง ไม่ใช่ตามที่ตนปรารถนาให้เป็น มีความสนใจ และห่วงใยสวัสดิภาพของผู้อื่น

6. ควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ หมายถึง ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีย่อมสามารถเอาชนะสิ่งแวดล้อมได้ สามารถที่จะรัก มีสัมพันธภาพกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และหาความพึงพอใจจากสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่

กรมการแพทย์ (2529 : 3) ได้ให้ข้อพิจารณาผู้ที่มีสุขภาพจิตดีว่า เป็นสภาพจิตใจของบุคคลที่สามารถแก้ปัญหา สามารถปรับตัวและปรับจิตใจได้อย่างเหมาะสมกับสังคมและสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง และเสริมว่า การดำเนินชีวิตปุถุชนย่อมต้องเผชิญความทุกข์ ความดั่งเครียด ความไม่พอใจ ความผิดหวัง แต่ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะสามารถแก้ปัญหาหรือผ่อนปรนหาทางออกที่เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และสามารถปรับจิตใจได้ ยอมรับผลที่จะเกิดตามมาได้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขสบายตามอัตภาพ และปราศจากอาการของโรคจิต โรคประสาท

จากลักษณะของผู้มีสุขภาพจิตดี ที่นักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวมาแล้ว พอสรุปได้ว่า ผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. สามารถทำความเข้าใจกับตนเองว่า ตนเป็นใคร กำลังทำอะไร และต้องการอะไร ในชีวิต มีความเป็นตัวของตัวเองโดยตลอด
2. เป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยไม่มีความระแวงสงสัย ยอมรับและเข้าใจผู้อื่นเสมอ ทั้งนี้โดยไม่มุ่งหวังประโยชน์ของตนเองเพียง ฝ่ายเดียว
3. มีอารมณ์ที่มั่นคง ไม่อ่อนไหวต่อสิ่งต่างๆ ที่มากระทบ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ที่ประสบทั้งทางตรงและทางอ้อม แก้ปัญหาได้เหมาะสมกับสภาพการณ์ เอาชนะตนเองได้ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
4. มีการประสมประสานสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างกลมกลืนกัน เข้ากันได้ดี ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคหรือสิ่งเร้าต่างๆ ในชีวิตก็ตาม
5. มีการยอมรับต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และสามารถที่จะทำจิตใจให้เป็นปกติตามความเป็นจริง
6. เป็นตัวของตัวเอง สามารถที่จะตัดสินใจในการที่จะกระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยไม่กระทบต่อผู้อื่น และสามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและดีที่สุด
7. ให้ความรักและรับความรักได้อย่างบริสุทธิ์ใจ ไม่ว่าตนเองจะเป็นผู้ให้หรือผู้รับมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น

ลักษณะของนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดี

มีนักวิชาการและนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีไว้ดังนี้

บุปผา มาลีวงศ์ (2521 : 14-15) ได้กล่าวถึง เยาวชนที่มีสุขภาพจิตดีว่าเป็นผู้สามารถเข้าใจตนเอง และผู้อื่นได้อย่าง ถูกต้อง มีความร่าเริงแจ่มใส แสดงอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีความรู้สึกว่าจะทำงานได้สำเร็จแม้ว่าจะเป็นงานยาก เต็มใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถยอมรับพฤติกรรม

และความรู้สึกของผู้อื่น มีเหตุผลในการกระทำสิ่งต่างๆ รวมทั้งการยอมรับความสามารถและความบกพร่องของตนเอง

วรรณิ ลิ้มอักษร (2524 : 42) ได้กล่าวถึง เยาวชนที่มีสุขภาพจิตดีว่า ควรจะมีความตั้งใจเรียน และมักจะประสบความสำเร็จในการเรียน มีความพึงพอใจในความสำเร็จของตน มีความสดชื่น ร่าเริงในการทำงาน การเล่น และมีความสุขในสังคมที่ตนอยู่ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างถูกต้อง โดยใช้เหตุผลของตนเองและเจตคติในการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ด้วยความมั่นใจ สามารถเผชิญกับอุปสรรคได้อย่างไม่เกรงกลัว

วีระ ไชยศรีสุข (2533 : 58) ได้กล่าวถึง นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีว่า คือ นักเรียนที่มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง มีอารมณ์สดชื่นแจ่มใส ร่าเริงตามสมควรแก่วัย มีความสามารถในการตัดสินใจ การแก้ปัญหา กล้าพูด กล้าซักถาม กล้าแสดงออกด้วยความกระตือรือร้น ชอบเข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่เคอะเขิน ชอบเล่นกับเพื่อนๆ อย่างสนุกสนาน ไม่รังแกเพื่อน แสดงออกกับเพื่อนด้วยความมีน้ำใจ รู้จักให้อภัย ไม่เป็นเด็กที่พูดโกหกหรือพูดโอ้อวด เวลาทำงานก็ทำด้วยความตั้งใจ ผลการเรียนแสดงความก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ ไปโรงเรียนสม่ำเสมอ

นิเคल्ली (Nikelly.1966 : 16) ได้กล่าวถึง ลักษณะของนักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีว่า จะต้องเป็นที่ยอมรับในข้อเด่น และข้อด้อยของตนเอง และพยายามทำทุกอย่างให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ยอมให้ความบกพร่องส่วนตัวเข้าไปยับยั้งหรือขัดขวางกิจวัตรประจำวัน และเป้าหมายในระยะยาวของตนได้ เด็กที่มีสุขภาพจิตดีจะสามารถรักษาดุลยภาพระหว่างสัญชาตญาณ ความต้องการ และสติสัมปชัญญะได้ดี ไม่มีข้อขัดแย้งระหว่างความรู้สึกเหล่านั้นนอกจากนี้ยังสามารถอดทนต่อภาวะยุ่งยากที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างแรงขับด้านต่างๆ ค่านิยม และประสบการณ์จริงในสภาพแวดล้อมทางวิชาการ

จากการที่นักวิชาการหลายท่านที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีสุขภาพจิตดีควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีสุขภาพกายสมบูรณ์ อารมณ์ร่าเริงแสดงออกด้านอารมณ์ได้เหมาะสม
2. สามารถเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง
3. ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสามารถเผชิญปัญหาด้วยความมั่นใจ
4. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และยอมรับในส่วนเด่นส่วนด้อยของตนเอง
5. สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
6. เป็นคนมีน้ำใจ รู้จักให้อภัย
7. มีความตั้งใจในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ

ลักษณะของผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิต

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522 : 174-175) ได้กล่าวถึง ลักษณะนักเรียนที่มีสุขภาพจิตไม่ดี ว่าจะแสดงพฤติกรรมในการปรับตัวผิดๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภทคือ

1. พฤติกรรมที่เชื่อว่าประสาทไม่ปกติ จะแสดงออกโดยการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ จนติดเป็นนิสัย เช่น กระพริบตา ตึงผม กัดเล็บ
2. พฤติกรรมที่ซ้ำๆ ปรกติทางอารมณ์รุนแรงและเปลี่ยนแปลงมากเกินไป เช่น วิตกกังวล ขาดสมาธิ ตื่นเต้นเกินขนาด
3. พฤติกรรมที่เชื่อว่ามีความผิดปกติทางอารมณ์ แสดงออกโดยการทำงานคนเดียวไม่ได้ ไม่รู้จักการตัดสินใจ ขาดเหตุผล
4. พฤติกรรมการบ่งชี้ การชอบבודตัวแสดงออกในด้านการรังแกเพื่อน ประจบประแจง ต่ำหนิคนอื่น
5. พฤติกรรมบ่งชี้การต่อต้านสังคม โดยแสดงพฤติกรรมที่โหดร้าย ทารุณ พุดจาไม่สุภาพ
6. พฤติกรรมที่บ่งชี้อาการผิดปกติทางจิตวิทยา แสดงออกโดยปัสสาวะ อุจจาระไม่เป็นเวลา กินมาก หิวบ่อย ป่วยโดยไม่มีเหตุผลทางกาย

สาเหตุที่ทำให้มีปัญหาสุขภาพจิต

สุชาติ โสมประยูร (2524 : 25) ได้กล่าวถึง สาเหตุที่ทำให้มีปัญหาสุขภาพจิตว่าคนเราอาจจะเสื่อมโทรมลงได้จากสาเหตุ ดังนี้

1. ความบกพร่องทางร่างกาย คนที่มีร่างกายผิดปกติ หรือพิการต่างๆ เช่น ตาบอด หูหนวก อาจถูกกลุ่มเพื่อนล้อเลียน เกิดความกระดากอาย รู้สึกมีปมด้อยจนไม่อาจปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้
2. ความสามารถทางสมอง สูงหรือต่ำเกินไป คนที่มีสติปัญญาสูง หรือฉลาดเกินเพื่อน บางครั้งอาจพบว่า ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ อาจรังเกียจผู้อื่น หรือมีผู้อื่นรังเกียจเช่นเดียวกับ ผู้ที่มีสติปัญญาต่ำ มักมีความน้อยเนื้อต่ำใจตัวเอง ยกตัวอย่างไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้
3. ความบกพร่องในการครองชีพ โดยมากคนยากจนมักมีปัญหาด้านสุขภาพจิตมากกว่าคนร่ำรวย เนื่องจากความขัดสนด้านการเงินนำมาซึ่งความท้อใจ หมดอาลัย ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ และยังเมื่อไม่สามารถเอาชนะปัญหาการครองชีพได้ ก็ยิ่งทำให้สุขภาพจิตเสื่อมโทรมลง
4. ความบกพร่องทางด้านครอบครัว เช่น
 - 4.1 การทะเลาะเบาะแว้งระหว่างบุคคลในครอบครัว หรือพ่อแม่แยกกันอยู่ มีสภาพบ้านแตก ขาดความอบอุ่น ขาดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว
 - 4.2 การอบรมของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เช่น ปล่อยปละละเลย หรือเข้มงวดเกินไป
 - 4.3 บิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เช่น ดื่มสุราเป็นอาชญา และชอบมั่วสุมกัน เรื่องอวยมุขต่างๆ
 - 4.4 บ้านอยู่ในสิ่งแวดล้อมไม่ดี อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม หรืออยู่ใกล้แหล่งโสเภณี แหล่งประกอบอาชญากรรมต่างๆ
5. ความบกพร่องทางด้านโรงเรียน เช่น
 - 5.1 โรงเรียนมีระเบียบและข้อบังคับเข้มงวดเกินไป เด็กไม่สามารถปฏิบัติตามได้

5.2 คุรขาดความเข้าใจเด็ก ไม่สามารถใช้หลักจิตวิทยามาประยุกต์เข้ากับการสอน การปกครองได้ ทำให้สุขภาพจิตเสียไป

5.3 โรงเรียนอยู่ในสิ่งแวดล้อมไม่ดี มีเหตุรำคาญ รบกวนนักเรียนอยู่ตลอดเวลา

6. ความบกพร่องทางด้านสังคม สังคมที่ประชาชนอยู่กันอย่างหนาแน่นแออัดต้อง แก่งแย่งแข่งขันกันทำมาหาเลี้ยงชีพ ชีวิตขาดความสมดุล ทำให้มีความตึงเครียดจิตใจและอารมณ์ ได้ง่าย

ลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต

นักวิชาการและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ กล่าวถึง ลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหา สุขภาพจิตไว้ ดังนี้

กมลรัตน์ หล้าสูงรัง (2524 : 290-292) ได้กล่าวถึง อาการระยะเริ่มแรก que แสดงถึง การมีสุขภาพจิตของนักเรียน ว่าแบ่งออกเป็น 2 ด้านที่สำคัญ คือ

1. ปัญหาด้านการเรียน หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากความเสื่อมทางสุขภาพจิตของ นักเรียนแล้วไปมีผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง ทั้งๆ ที่มิได้มีความบกพร่องของร่างกายและ เซอร์ปัญญาอาการต่างๆ ที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนคิดปัญหาทางด้านสุขภาพจิต สรุปได้ดังนี้

1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงกว่าเดิม และลดลงมากขึ้น

1.2 ขาดเรียน หรือไปโรงเรียนสายบ่อยครั้ง หรือเป็นประจำ โดยไม่มีเหตุผล เพียงพอ

1.3 ในขณะที่เรียนหนังสือ ชอบนั่งใจลอยมองออกไปนอกห้อง หรือนั่งจ้อง กระดานดำ โดยไม่รับรู้บทเรียนที่ครูสอน หรือไม่มีสมาธิในการเรียน

1.4 ชอบแสดงอาการเบื่อหน่ายในการเรียน เช่น บ่นไม่ชอบครูที่สอน ไม่ชอบวิชา ที่เรียน ไม่ชอบเพื่อนในห้อง เป็นต้น

1.5 ผลัดส่งการบ้าน หรือไม่ทำการบ้าน โดยไม่มีเหตุผล หรือทำงานช้า ส่งงานช้า กว่ากำหนดอยู่เสมอ

2. ปัญหาด้านพฤติกรรม หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากความเสื่อมของสุขภาพจิตของ นักเรียนแล้วไปแสดงอาการทางพฤติกรรม อาการต่างๆ ที่แสดงออกมาสรุปได้ดังนี้

2.1 มีอารมณ์ไม่มั่นคง เช่น อารมณ์ฉุนเฉียวบ่อยครั้ง หรือหน้าตาหงอยเหงาเศร้า ซึมอยู่เป็นนิจ สีหน้ามีความทุกข์อยู่เสมอ ไม่สดชื่นแจ่มใส ไม่เหมาะสมกับระดับอายุเดียวกัน ซึ่งเป็น วัยที่สดชื่น ร่าเริง

2.2 ชอบก่อความวุ่นวาย แสดงอาการเรียกร้องความสนใจตลอดเวลา ชอบพาล หาเรื่องทะเลาะกับคนอื่น มีความอิจฉาริษยา เกือบชิงคนอื่น เห็นคนอื่นเป็นศัตรูไปหมด

2.3 ชอบพูดปด หรือคุยโอ้อวดอ้างคุยโม้

2.4 ชอบลักขโมย ทั้งๆ ที่ฐานะไม่ขัดสน

2.5 เข้ากับเพื่อนไม่ได้ เพราะไม่อยากเข้ากับเพื่อน หรือเพราะเพื่อนไม่ชอบที่ไป รังแกเขาเสมอๆ

2.6 หนีโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบในการเรียนและการทำงาน

2.7 แสดงความรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อย และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

2.8 แสดงอารมณ์โกรธมากเกินไปจนควรต่อคำตำหนิหรือคำวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลอื่น โดยไม่พิจารณาถึงเหตุผล เป็นการไม่ยอมรับผิดตนเอง

2.9 พยายามแข่งดีแข่งเด่น เอาชนะคนอื่นมากเกินไป แม้ว่าบางอย่างเกินความสามารถและเกินวิสัยที่จะทำได้ เช่น ต้องการเรียนให้ได้ที่ 1 เท่ากับคนที่มีความรู้สูงกว่าตน

2.10 ชอบคบหาสมาคมกับบุคคลที่ด้อยกว่าหรืออายุน้อยกว่า เพื่อจะได้เป็นผู้นำ สร้างปมเด่น ลบปมด้อย และทำให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลอื่นได้

ชีรวัดน์ นิจนตร. (2526 : 20-21) ได้กล่าวถึง เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเพราะจิตใจไม่ปกติ ว่าแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. เด็กที่เรียกร้องความสนใจ ทำเสียงอึกทักทริกโครม หยาดกาย ก้าวร้าว ทั้งทางวาจาและทางกาย และเด็กที่อยู่นิ่ง (Hyperactive)

2. เด็กที่มีความวิตกกังวล และแยกตัวออกไปจากสังคม (Anxious Withdrawn) มีอารมณ์อ่อนไหว เช่น รู้สึกเป็นปมด้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง กลัว และวิตกกังวล

3. เด็กที่มีความสามารถด้อยและขาดวุฒิภาวะ ไม่ค่อยสนใจอะไร เกียจคร้าน ผันกลางวัน เจ็บข้อม หรือพูดคนเดียว หรือพูดกับวัตถุสิ่งของ ทำงานที่ได้ รับมอบหมายไม่สำเร็จ

4. เด็กเกเร ทำผิดระเบียบของสังคม ชอบบรวหมกันเป็นแก๊ง หนีโรงเรียน หรือเลิ้งงาน เป็นต้น

วีระ ไชยศรีสุข (2533 : 58-59) ได้กล่าวถึง ลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต ไว้ว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงกว่าเดิม ทั้งๆ ที่เคยเป็นเด็กมีความตั้งใจเรียนมาก่อน
2. ขาดโรงเรียนบ่อย หรือมาสายเป็นประจำ โดยมีข้ออ้างที่ไม่สมเหตุผล
3. แสดงอาการเบื่อหน่ายการเรียน เช่น ไม่แสดงความสนใจในขณะที่ครูกำลังสอน หรือนิ่งเหม่อลอย

4. ไม่ทำงานตามที่ครูสั่ง หรือทำเสร็จช้า ไม่เรียบร้อย

5. มีอารมณ์ไม่มั่นคง เช่น บางครั้งขี้แย บางครั้งแสดงอาการโกรธออกมาอย่างไม่มีเหตุผล

6. ชอบก่อความสงบเรียบร้อยในห้องเรียน โดยการทำกิริยาอาการแปลกๆ เพื่อเรียกร้องความสนใจ

7. ปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ มักก่อเรื่อง หรือไม่ยอมเข้าหาเพื่อน

8. แสดงความรู้สึกมีปมด้อย และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

9. ชอบแสดงพฤติกรรมแปลกๆ เช่น ดุดัน ก้าวร้าว กัดเล็บ หรือพูดติดอ่าง

10. ชอบพูดปด หรือชอบคุยโม้โอ้อวด

เปลื้อง บัวศรี (2535 : 16-19) ได้กล่าวถึง อาการที่แสดงออกของผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตไว้ว่าดังนี้

1. ความรู้สึกผิดปกติของร่างกาย (Summarization) เป็นกลุ่มอาการที่มีสาเหตุจากอารมณ์กลุ่มอาการเหล่านี้จะแสดงออก ทางสรีรวิทยา อันเนื่องมาจากอารมณ์ที่ถูกเก็บกดไว้เป็นเวลานาน และมากเกินไป เพื่อหลีกเลี่ยงอาการไม่สบายใจ โดยการใช้ความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายเป็นทางแสดงออก เพื่อให้สังคมยอมรับ เช่น เมื่อคนมีความวิตกกังวล จะมีอาการที่แสดงออกทางกาย คือ ปวดศีรษะ หายใจเร็ว ปวดท้อง

2. การย้ำคิดย้ำทำ (Obsessive Compulsive) เป็นลักษณะที่มีความผิดปกติทางความคิด และการกระทำ เมื่อความคิดไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น ความวิตกกังวลและความกลัว ก็จะทำให้เกิดตามมาให้ย้ำคิดย้ำทำอะไรบางประการ เพื่อลดความวิตกกังวลและความกลัวนั้นๆ

3. ความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับบุคคลอื่น (Interpersonal Sensitivity) เป็นความรู้สึกที่หมกมุ่นอยู่ในความคิดของตนในการติดต่อ หรือปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยที่บุคคลนั้น จะมีความรู้สึกอึดอัด รู้สึกว่าตนบกพร่อง หรือมีปมด้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลหนึ่งอันเป็นผลให้บุคคลนั้นมีความชิงชังตัวเอง

4. ความซึมเศร้า (Depression) คือ ภาวะของจิตใจที่มีอารมณ์เศร้า มีความทุกข์ใจ กังวล หงุดหงิด ขลาด น้ำหนักลด เบื่ออาหาร มีความหวาดหวั่น หวาดกลัว วิตกกังวล ขาดความสนใจตนเอง หมกมุ่นตายอยากในชีวิต ความคิดและการเคลื่อนไหวเชื่องช้า มีความรู้สึกผิด และความรู้สึกผิดนั้นจะครอบงำความคิดของตนไว้ หากอาการรุนแรงยิ่งขึ้นผู้ที่มีอาการซึมเศร้านี้จะขาดการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมหรือสภาพต่างๆ ทั่วไป บางรายจะปรากฏว่ามีอาการหลงผิด และประสาทหลอน บางรายจะมีความมุ่งหมายและพยายามที่จะทำลายตนเองและฆ่าตัวตาย บางรายมีอาการที่รุนแรง จนกระทั่งทำให้การตอบโต้ สภาวะการทำงานของหัวใจและการหมุนเวียนโลหิตมีอันตราย

5. ความวิตกกังวล (Anxiety) โดยมากจะเริ่มต้นมาจากความไม่พอใจ การเผชิญหรือประสบความยุ่งยาก ความไม่สบายใจต่างๆ ในชีวิต ความหวาดหวั่นง่าย การชอบ ครุ่นคิดว่าตนเองมีปมด้อย ผลที่เกิดขึ้นก็มักจะทำให้บุคคลนั้นๆ มีความวิตกกังวล และมักต้องทนทุกข์ทรมานกับความวิตกกังวลต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจของบุคคลนั้น และยังรวมถึงการสั่นระริกของหัวใจ การหอบ อึดอัด หายใจไม่ออก นอนไม่หลับ ความอยากรับประทานอาหารหมดไป บางครั้งทำให้ระบบการย่อยอาหารตลอดทั้งการขับถ่ายผิดปกติไป หากมีอาการรุนแรงยิ่งขึ้น และต้องประสบกับความวิตกกังวลนั้นๆ เป็นเวลานาน บางรายอาจจะมีอาการชักกระตุก แขนจะอ่อนเพลีย ตาพร่า และอื่นๆ นอกจากความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นยังมีผลกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจ เช่น ขาดสมาธิ หงุดหงิด ฉุนเฉียวง่าย ตกใจง่าย โวยวาย เป็นต้น บุคคลที่

มีลักษณะอาการดังกล่าวนี้จะเกิดความรู้สึกว่ามีเหตุการณ์หรือมีอะไรบางอย่างคุกคามเขา แต่เขาก็ไม่สามารถจะบอกได้ว่าเหตุการณ์นั้นๆ หรือสิ่งนั้นๆ คืออะไร บางรายหาทางออกที่จะระงับความวิตกกังวล และความเครียดที่เกิดขึ้น โดยการเสพติดหรือดื่มสุราเพื่อขจัดอารมณ์ต่างๆ เหล่านั้น ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

6. ความโกรธ ก้าวร้าว ทำลาย (Hostility) อารมณ์โกรธเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับมนุษย์ทุกคน ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่ต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังล้มเหลว หรือมีการสูญเสียความเชื่อมั่นของตนเอง อารมณ์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากความผิดหวังเป็นผลทำให้เกิดความวิตกกังวล รู้สึกว่าความสามารถของตนเองลดลง ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ อันเป็นเหตุให้เกิดความต้องการมีอำนาจและเกิดอารมณ์โกรธ บุคคลเมื่อเกิดอารมณ์โกรธและถูกเก็บซ่อนไว้ภายใน (Suppression of Feeling) กระทั่งถึงจุดหนึ่ง อารมณ์โกรธที่สะสมไว้นั้นระเบิดออกมาทำให้บุคคลนั้นมีการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม กลายเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว อาฆาตแค้น ชิงชัง และเกิดการทำลาย

7. กลัวโดยปราศจากเหตุผล (Phobia) เป็นภาวะทางอารมณ์ และความคิดจะมีความกลัวที่รุนแรง กลัวอย่างต่อเนื่อง ไม่สมเหตุสมผล บางรายจะครุ่นคิดกับความกลัวเฉพาะเรื่อง หากความกลัวเกิดขึ้นซ้ำบ่อยๆ เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และบุคคลนั้นก็ทราบว่ามันกลัวแต่ไม่ทราบว่า จะห้ามความกลัวนั้นๆ ไม่ให้เกิดขึ้นได้อย่างไร บุคคลนั้นก็พยายามหลีกเลี่ยงไม่กล้าเผชิญสิ่งที่จะกระตุ้นให้เขาเกิดความกลัวนั้น และบุคคลพวกนี้มักจะเกิดความวิตกกังวล และต้องทนทุกข์ทรมานเกี่ยวกับความกลัวที่ไม่สมเหตุสมผลนั้นอย่างยิ่ง โดยสาเหตุความกลัวดังนี้

7.1 อาจจะเป็นผลมาจากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตที่กระทบกระเทือนจิตใจหรือก่อให้เกิดความวิตกกังวลอย่างรุนแรง

7.2 อาจจะเป็นผลจากการถูกวางเงื่อนไข ในการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความกลัวนั้นๆ มาตั้งแต่วัยเด็ก

7.3 ถูกปล่อย ถูกทอดทิ้งให้อยู่คนเดียว ในขณะที่เกิดเหตุการณ์บางอย่างที่ก่อให้เกิดความกลัวนั้นๆ

8. หวาดระแวง (Paranoid) จะมีอาการหลงผิดที่มีความรุนแรงมาก จะไม่มีอาการประสาทหลอน แต่มีอาการแสดงถึงความหวาดระแวง สงสัย และขาดความไว้วางใจบุคคลอื่นมีความคิดหลอกตนเองว่ามีคนมาทำร้าย หรือจะเกิดความรู้สึกว่าสิ่งที่ตนคิดหรือเล่าให้บุคคลอื่นฟังนั้น บุคคลเหล่านั้นจะไม่เห็นด้วย และมักจะไปเข้าข้างบุคคลที่เป็นฝ่ายที่ตนว่าผิด ลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับบุคคลที่มีภาวะหวาดระแวงคือ โลกทั้งโลกของบุคคลที่มีภาวะหวาดระแวงจะเป็นโรคที่ประสมประสานไปด้วยความหลงสำหรับตัวเขา และโลกนั้นก็จะกลายเป็นโลกที่เขาสร้างสรรค์ขึ้นมา ซึ่งจะช่วยทำให้เขาสามารถทำสิ่งต่างๆ ตามต้องการได้สำเร็จ ด้วยเหตุนี้บุคคลพวกนี้จึงมีชีวิตรอยู่ในโลกที่สมเหตุสมผล วนเวียนอยู่ระหว่างโลกแห่งความจริงและความฝัน และบุคคลที่มีภาวะหวาดระแวงมักจะเริ่มต้นจากการที่บุคคลนั้นชอบพูดเกินความจริง คิดว่าตนเองใหญ่โตเกินความเป็นจริง ความคิดตลอดทั้งการพูดจะพัฒนาขึ้นตามลำดับ จนเกิดอาการหลงและเขาจะลุ่มหลง

อยู่ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างรุนแรง และจริงจังเช่น หากเขาคิดว่าภรรยาเขาไม่ซื่อสัตย์ เขาก็จะกล่าวหาอย่างรุนแรงและเป็นจริงจังขึ้นมากจนกระทั่งเกิดความแตกร้างภายในครอบครัว

9. โรควิตกกังวล (Psychosis) เป็นภาวะความผิดปกติทางจิตที่มีความรุนแรงมาก จะสูญเสียหน้าที่การทำงานของจิตใจอย่างมาก ทำให้ไม่สามารถดำเนินชีวิตตามปกติได้

สาเหตุ ที่ทำให้เกิดโรควิตกกังวล มีสาเหตุใหญ่ๆ 3 ประการ คือ

9.1 สาเหตุจากทางร่างกาย เช่น สมอตอบโตผิดปกติ

9.2 สาเหตุทางจิตใจ เช่น การขาดความรัก ความอบอุ่น สูญเสียของรักโดยกะทันหัน ไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น หรือสังคม

9.3 สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

9.3.1 สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศไม่เหมาะสม

9.3.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจบีบคั้นระเบียนของสังคมแปรปรวน ทำให้สภาวะทางกายของบุคคลเปลี่ยนไป อาจเปลี่ยนจากรวยเป็นจนหรือจากมีเกียรติเป็นไร้เกียรติ สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อจิตใจ อาจทำให้เกิดโรควิตกกังวลได้ซึ่งมีอาการปรากฏชัด คือ ประสาทหลอน หลงผิด ซึมเศร้า เอะอะไว้วาย และอื่นๆ

จากการที่นักวิชาการหลายท่านได้กำหนดคุณลักษณะของนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต ดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น สรุปได้ว่านักเรียนที่มีสุขภาพจิตไม่ดี ควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. นักเรียนที่มีปัญหาในด้านการเรียน และด้านความประพฤติ

2. มีอารมณ์ไม่มั่นคง

3. ปรับตัวเข้ากับเพื่อนและครูไม่ได้

4. ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

5. กลัว และมีความวิตกกังวล

6. ขาดความมั่นคงทางใจ หรือคุณภาพทางอารมณ์ ซึ่งจะแสดงออกในรูปความผิดปกติทางจิตได้หลายลักษณะ เช่น เจ็บป่วยโดยไม่มีสาเหตุทางกาย เป็นต้นว่า ปวดศีรษะ เบื่ออาหาร ปวดท้อง หรือบางครั้งอาจแสดงออกโดยมีอาการเศร้าซึมโดยไม่มีสาเหตุหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 195-196) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนว่า ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ สภาพร่างกายและพัฒนาการระดับเชาวน์ปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจ เพศ ฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจ ฯลฯ องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน

2. ความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละคน ถ้านักเรียนในชั้นเรียนมีความแตกต่างกันมาก ย่อมก่อให้เกิดปัญหาแก่ครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการตอบสนองความต้องการ

ให้เด็กทุกคนได้ทั่วถึง ฯลฯ หากครูไม่สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายให้แก่เด็กทั่วทุกคนได้ ปัญหาต่างๆ อาจเกิดตามมา เช่น ปัญหาการแข่งขันเพื่อเอาชนะ ฯลฯ หากปัญหาต่างๆ เกิดขึ้น อาจกระทบกระเทือนจิตใจของนักเรียนบางคน เช่น ทำให้นักเรียนเกิดความคับข้องใจ วิตกกังวล ถอยหนีหรือมีพฤติกรรมก้าวร้าว ฯลฯ พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน

3. จำนวนนักเรียนในชั้นเรียน จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนที่มากเกินไป ทำให้ครูไม่สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง ครูไม่มีโอกาสได้รู้จักเด็กและให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาเด็กให้ได้ทุกคน นอกจากนี้นักเรียนบางคนอาจจะไม่เคยได้รับความสนใจจากครูเลย ฯลฯ ดังนั้นหากนักเรียนในชั้นเรียนมากเกินไป จะไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพจิตของนักเรียนและของครู

4. วินัย วินัยเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต การมีวินัยเป็นสิ่งดีงาม หากครูใช้วินัยไม่ถูกกาลเทศะจะทำให้นักเรียนมีปัญหาสุขภาพจิตได้

5. สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและในโรงเรียน ชั้นเรียนใด โรงเรียนใด มีนักเรียนมากเกินไป สถานที่คับแคบแออัด อากาศถ่ายเทได้ไม่สะดวก ฯลฯ ล้วนมีผลต่อสุขภาพทางกายและทางจิตของนักเรียน

6. ครูเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลของนักเรียนโดยตรง ปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนที่อาจเกิดจากครู ได้แก่

6.1 ครูสอนไม่ดี มีความรู้ไม่พอ ทำให้นักเรียนประสบความล้มเหลวด้านการเรียน

6.2 นักเรียนได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมและไม่ได้รับความเห็นใจจากครู

6.3 ห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ทำให้ครูดูแลไม่ทั่วถึง

6.4 หลักสูตรบังคับให้เรียนเหมือนกัน ไม่มีวิชาเลือกตามความถนัดอย่างเพียงพอ

6.5 นักเรียนไม่มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจ เรียนเครียดเกินไป การบ้านมาก

6.6 ครูปล่อยให้ให้นักเรียนขาดเรียนบ่อย โดยไม่ทราบสาเหตุและไม่ติดต่อผู้ปกครอง

6.7 ครูมีอารมณ์แยกเรื่องส่วนตัวกับการสอนกับการทำงานในหน้าที่ไม่ได้

6.8 ครูประพฤติไม่เหมาะสม ทำให้นักเรียนและผู้ปกครองขาดความนับถือ

6.9 ครูไม่สนใจศึกษา ติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล เพียงแต่สอนตามหน้าที่และเวลาที่กำหนดเท่านั้น

7. สภาพทางบ้าน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากบ้าน คือ การทะเลาะเบาะแว้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว การกินอยู่หลับนอนลำบาก บ้านคับแคบสกปรก อากาศถ่ายเทไม่สะดวก ฯลฯ อยู่ในสถานที่ที่ถนนพลุกพล่าน หรือใกล้โรงงานอุตสาหกรรม ที่มีเสียงดังรบกวน หนวกหูมักจะทำให้อารมณ์ไม่ดีได้ง่าย และสุขภาพ มาลาการ ๓ อยู่ชุกชุม ได้กล่าวในการอบรมครูแนะแนว รุ่นที่ 1 ในหัวข้อ “สุขภาพจิตของนักเรียน” ว่า “สภาพความเป็นไปในครอบครัวและประสบการณ์ที่ได้รับในสังคมนั้นมีผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนเป็นอย่างมาก ครอบครัวที่ซับซ้อนทำให้เด็กวางตัวไม่ค่อยถูก เป็น

สาเหตุให้สุขภาพจิตเสียมากที่สุด" นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนที่อาจจะเป็นผลจากสภาพทางบ้าน(ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2530 : 197) ได้แก่

- 7.1 นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ สังคม และอารมณ์ที่เหมาะสม
- 7.2 จำนวนพี่น้องหลายคน เกิดการแข่งขันกันโดยไม่รู้ตัว
- 7.3 บิดามารดา ไม่ต้องการให้บุตรเกิดมา
- 7.4 ครอบครัวมีบรรยากาศที่เต็มไปด้วยอารมณ์ต่างๆ มากเกินไป
- 7.5 บิดามารดาถนอมเด็กและไม่หัดให้เด็กช่วยเหลือตนเอง เช่น ทำการบ้านให้เด็ก
- 7.6 บิดามารดาทำงานมากเกินไป จนไม่มีเวลาดูแลบุตร
- 7.7 บิดามารดาไม่ให้ความรัก ความอบอุ่นทางใจแก่เด็ก

8. สังคมหรือสิ่งแวดล้อม สังคมหรือสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมที่มีปัญหา หรือพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับจากสังคมที่เด็กอยู่ หรือมีส่วนเกี่ยวข้อง จากการสำรวจสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในศาลคดีเด็ก และเยาวชน ปรากฏว่า แหล่งสลัม แหล่งเสื่อมโทรมต่างๆ จะมีเด็กและเยาวชนกระทำผิดมากกว่าในเขตอื่นๆ นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมด้านสถานการณ์ต่างๆ ก็มีส่วนในการยั่วยุให้เด็กและเยาวชนหลงและเสียคนได้ง่าย

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนไม่ดีพอสรุปได้ดังนี้สภาพแวดล้อมในโรงเรียนและในห้องเรียน นักเรียนมีจำนวนมากเกินไป สถานที่คับแคบอากาศถ่ายเทได้ไม่สะดวก พฤติกรรมการสอนของครูไม่ดี อารมณ์ของครูไม่คงที่ สภาพทางบ้านมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

1.5 เครื่องมือวัดสุขภาพจิต

การวัดหรือการประเมินว่าผู้ใดมีสุขภาพจิตดีหรือสมบูรณ์มากเพียงใดวัดได้ทั้งสภาวะร่างกายและจิตใจ ได้มีผู้ทำการศึกษาและสร้างเครื่องมือในการวัดภาวะสุขภาพจิตของบุคคล ซึ่งสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินภาวะสุขภาพจิตของบุคคลได้ โดยทั่วไปแล้วการวัดสุขภาพจิตมีสองลักษณะ คือการวัดสุขภาพจิตของบุคคลทั่วไป กับการวัดสุขภาพจิตของคนไข้จิตเวช ซึ่งแบบวัดทั้งสองแบบนี้มีลักษณะแตกต่างกันมาก การวัดสุขภาพจิตของบุคคลทั่วไปมักจะเกี่ยวกับด้านความวิตกกังวล อาการทางกายและมโนภาพแห่งตนหรือความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง (Bloom and Others. 1971 : 483)

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2540-2544) จำเป็นต้องมีเครื่องมือที่มีคุณภาพมาใช้ในการคัดกรองผู้ที่มีปัญหาทางจิต เพื่อให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการป้องกัน ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพจิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการศึกษานี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ ไทย จี เอช คิว- 30 (Thai GHQ-30) ของธนา นิลชัยโกวิทย์ และคนอื่น ๆ (2539 : แห่งภาควิชาจิตเวชศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี)

จี เอช คิว (General Health Questionnaire : GHQ) ของโกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1972 : 251) ซึ่งเป็นแบบคัดกรองสุขภาพจิต โดยธนา นิลชัยโกวิทย์ และคนอื่น ๆ (2539 : 2-17) ได้แปลและพัฒนาเป็นภาษาไทย และทำการศึกษาประชาชนในเขตหนองจอกที่มารับบริการจากหน่วยเคลื่อนที่จำนวน 100 ราย เพื่อทดสอบความเชื่อถือและความแม่นยำของเครื่องมือในการคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตในชุมชนเมื่อเปรียบเทียบกับการวินิจฉัยของจิตแพทย์การศึกษาพบว่า General Health Questionnaire ฉบับภาษาไทย (Thai GHQ) ทุกฉบับทั้งฉบับเต็มคือ Thai GHQ - 60 และฉบับอื่น ๆ ที่ตัดตอนมาจากฉบับเต็มคือ Thai GHQ - 30, Thai GHQ - 28, และ Thai GHQ - 12 , มีค่าความเชื่อถือได้และความแม่นยำอยู่ในเกณฑ์ดี ได้แก่ความสอดคล้องภายใน (Internal consistencies) ของข้อคำถาม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ Cronbach's alpha coefficient มีค่าตั้งแต่ 0.84 ถึง 0.94 และมีค่าความไว (Sensitivity) ตั้งแต่ร้อยละ 78.1 ถึง 85.3 และความจำเพาะ (Specificity) ตั้งแต่ร้อยละ 84.4 ถึง 89.7 และสมควรนำมาใช้เป็นแบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตในประชากรไทยได้

จี เอช คิว (GHQ) ได้รับการออกแบบมาสำหรับคัดกรองปัญหาสำคัญ 2 ประการคือการไม่สามารถดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้อย่างปกติสุขตามที่ควรจะเป็น และการมีปัญหาที่ทำให้เกิดความทุกข์ใจ โดยเน้นถึงปัญหาที่ผิดไปจากสภาวะปกติของบุคคลนั้นๆ มากกว่าลักษณะที่เป็นลักษณะประจำของบุคคลนั้นๆ เช่นปัญหาบุคลิกภาพ ข้อคำถามของ GHQ จะครอบคลุมปัญหาใหญ่ ๆ 4 ด้าน คือ ความรู้สึกไม่มีความสุข (Unhappiness) ความวิตกกังวล (Anxiety) ความบกพร่องเชิงสังคม (Social Impairment) และความรู้สึกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพ(Hypochondriasis) อย่างไรก็ตาม GHQ เป็นเพียงแบบคัดกรองสุขภาพจิต และบอกเพียงว่าน่าจะมีความผิดปกติทางจิตเวชเท่านั้น แต่ไม่สามารถบอกได้ว่ามีความผิดปกติทางจิตเวชชนิดใด

ในการคิดคะแนนของ จี เอช คิว (GHQ) โกลด์เบิร์ก (Goldberg) แนะนำให้ใช้การคิดแบบ GHQ Score (0-0-1-1) ซึ่งสะดวกและได้ผลไม่แตกต่างจากการคิดคะแนนแบบ Likert Score (0-1-2-3) โดยพบว่า Correlation ระหว่างทั้งสองวิธีนี้อยู่ระหว่าง 0.92-0.94 ส่วนเกณฑ์ในการตัดสินว่ามีความผิดปกติทางจิตเวชของ GHQ ฉบับต่าง ๆ มีดังนี้ GHQ-60 ใช้จุดตัดคะแนนที่ 11/12 , GHQ-30 ใช้จุดตัดคะแนนที่ 5/6 , GHQ-28 ใช้จุดตัดคะแนนที่ 4/5 และ GHQ-12 ใช้จุดตัดคะแนนที่ 1/2

จากการศึกษาของธนา นิลชัยโกวิทย์ และคนอื่น ๆ (2539 : 6) เพื่อพัฒนาแบบคัดกรองสุขภาพจิตฉบับภาษาไทย ในครั้งนี้พบว่า GHQ ฉบับภาษาไทย ส่วนใหญ่ตรงกับฉบับภาษาอังกฤษ ยกเว้น Thai GHQ-30 เพียงฉบับเดียวเท่านั้นที่มีจุดตัดคะแนนสูงกว่าฉบับอื่นๆ โดยใช้จุดตัดคะแนนที่ 5/6 จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ GHQ ฉบับภาษาไทยทั้ง 4 ฉบับพบว่า Thai GHQ-30 เป็นฉบับที่มีพื้นที่ใต้ ROC curve (Receiver operation characteristic curve analysis) สูงที่สุด และมีค่าความจำเพาะ (Specificity) และค่าความเที่ยงตรงเชิงทำนายทางบวก (Positive predictive value) ดีที่สุด รวมค่าอัตราความผิดพลาดในการจำแนกความผิดปกติทางจิตเวช (Misclassification

rate) ต่ำที่สุดด้วย ส่วน Thai GHQ-60 นั้น แม้จะมีค่าความแม่นยำใกล้เคียงกับ Thai GHQ-30 และมีค่าความเชื่อถือ (Reliability) ดีที่สุดแต่มีค่าความไว (Sensitive) มากกว่า

ดังนั้นในทางปฏิบัติ Thai GHQ-30 จึงน่าจะเป็นฉบับที่เหมาะสมที่สุด ส่วน Thai GHQ-28 นั้นมีความเหมาะสมในกรณีที่ต้องการคะแนนของ Sub-scale ต่างๆ เพื่อดูรายละเอียดของอาการเป็นคะแนนของอาการผิดปกติทั้ง 4 ด้านได้แก่ อาการทางกาย (Somatic symptoms) อาการวิตกกังวลและการนอนไม่หลับ (Anxiety and Insomnia) ความบกพร่องทางสังคม (Social dysfunction) และอาการซึมเศร้าที่รุนแรง (Severe depression) ส่วน Thai GHQ-12 แม้จะมีความแม่นยำและความเชื่อถือได้ต่ำกว่าฉบับอื่นๆ ก็ไม่ได้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และมีข้อดีที่มีขนาดสั้นกะทัดรัด โดยรวมจึงอาจกล่าวได้ว่า แม้ Thai GHQ-30 น่าจะเป็นฉบับที่ดีที่สุด ก็อาจจะเลือกใช้ฉบับอื่นๆ ได้ ตามความเหมาะสม สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือ Thai GHQ-30 เป็นแบบคัดกรองทางด้านสุขภาพจิตที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางฉบับหนึ่ง ในปัจจุบันโดยจะบอกได้ว่าบุคคลนั้นมีปัญหาสุขภาพจิตหรือไม่ แต่ไม่สามารถบอกการวินิจฉัยได้ว่าเป็นโรคจิตเวชชนิดใด แบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ-30 ประกอบด้วยคำถามจำนวน 30 ข้อ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก ใช้เวลาในการตอบประมาณ 5-10 นาที

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยบางประการที่ศึกษา

2.1 สัมพันธภาพในครอบครัว

2.1.1 ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว

สุภา มาลากุล (2518 : 5) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวหมายถึงสภาพเป็นไปในครอบครัวและประสบการณ์ที่ได้รับจากสังคมนั้นๆ มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็กอย่างมาก ครอบครัวที่ซับซ้อนและระหองระแหง สังคมที่วัฒนธรรมไทยปะทะกับวัฒนธรรมตะวันตก การขัดแย้งในสังคมทำให้เด็กวางตัวไม่ค่อยถูก เป็นสาเหตุให้สุขภาพจิตเสียได้ง่ายที่สุด ครูอาจารย์และผู้ปกครองควรจะช่วยกันระมัดระวังมิให้เกิดปัญหาแก่เด็ก

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 60) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวหมายถึง สุขภาพจิตของบิดามารดาเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าบิดามารดามีสุขภาพจิตดี บุตรก็จะมีสุขภาพจิตดีไปด้วย เพราะการอยู่ในบรรยากาศที่อบอุ่น ทำให้บุตรมีประสบการณ์ทางสังคมและปรับตัวได้ดี แต่ถ้าบิดามารดาแตกร้างไม่ลงรอยกัน บุตรก็จะได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ทำให้ความสามารถในการปรับตัวต่ำ

กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ (2526 : 5-7) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวหมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก พฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่และพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อกัน เช่น พ่อแม่ให้ความรัก ความห่วงใย ไว้วางใจ ให้ลูกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมีการพักผ่อนร่วมกันในครอบครัวให้กำลังใจลูก และไม่เข้มงวดกวดขันหรือควบคุม

มากเกินไป ลูกให้ความรักความเคารพต่อพ่อแม่ ยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ตลอดจนความกลมเกลียวของพ่อแม่ที่มีต่อกัน จำแนกพฤติกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัว ดังนี้

1. การพักผ่อนร่วมกันในครอบครัว หมายถึง การที่พ่อแม่และลูกมีกิจกรรมร่วมกันในการพักผ่อนหย่อนใจเมื่อมีเวลาว่าง

2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่างๆ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เกี่ยวกับทุกขสัณ ความลับในเรื่องต่างๆ ของพ่อแม่ เช่น ปัญหาทางการเงิน ปัญหาทางการงาน

3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ลูกได้มีส่วนร่วมกับพ่อแม่ในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ภายในบ้าน เช่น การจัดระเบียบกฎเกณฑ์ภายในบ้าน

4. การเห็นชอบของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกในลักษณะของการเห็นด้วยกับการกระทำ ความคิดเห็นของลูก เช่น การไม่ปฏิเสธข้อเสนอนั้น ข้อคิดเห็นหรือการกระทำต่างๆ ของลูก

5. ความรักความห่วงใยของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่ลูกรับรู้ว่าเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยที่มีต่อลูก เช่น การช่วยเหลือคลี่คลายปัญหาต่างๆ การให้ความเป็นกันเองกับลูก

6. ความไว้วางใจพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงความไว้วางใจในตัวลูกว่าสามารถปฏิบัติตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

7. การที่พ่อแม่เห็นด้วยกับกิจกรรมของเพื่อนๆ ของลูก หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่ที่แสดงถึงการเห็นด้วยกับการที่ลูกไม่มีกิจกรรมกับเพื่อนๆ โดยที่ไม่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคหรือแสดงถึงความไม่ไว้วางใจในการไปร่วมกิจกรรม

8. การที่ลูกยอมรับเกณฑ์มาตรฐานของพ่อแม่ หมายถึง การที่ลูกแสดงพฤติกรรมยอมรับมาตรฐานพฤติกรรมต่างๆ มาตรฐานการดำรงชีวิตของพ่อแม่ เช่น เห็นด้วยกับความคิดเห็นของพ่อแม่ในด้านการเรียน การทำงาน ทัศนคติ และยินยอมกระทำตามเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดด้วยความยินดี

9. ความรักและความเคารพของลูกที่มีต่อพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของลูกที่แสดงต่อพ่อแม่ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรัก ความเคารพพ่อแม่ โดยการเชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ขัดใจ ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

10. การไม่มีข้อกำหนดมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงพฤติกรรมที่เป็นข้อกำหนดหรือจำกัดความประพฤติของลูกมากเกินไป

11. การไม่เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับระเบียบวินัยมากเกินไป หมายถึง การที่พ่อแม่ไม่แสดงการกระทำใดๆ ที่สื่อแสดงถึงความเข้มงวดในระเบียบวินัย เช่น การลงโทษอย่างรุนแรงการ

ไม่ยืดหยุ่นในระเบียบวินัย การบังคับให้ลูกปฏิบัติตามระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงถึงความพร้อม

12. การไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง พฤติกรรมที่พ่อแม่แสดงต่อลูกอย่างไม่ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หรือไม่แสดงพฤติกรรมต่างๆ เหมือนหนึ่งลูกไม่มีความสามารถดูแลตนเองได้หรือเหมือนลูกเป็นเด็กเล็กๆ

13. การที่พ่อแม่ไม่ค่อยย้าเตือนถึงความสำเร็จ หมายถึง พ่อแม่ไม่ค่อยย้าเตือนหรือบเร้าลูกได้รับความสำเร็จในการทำงาน มากเกินไป เช่น ไม่เคี่ยวเข็ญให้ลูกกระทำการสิ่งต่างๆ มากเกินไป

14. การยินดีให้กำลังใจเพื่อความสำเร็จ หมายถึง การที่พ่อแม่ให้กำลังใจส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ลูกประสบความสำเร็จในการเรียน การทำงาน ทั้งการกระทำ และด้วยคำพูด

15. ความกลมเกลียวของพ่อแม่ หมายถึง พฤติกรรมของพ่อแม่กระทำต่อกันในลักษณะที่ไม่มีความขัดแย้งซึ่งกันและกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย

สมชาย ชัยธนกุล (2526 : 66) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวว่า หมายถึง เด็กวัยรุ่นกับชีวิตภายในครอบครัว เป็นเรื่องสำคัญที่น่าจะพิจารณา เพราะครอบครัวเป็นโลกแห่งแรกของเด็ก พัฒนาการพัฒนาต่างๆ จะมีจุดเริ่มต้นมาจากชีวิตในครอบครัว ถ้าเขาได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมาดี เขาก็สามารถพัฒนาบุคลิกภาพของเขาได้เรียบร้อยและราบรื่น แต่ถ้าเขาประสบปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว บุคลิกภาพของเขาย่อมได้รับการกระทบกระเทือนตามไปด้วย

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2529 : 166-167) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เกิดจากบุคคลในครอบครัวให้ความรักห่วงใย และความเข้าใจ ซึ่งกันและกัน เมื่อประสบปัญหาก็ก็นหันหน้าเข้าปรึกษากันบิดา มารดาเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่เด็กรักและเชื่อฟัง ดังนั้น ถ้าบิดา มารดาได้อุทิศเวลาในการอบรมขัดเกลานิสัยเด็กให้มีความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กจะประพฤติตนในทางที่ดีมากกว่าประพฤติตนในทางที่เสื่อมเสีย ถ้าหากสัมพันธภาพในครอบครัวมีแต่การทะเลาะวิวาท ดุด่า หรือเข้มงวดกดขี่มากเกินไป ก็จะทำให้เด็กขาดความรัก เบื่อหน่ายบ้าน ซึ่งเป็นสาเหตุให้เด็กมีความประพฤติที่เป็นปัญหาได้

กุหลาบ รัตนสังขธรรม และคณะ (2541 : 4-9) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวว่า หมายถึง การแสดงออกทางด้านพฤติกรรมที่สมาชิกในครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในเรื่องบทบาทของตนกับบุคคลในครอบครัว ความผูกพันและการสนับสนุนของบุคคลในครอบครัว และลักษณะการเลี้ยงดูของบิดา มารดา และผู้ปกครอง

พิมพ์ใจ ไมตรีเปรม (2543 : 28) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ตามบทบาทที่คนเรามีต่อสมาชิกในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์เป็น

ความปรองดองรักใคร่ ความกลมเกลียวในครอบครัวนับว่าเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่ดีและถ้าเป็นความขัดแย้งหรือมีความรู้สึกที่เป็นอริต่อกันถือว่าเป็นลักษณะของสัมพันธภาพที่ไม่ดีของครอบครัว

จากความหมายดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรในด้านการเรียนและ พฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองในด้านการเรียน แบ่งได้ดังนี้

1. พฤติกรรมที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรด้านการเรียน ได้แก่ การเอาใจใส่ต่อการเรียนของบุตร ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นไว้วางใจในการทำกิจกรรมของบุตรกับเพื่อน ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการเรียน การให้กำลังใจของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เพื่อกระตุ้นให้บุตรประสบความสำเร็จทางการเรียน ให้ความรัก ห่วงใยใกล้ชิดต่อบุตรและความคาดหวังของบิดามารดา หรือผู้ปกครองในด้านการเรียนของบุตร โดยบิดามารดา หรือผู้ปกครองพยายามส่งเสริมสนับสนุนคาดหวังในมาตรฐานการเรียนแก่บุตร เพื่อต้องการให้บุตรประสบความสำเร็จในการเรียนตามที่บิดา มารดาหรือผู้ปกครองมุ่งหวังจัดไว้

2. พฤติกรรมที่บุตรปฏิบัติต่อบิดามารดา หรือผู้ปกครองในด้านการเรียน ได้แก่ การขอคำแนะนำและซักถามเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการเรียน การขอให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น การแสดงความรักและเคารพของบุตรที่มีต่อบิดา มารดา หรือผู้ปกครองเสียใจ

2.1.2 ความสำคัญของสัมพันธภาพในครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดู

ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยแรกที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาของเด็ก ตั้งแต่วัยแรกเริ่มและวัยต่อมา เพราะหน้าที่สำคัญของครอบครัว คือ การอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้บุตรของตนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและทางจิตใจ ซึ่งผลผลิตของการอบรมเลี้ยงดูนี้จะเสมือนฐานรองรับบทบาทอื่นๆ ต่อไป

วรภรณ์ รักวิชัย (2529 : 9-14) ได้กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูในสังคมไทยว่า แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. แบบให้ความรักความอบอุ่น แบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้มีความรักความเอาใจใส่ ความเข้าใจ ใช้เหตุผลกับบุตร ทำให้บุตรรู้สึกว่า ได้รับการปฏิบัติด้วยความ ยุติธรรมให้อิสระแก่บุตรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ยอมรับความสามารถและให้สิทธิบุตรในการตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยบิดามารดาคอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาแนะนำตาม ความเหมาะสม

2. แบบคาดหวังเอาากับเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเรียกร้องเอาจากบุตร โดยจะเคี่ยวเข็ญให้บุตรทำตามที่บิดามารดาหวังไว้ บิดามารดาจะกำหนดวิถีชีวิตให้กับบุตรบุตรจะต้องทำตามความต้องการของบิดามารดาทุกอย่าง แม้ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม

3. แบบปล่อยปละละเลย เป็นการเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอนบุตรปล่อยให้บุตรทำตามอำเภอใจ โดยไม่แนะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ของบุตร

ไม่ดูแลยามเจ็บป่วย ให้ความรักแบบลำเอียง หรือดูต่ำลงโทษแรงเกินเหตุ บางครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงดูให้เป็นของคนอื่น

4. แบบรักถนอมมากเกินไป เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาคอยปกป้องบุตรมากเกินไป คอยให้ความช่วยเหลือทุกอย่างจนบุตรไม่รู้จักวิธีช่วยเหลือตนเองหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

นิยม บุญมี (2530 : 123-124) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. แบบปล่อยตามใจ หมายถึง การที่บิดามารดาตามใจเด็กทุกอย่าง ไม่ว่าเด็กจะต้องทำอะไร มีผลทำให้เด็กขาดความรับผิดชอบ ควบคุมความประพฤติของตนไม่ค่อยได้ ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น

2. แบบใช้อำนาจอย่างเด็ดขาด หมายถึง การที่บิดามารดาใช้อำนาจกับเด็ก บังคับให้เด็กทำตามที่ต้องการ มีผลทำให้เด็กขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำตามมากกว่าคิดเอง มักเป็นผู้ขาดความรับผิดชอบ

3. แบบใช้เหตุผลเพื่อทำความเข้าใจ หมายถึง การที่บิดามารดาใช้เหตุผลแก่เด็กว่า บิดามารดาทำไปเพราะเหตุผลใด รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็น การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มีผลทำให้เด็กมีความรับผิดชอบสูง ควบคุมตนเองได้ มีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น

เซียร์สแมคโคบีและเลวิน(Sears Maccoby&Lavin,1957 : 372)ได้กล่าวถึง สัมพันธภาพในครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดูว่า ความรักของบิดามารดาเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในเด็ก ถ้าในช่วงแรกเด็กเกิดได้รับความรักความอบอุ่น โดยได้รับการบำบัดความต้องการต่างๆ ทางร่างกายเพียงพอ เด็กจะมีความรู้สึกพอใจและมีความสุข เด็กจะต้องเรียนรู้ที่จะเกิดความรักความพอใจในผู้เลี้ยงดูตน ก่อนที่จะยอมรับการถ่ายทอดลักษณะทางสังคมนั้น นอกจากนี้เด็กต้องเกิดความรักในผู้เลี้ยงดูตนเป็นอันดับแรกก่อนที่จะสามารถรักบุคคลอื่น และยอมเลียนแบบบุคคลอื่นต่อไป ฉะนั้น ต้องทำตามกฎเกณฑ์ภายในบ้านเสียก่อน

โรเจอร์ส (Rogers. 1972 : 117) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่า แบ่งออกเป็น 3 แบบ ดังนี้ คือ

1. แบบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นวิธีการที่มารดาให้การอบรมเลี้ยงดูโดยให้บุตรรู้สึกว่าคุณเองได้รับความรัก ความยุติธรรม ความเป็นอิสระ บิดามารดาไม่มีความอดทน ไม่ตามใจจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร

2. แบบปล่อยปละละเลย (Rejection) ซึ่งในบางตำราจะเรียกว่า เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาทำให้บุตรมีความรู้สึกว่าคุณเองถูกเกลียดชัง ถูกทอดทิ้ง หรือปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ โดยไม่เอาใจใส่ ไม่ให้การสนับสนุน หรือไม่ให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร

3. แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) เป็นวิธีการที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยที่บุตรจะรู้สึกว่าตนเองถูกปฏิเสธ ไม่ให้ทำอะไรตามปรารถนา หรือคอย

ควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ต้องการและมักจะคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

แอลเดอร์ (Elder, 1974 : 150–155) ได้กล่าวถึง ลักษณะการเป็นพ่อแม่ว่ามีลักษณะแบบต่างๆ 7 แบบ ซึ่งมีตั้งแต่เคร่งครัดมากที่สุดไปจนถึงชนิดปล่อยปละละเลยมากที่สุดไว้ ดังนี้

1. แบบเผด็จการ (Autocratic) พ่อแม่กุมอำนาจทุกอย่าง ลูกไม่มีสิทธิแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเลย ไม่มีโอกาสตัดสินใจใดๆ แม้แต่เรื่องส่วนตัว

2. แบบอำนาจนิยม (Authoritarian) เด็กวัยรุ่นอาจแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะได้บ้างแต่การตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังขึ้นอยู่กับพ่อแม่

3. แบบประชาธิปไตย (Democratic) มีการศึกษาและอภิปรายกันอย่างอิสระระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของลูกๆ และลูกอาจตัดสินใจบางอย่างได้แต่ การตัดสินใจจะต้องขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของพ่อแม่ด้วย ซึ่งก็หมายความว่า พ่อแม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของลูกด้วย

4. แบบเสมอภาค (Equalitarian) ในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของลูก การตัดสินใจต่างๆ พ่อ แม่ ลูก มีความเสมอภาคกัน แสร์ความคิดอ่านซึ่งกันและกัน

5. แบบตามใจ (Permissive) การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาหรือพฤติกรรมต่างๆ ของลูกสามารถตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีอิสระ แต่คำแนะนำของพ่อแม่ยังได้รับความเคารพเชื่อฟังอยู่มาก

6. แบบปล่อยตัวตามสบาย (Laissez – Jaime) ลูกสามารถทำอะไรก็ได้ได้อย่างมีอิสระ โดยไม่จำเป็นต้องฟังคำแนะนำจากพ่อแม่ ลูกมีอำนาจในการตัดสินใจบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวเองได้ ซึ่งพ่อแม่จะไม่มาเกี่ยวข้องด้วย

7. แบบปล่อยปละละเลย (Ignoring) พ่อแม่ไม่สนใจว่าลูกจะทำอะไร หรือมีความสนใจน้อยมาก ไม่สนใจพยายามชักจูงพฤติกรรมลูกเลย

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดูนั้นนับได้ว่าเป็นความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าเด็กจะเติบโตเป็นพลเมืองดีได้ ย่อมเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง และเหมาะสมเป็นองค์ประกอบสำคัญ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่ทำให้มีพลเมืองดีได้ คือ ผู้อบรมเลี้ยงดู ซึ่งอาจจะบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือคนอื่นๆ บุคคลดังกล่าวจะต้องมีสุขภาพจิตดีพอที่พร้อมจะถ่ายทอดความรัก ความอบอุ่นความเอาใจใส่ดูแล เกื้อหนุน ความอ่อนโยน ความมีเหตุผล ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีงามที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคมนั้นๆ ให้แก่บุตรและธิดา การอบรมเลี้ยงดูที่มีความสัมพันธ์กับ สัมพันธภาพในครอบครัวที่ส่งผลไปยังสุขภาพจิต แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กให้การปกครองโดยเด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ถูกบังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่

ได้ตั้งไว้ ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่รับฟังเหตุผล ก้าวท่ายในเรื่องส่วนตัวถูกควบคุมไม่ให้กระทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กให้การปกครองโดยเด็กมีความรู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ ถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจและไม่สนใจ ไม่ให้ความอบอุ่นและชอบใช้อารมณ์ และเด็กไม่ได้รับคำแนะนำจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กให้การปกครอง โดยเด็กมีความรู้สึกว่าเขาเองได้รับการปฏิบัติด้วยเท่าเทียมโดยได้รับความรัก ความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับความสามารถ ความคิดเห็น ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัวและมีอิสระตามความเหมาะสม

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2524: 10) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นว่า กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประกอบด้วย นักเรียนชายหญิงในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 917 คน เป็นชาย 496 คน หญิง 421 คน ตัวแปรที่ศึกษามี 4 ประเภท คือ ตัวแปรด้านสุขภาพจิต ตัวแปรด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตัวแปรด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม และตัวแปรด้านภูมิหลัง ผลการศึกษาพบว่า ด้านความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตของวัยรุ่น วัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดาน้อย มีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่มีความขัดแย้งกับบิดามารดามาก

จรรยา สุวรรณศักดิ์ (2523 : 54-56) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวไว้ว่าดังนี้

1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ – สังคมของครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวใดที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่ขัดสนย่อมนำมาซึ่งความสงบสุขของครอบครัวเกิดความกลมเกลียวสมัครสมานกัน

2. การรู้จักบทบาท และหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนสามารถปฏิบัติการให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองทั้งพ่อแม่ และตัวเด็กเอง

3. การรู้จักลักษณะธรรมชาติ และความต้องการมูลฐานของเด็ก พ่อแม่ที่พยายามเข้าใจ ในลักษณะธรรมชาติของการเจริญเติบโต และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือเด็ก เมื่อเกิดปัญหาย่อมมีส่วนช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดี

4. ความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ในการวางระเบียบวินัย ปัจจัยนี้นับว่ามีอิทธิพลมากต่อบรรยากาศในครอบครัว โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีความอดทนน้อยต่อการไม่คงเส้นคงวาของพ่อแม่ ซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความคลอนแคลนในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูก

สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม (2529 : 156-157) ได้กล่าวถึงว่า เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่ขาดความสมบูรณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการตาย การหย่าร้าง พ่อแม่แยกกันอยู่และ

สภาวะอื่นๆ ที่ทำให้สูญเสียพ่อแม่ จะทำให้เด็กขาดความรักและความอบอุ่นที่ควรจะได้รับ เป็นคนมีปมด้อยในตนเอง เมื่อโตขึ้นอาจประสบปัญหาการปรับตัว และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

วราภรณ์ รักวิจัย (2529 : 11-17) ได้กล่าวถึง สัมพันธภาพในครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดูว่า ความแตกต่างของเด็กเกิดจากการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันในวัยเด็ก อันจะมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยที่ติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต ตัวอย่างเช่น การ อบรมเลี้ยงดู อบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้ลูกเกิดความก้าวร้าว มีอารมณ์ไม่มั่นคง เรียกร้องความสนใจต่อผู้อื่น เพราะขาดความรัก ความอบอุ่น ถ้าเลี้ยงดูลูกแบบคาดหวังเอาเปรียบลูกมากเกินไป ลูกก็จะมีลักษณะความวิตกกังวล สร้างสรรค์ ชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่เป็น ตัวของตัวเอง แต่ถ้าเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย จะช่วยให้เด็กเป็นคนเปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อตัวเอง มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวและสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี กล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำ รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและเคารพสิทธิของผู้อื่น

นิยม บุญมี (2530 : 32-33) ได้กล่าวถึงว่า ครอบครัวแต่ละครอบครัวย่อมมีบรรยากาศ มีความผูกพัน ความใกล้ชิดสนิทสนม รวมทั้งวิธีการปกครอง อบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันไป โดยอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. บรรยากาศแบบอิตาเลียน (Authoritarian) บิดามารดาจะให้การเลี้ยงดูรูปแบบออกคำสั่งให้ลูกปฏิบัติตาม ซึ่งทำให้บุตรจะขาดความใกล้ชิด ขาดความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัยทางอารมณ์และจิตใจ ขาดความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองได้

2. บรรยากาศตามสบาย (Laissez-Faire) บิดามารดาจะไปคนละทิศคนละทางตามความชอบของตน ไม่สนใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งความสนใจในตัวบุคคลด้วย เมื่อบุตรช่วยตัวเองได้ก็ปล่อยตามสบาย จะไม่ค่อยได้อบรมสั่งสอนมากนัก แต่เมื่อจะลงโทษก็มักจะทำรุนแรง

3. บรรยากาศแบบเสรีประชาธิปไตย (Democratic) จะพบว่า พฤติกรรมต่างๆ ที่บิดามารดาปฏิบัติต่อสมาชิกในครอบครัวจะเป็นไปด้วยความรัก ความเข้าใจ ความเห็นใจซึ่งกันและกัน โดยในการตัดสินใจใดๆ ในครอบครัวก็จะเกิดจากความเห็นชอบของสมาชิกในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ บุตรจะมีโอกาสที่จะใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมตัดสินใจในเรื่องบางอย่างได้ ซึ่งจะทำให้บุตรที่มีใจกว้าง มีเหตุผล เคารพสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลอื่น

ศรีธรรม ฐานะภูมิ (2535 : 78) ได้กล่าวถึงว่า ภายในครอบครัว บิดามารดามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้วัยรุ่นผ่านพ้นวิกฤติการณ์ชีวิตในช่วงวัยนี้ไปได้โดย

1. ให้โอกาสในการรับผิดชอบตนเองและรับผิดชอบบางส่วนของครอบครัว
 2. ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์หรือการบังคับในการดูแลอบรมและให้คำปรึกษา
 3. กระตุ้นและส่งเสริมการปรับตัวที่เหมาะสม ห้ามปรามการกระทำที่ไม่เหมาะสม
- สิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ

4. เมื่อมีข้อขัดแย้งหรือมีความสงสัย ก็สามารถพูดคุยปรึกษากันได้แบบผู้ใหญ่ มีการยอมรับซึ่งกันและกัน

เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540 : 25) ได้กล่าวถึงว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างพ่อแม่และลูก จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตและความต้องการของเด็ก กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกในระยะแรกควรมีลักษณะของการป้องกันคุ้มครองทั้งนี้ เพราะเด็กไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ต้องพึ่งพาอาศัยพ่อแม่แทนทุกอย่าง โดยเฉพาะในปีแรก ๆ ของชีวิต ต่อมาเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะเพิ่มมากขึ้น เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ลูกจึงอยู่ในลักษณะที่พ่อแม่ต้องสั่งสอนลูกของตน และเมื่อเด็กสามารถพึ่งตนเองได้มีวุฒิภาวะที่ใกล้เคียงกับพ่อแม่ เด็กก็ต้องการความเป็นเพื่อน ดังนั้นสัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่และลูกก็ต้องเปลี่ยนไปตามลักษณะของการยอมรับความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความพึงพอใจและมีความรักไว้วางใจในตัวลูก จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก ดำเนินไปด้วยดีเพราะพ่อแม่สนองความต้องการของลูกได้อย่างถูกต้อง

โบรวิน (Baldwin. 1968 : 9) ได้กล่าวถึงว่า สัมพันธภาพในครอบครัวดีหรือไม่เกิดจากการที่บิดามารดารวบรวมเอาประสบการณ์ความรู้ที่ถูกต้องมาใช้ควบคุมพฤติกรรมของเด็กให้เกิดความเชื่อที่เกิดความรู้ และความรู้สึกละในสิ่งที่ เป็นความจริง ซึ่งเป็นการวางพื้นฐานโครงสร้างของพฤติกรรมและพื้นฐานจากความรักที่แท้จริงของบิดามารดาเพื่อช่วยให้เด็กแสดงพฤติกรรมได้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ โดยอาศัยภาษาเป็นสื่อใน การติดต่อสัมพันธ์กัน สัมพันธภาพในครอบครัวจึงมีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ในระหว่างสมาชิกของครอบครัวจะเป็นไปอย่างถาวร และทำให้เด็กมีเอกลักษณ์ที่มั่นคงฝังแน่นในตัวเด็ก

จากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัวนั้นเป็นลักษณะพฤติกรรมที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก และพฤติกรรมที่ลูกปฏิบัติต่อพ่อแม่ รวมทั้งสภาพโดยทั่วไป ที่ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อกัน เป็นไปด้วยความรัก ความเข้าใจความเห็นใจซึ่งกันและกัน การปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว การแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัวและความสำเร็จในชีวิต การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีสุขภาพจิตที่ดี และสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันของบุคคลในครอบครัว เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้ที่จะสวมบทบาทของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เริ่มด้วยการสวมบทบาทของบิดามารดา โดยเด็กจะยอมรับเอาลักษณะของบิดามารดาและยึดถือเป็นโลกของตัวเอง ขณะเดียวกันก็จะเรียนรู้บทบาทของตัวเองด้วยการสวมบทบาทที่บิดามารดากำหนดให้สัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีจึงมีส่วนทำให้เด็กรู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับการเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม

2.2 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน

2.2.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

อรรถาธิบาย รุกขมธู (2526 : 6) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สภาพการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของนักเรียนและครู เป็นต้นว่า ระบบการศึกษา ระบบการปกครอง กิจกรรมทุกอย่างในโรงเรียน

สุชา จันทน์เอม (2527 : 112) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบตัวเราซึ่งสามารถชักจูง หรือโน้มน้าวให้เรารู้สึกอยากมี อยากเป็น หรือไม่อยากมี ไม่อยากเป็นตามสภาพแวดล้อมที่เราอยู่

นิคม ทาแดง และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2528 : 270) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง การจัดบริเวณโรงเรียน การจัดอาคารเรียน การจัดห้องเรียน ตลอดจนการตกแต่ง การวาง การติดตั้งวัสดุอุปกรณ์ทั้งมวลที่ทำให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน เกิดมีการสร้างสมความรู้สึกนึกคิด ความชอบ ความขัง คุณค่า ระบบค่านิยม ตลอดจนสร้างพฤติกรรมและบุคลิกภาพถาวรของผู้เรียน โน้มเอียงไปตามลักษณะสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้

กรมสามัญศึกษา (2532 : 8) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง การรับรู้หรือความรู้สึกที่สมาชิกในโรงเรียนมีต่อโรงเรียนและอาจรวมถึงความรู้สึกที่พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนมีต่อโรงเรียนด้วย ถ้ามีสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ พอใจ อบอุนใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิก ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ขาดความรักความผูกพันต่อโรงเรียนขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของเบื่อหน่าย ห่างเหินเฉยเมย ว้าเหว่ ฯลฯ

सानิต รัตตัญญู (2533 : 9-10) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์หรือบุคลิกภาพของครูที่มีต่อนักเรียน การเรียนการสอน การให้บริการนักเรียน กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ สังคมกลุ่มเพื่อน การปกครอง ที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการทุกด้านของนักเรียน

อนันต์ นามทองตัน (2534 : 7) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึงการจัดสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัว สมาชิกในโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีผลทำให้เกิดความโน้มน้าวใจไปกับสภาพแวดล้อมนั้น เกิดความรู้สึกและทัศนคติต่อโรงเรียนทั้งในด้านบวกและด้านลบ ความรู้สึกในด้านบวกจะทำให้เกิดความประทับใจ อบอุนใจ และพอใจ ความรู้สึกมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ ตลอดจนมีความภูมิใจที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ส่วนทางลบนั้นทำให้รู้สึกเบื่อหน่าย ห่างเหินเฉยเมย ปราศจากความ เป็นเจ้าของ

ทัศนีย์ จารุรัตน์จามร (2536 : 7) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ภายในสถาบันที่มีอิทธิพลกระตุ้นและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของนักเรียนให้พัฒนาตนเองไปสู่จุดมุ่งหมายของโรงเรียนของโรงเรียนเพื่อปรงแต่งให้นักเรียนเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม

มยุรี สิงห์โทะราช (2536 : 21) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง บรรยากาศหรือสภาพการณ์ต่างๆ ในโรงเรียน ทั้งที่เป็นวัตถุสิ่งของหรือตัวบุคคล ตลอดจนถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการของนักเรียนในทุกๆ ด้าน

วลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์ (2539 : 56) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง ความประทับใจ ความพึงพอใจหรือทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อลักษณะต่างๆ ภายในโรงเรียน

จากความหมาย พบว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหมายถึงสภาพการณ์ที่อยู่รอบตัว ทั้งที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต รวมถึงบรรยากาศในการเรียน ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน เป็นการ จัดสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวให้ผู้ที่ได้สัมผัสได้มีความโน้มเอียงไปกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ โรงเรียนจึงต้อง มีการปรุงแต่งสภาพแวดล้อมนั้นๆ โรงเรียนจึงต้องมีการปรุงแต่งสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อโน้มน้าว ความรู้สึกของนักเรียนให้พอใจที่จะเรียน และอยากเรียนเพื่อทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกในโรงเรียน มีความสุข และมีสุขภาพจิตดี

2.2.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ละเมียด ลิ้มอักษร (2519 : 23-24) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ให้ผล ทางการศึกษาว่า โรงเรียนเป็นสิ่งแวดลอมที่สำคัญที่สุด โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กได้พบสิ่งแวดล้อม หลายอย่าง เช่น ได้มีการสมาคมติดต่อกับครูและเพื่อนนักเรียนในวัยต่างๆ ได้อ่านหนังสือใน ห้องสมุด ได้ดูภาพยนตร์และโทรทัศน์ และได้ฟังวิทยุที่ครูจัดขึ้นเพื่อประกอบการสอนซึ่งล้วนแต่เป็น ประโยชน์ต่อการศึกษทั้งสิ้น ช่วยให้เด็กมีประสบการณ์มีความเจริญงอกงาม ในด้านต่างๆ และครูมี ส่วนในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยมุ่งผลทางการศึกษา เช่น

1. ฝึกอบรมให้เด็กรู้จักดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น โดยการเรียนรู้จักปรับตัวเองให้ เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสภาพการณ์ต่างๆ ได้อย่างดี
2. ส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น โดยการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาขึ้น ทั้งในและนอกหลักสูตร
3. ส่งเสริมให้เด็กศึกษาด้วยตนเอง เช่น ให้รู้จักศึกษาหาความรู้จากห้องสมุดของ โรงเรียน หรือมุมห้องสมุดในโรงเรียน
4. ส่งเสริมให้เด็กรู้จักตอบหรือซักถามปัญหาต่างๆ ด้วยความมั่นใจ และกระตือรือร้นสนใจ ทั้งนี้ ครูจะต้องแสดงความสนใจ ไม่แสดงความเบื่อหน่ายหรือตำหนิติเตียนให้เด็ก หมดความมานะ พยายาม
5. ให้กำลังใจแก่เด็ก ให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตน เช่น จัดหมู่เด็ก เรียนเก่ง เด็กเรียนอ่อนในการเรียนวิชาทักษะ เพื่อช่วยให้เด็กแต่ละคนประสบผลสำเร็จในการเรียน ตามความถนัดและความสามารถของเด็ก
6. ศึกษาให้เข้าใจเด็กแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมหรือแก้ไขตามความเหมาะสม

7. ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองแก่เด็ก เพื่อให้เด็กรักและไว้วางใจในครู เชื่อถือและกระทำตาม

8. ให้โอกาสเด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน จัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความคิดริเริ่ม รู้จักแก้ปัญหา รู้จักตัดสินใจและใช้เหตุผลด้วยตนเอง เป็นต้น

9. จัดสิ่งแวดล้อมที่ให้ประโยชน์ในแง่การศึกษา เช่น จัดห้องสมุดของโรงเรียนหรือมุมห้องสมุดของห้องเรียน และส่งเสริมให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมเพื่อให้โอกาสศึกษาค้นคว้า เช่น อภิปราย หรือรายงาน เป็นต้น

10. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อรับทราบปัญหาของเด็ก ร่วมกันและร่วมมือกันแก้ไข โดยการพบปะผู้ปกครองเป็นครั้งคราว

วิรัช วรรณรัตน์ (2523 : 21-23) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของสภาพแวดล้อมกับการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนว่า โรงเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของนักเรียนเป็นอันดับสอง รองลงมาจากบ้านวัตถุประสงค์ของการศึกษา ก็เพื่อจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของนักเรียนมีดังนี้

1. พฤติกรรมการบริหารโรงเรียน เป็นการแสดงออกซึ่งกิจกรรมการบริหารของผู้บริหารและครูใหญ่ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อครูและนักเรียน พฤติกรรมเหล่านี้ หากได้รับความสนใจและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ก็จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนให้ดีขึ้น

2. พฤติกรรมของครู ครูประจำชั้นเป็นผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด พฤติกรรมของครูเป็นแบบอย่างที่นักเรียนมักเอาเป็นแบบในการประพฤติปฏิบัติ ครูที่ดีจะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนที่ดีขึ้นได้

3. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมนักเรียนที่สำคัญอย่างหนึ่ง เช่น การจัดบริเวณโรงเรียนไม่สวยงาม ไม่มีระเบียบก็จะช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนบุคลิกภาพให้เป็นที่พึงปรารถนาได้ หากจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้น่าอยู่สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีสภาพเหมือนกับบ้านของนักเรียนก็มีส่วนช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ที่เจริญงอกงามต่อไปโดยต้องให้นักเรียนมีส่วนในการจัดสภาพแวดล้อม

4. กระบวนการเรียนการสอน หากได้มีการวางแผนหรือกำหนดเป้าหมายล่วงหน้าไว้ก่อนเกี่ยวกับความต้องการเปลี่ยนพฤติกรรมและบุคลิกภาพเองนักเรียนในเรื่องใด ก็ดำเนินการสอนตามขั้นตอนและกิจกรรมให้ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการให้มากที่สุด

5. แบบแผนพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน ตามปกตินักเรียนที่เข้าใหม่ในแต่ละโรงเรียนมีจำนวนไม่เกิน 1 ใน 4 ของนักเรียนในโรงเรียนทั้งหมด และนักเรียนเข้าใหม่จะพยายามเลียนแบบพฤติกรรมบุคลิกภาพของนักเรียนเก่า ถ้าแบบแผนพฤติกรรมบุคลิกภาพของนักเรียนเก่าโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ก็จะสามารถดึงดูดให้นักเรียนใหม่ปฏิบัติตามด้วยโรงเรียนจึงควร

พยายามให้แบบแผนพฤติกรรมและบุคลิกภาพของนักเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจอยู่เสมอ จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพไปในทางที่พึงปรารถนาได้ง่ายขึ้น

ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ (2523 : 45-46) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีสภาพแวดล้อม ที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียนไว้ สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมและโครงการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนมีผล โดยตรงต่อชีวิตและสุขภาพของนักเรียนในแง่ต่าง ๆ กัน ในแง่บวก คือ การทำให้นักเรียนมีความสุข สะดวกสบาย ร่าเริง มีความสุข รักสวยรักงาม หรือในแง่การป้องกัน มิให้เกิดโรคและป้องกัน ภัยอันตราย การบาดเจ็บต่าง ๆ และในแง่การช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการทางการศึกษา กล่าวโดย สรุป สภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียนจะช่วยให้เกิดผลทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ผลทางบวก สภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน จะทำให้โรงเรียนเป็น สถานที่ที่น่าไปเรียน การระบายอากาศที่ดีและการจัดแสงสว่างให้เหมาะสมจะช่วยให้ห้องเรียนน่าอยู่ และสบายยิ่งขึ้น อาคารเรียนที่สะอาดเรียบร้อยจะทำให้ทั้งครูและนักเรียนอยากเข้าไปอยู่มากกว่า อาคารที่สกปรก การมีน้ำดื่มอย่างเพียงพอ การจัดที่นั่งให้สบาย และโรงอาหารที่เรียบร้อย ก็เป็นสิ่งที่ ทุกคนต้องการ สัมพันธภาพอันดีระหว่างครูกับนักเรียนจะช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตของทั้งสองฝ่าย การใช้วิธีสอนที่ดีจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จบ่อยครั้ง และช่วยส่งเสริมให้นักเรียน คิดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ จะช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในงานของตนได้นาน ทำให้นักเรียนอยาก ตอบสนองด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนทำให้นักเรียนมีความสุขด้วย

2. การป้องกันโรคภัยหรืออันตรายต่าง ๆ โดยการร่วมมือกับแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข จะช่วยป้องกันการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ หรือการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อค้นหาและ ฆจัดเหตุอันตรายต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป

3. พัฒนาด้านการเรียน สภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียนมีอิทธิพลต่อ ความสามารถในการเรียน กระบวนการทางด้านจิตวิทยาอันสลับซับซ้อนของการเรียนรู้ เป็นผลมา จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม และบุคคลได้รับอิทธิพลมาจากองค์ประกอบ ต่าง ๆ ทั้งทางกายและจิต

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 235) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนว่า โรงเรียนเป็นเสมือนบ้านแห่งที่สองของนักเรียนซึ่งนักเรียนจะต้องใช้ ชีวิตในโรงเรียนเป็นเวลาหลายชั่วโมงในแต่ละวัน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งนักเรียนยังอยู่ ในระหว่างปฐมวัย ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ โรงเรียนจึงควรจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนให้คล้ายคลึงหรือดีกว่าที่บ้าน โดยสนองความต้องการของนักเรียน เพื่อช่วยพัฒนาทั้งด้าน ร่างกายอารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจึงมี วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อจัดและปรับสภาพแวดล้อม เสริมสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เหมาะสมกับ การเรียนการสอนและความเป็นอยู่ของนักเรียน ตลอดจนครูอาจารย์ในโรงเรียน

2. เพื่อให้นักเรียนรักและภูมิใจในโรงเรียนของตน

3. เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
4. เพื่อให้นักเรียนมีความเป็นระเบียบ รักสวยรักงาม และมีรสนิยมดี
5. เพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน

สรุปความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน นั้นมีอิทธิพลต่อการหลอมรวมพฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม สติปัญญาและสังคมของนักเรียนและครูเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของนักเรียนที่สำคัญอย่างหนึ่ง การจัดบริเวณโรงเรียนให้สวยงาม มีระเบียบ หากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนดีสะอาดน่าอยู่ เป็นระเบียบมีสภาพเหมือนบ้าน จึงเป็นส่วนช่วยให้ นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี

2.2.3 รูปแบบของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้แบ่งรูปแบบของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน และการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ไว้หลายท่าน ดังนี้

ชีรวัดน์ นิจนตร (2526 : 28-29) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง อาคารสถานที่ สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และอาณาบริเวณที่มีอยู่ รวมไปถึงลักษณะการจัด การตกแต่ง และการใช้พื้นที่ หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ
2. สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม คือ การปฏิสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ซึ่งหมายถึงบรรยากาศในโรงเรียน
3. สภาพแวดล้อมทางจิตใจ หมายถึง ลักษณะการรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ว่าสอดคล้องกับความคิดและความต้องการของเขาหรือไม่เพียงไร เช่น การรับรู้เกี่ยวกับความสมเหตุสมผลระหว่างการทำงานของเขากับผลที่ได้รับ

อนันต์ นามทองตัน (2534 : 12) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ประกอบด้วย อาคารเรียน บริเวณโรงเรียนและอาคารประกอบต่าง ๆ
2. สภาพแวดล้อมด้านการจัดกิจกรรมวิชาการ ประกอบด้วยพฤติกรรมของครูการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการจัดห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์
3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การบริหาร การบริการและการประชาสัมพันธ์

นงเยาว์ พงษ์ประดิษฐ์ (2534 : 8) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาออกเป็น 5 ด้าน คือ

1. สภาพแวดล้อมด้านบรรยากาศการเรียนการสอน
2. สภาพแวดล้อมด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน
3. สภาพแวดล้อมด้านกิจกรรม
4. สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร
5. สภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

จิฎิรักษ์ วิเศษศิลปานนท์ (2537 : 26–28) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น

3 ด้าน คือ

1. สภาพบรรยากาศด้านการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ กิจกรรมต่างๆ เนื้อหาระเบียบวินัย หลักสูตร สภาพภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และอุปกรณ์การเรียน ฯลฯ

2. ความสัมพันธ์กับครู
3. ความสัมพันธ์กับเพื่อน

สมศรี บุญอรุณรักษา (2539 : 7) ได้แบ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละด้านดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน

1.1 การสอนของครู ได้แก่ ครูสอนไม่เข้าใจ ครูสอนเร็ว ครูมุ่งแต่สอนโดยไม่ซักถามนักเรียน ครูให้จดงานมากเกินไป ครูสอนไม่ตรงกับเนื้อหาที่เรียนครูไม่ทบทวนบทเรียนให้ครูพูดเสียงเบา และครูบางคนเจ้าระเบียบ

1.2 การมอบหมายงานและการบ้าน ได้แก่ ครูให้การบ้านหรือแบบฝึกหัดมากเกินไป ครูอธิบายงานหรือการบ้านไม่ชัดเจน และครูไม่ตรวจการบ้าน

1.3 บรรยากาศการเรียนการสอน ได้แก่ เพื่อนๆ ในห้องชอบคุยและเล่นกัน ครูขาดสอนบ่อยๆ ครูสนใจแต่นักเรียนที่เรียนดี กิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนไม่น่าสนใจ ครูไม่ให้ความใกล้ชิด และเป็นกันเอง อากาศในห้องเรียนอบอ้าว สภาพห้องเรียนไม่เป็นระเบียบ และครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม

2. สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน

2.1 ระเบียบวินัยของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเข้าเร็วเกินไป ฝ่ายปกครองเข้มงวดจนนักเรียนไม่สามารถปรับตัวได้ และพิจารณาการลงโทษนักเรียนโดยไม่มีหลักเกณฑ์

2.2 ด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ ขาดห้องปฏิบัติการต่างๆ บริเวณโรงเรียนคับแคบ ไม่มีที่พักผ่อนหย่อนใจ ห้องน้ำไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อาคารเรียนไม่แข็งแรงบริเวณโรงเรียนไม่สะอาดเท่าที่ควร สนามเล่นไม่พอเพียง

2.3 ด้านจริยธรรม ได้แก่ ครูและนักเรียนขาดคุณธรรมต่างๆ โรงเรียนไม่เห็นความสำคัญในการส่งเสริมจริยธรรม

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการศึกษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ มีบริเวณที่หนึ่งสำหรับพักผ่อน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย พร้อมทั้งใช้งานได้ และด้านกิจกรรมต่างๆ กับการบริการให้กับนักเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สามารถทำให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดี

2.2.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

สมัญญา เสียงใส (2521 : 267-277) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 375 คน ชาย 199 คน หญิง 176 คน ผลการศึกษา พบว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน นอกจากสภาพของโรงเรียน ครอบครัวและครูแล้ว ยังมีเพื่อน ระเบียบวินัยของโรงเรียน และหลักสูตร ซึ่งควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน เพราะนักเรียนเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อน สังคมแวดล้อม จนทำให้เกิดความเครียด และความวิตกกังวลกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว ทำให้มีผลกระทบต่อสุขภาพจิตไม่มากนักน้อย นักเรียนหญิงจะมีความวิตกกังวลทางด้านสังคมมากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำจะมีความวิตกกังวลทางด้านสังคมมากกว่านักเรียนชาย ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำจะมีความวิตกกังวลทางด้านการเรียนและอาชีพมากกว่านักเรียนที่มีผลต่อการเรียนสูง

เบอร์นาร์ด (Bernard. 1970 : 265) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพจิตของนักเรียน สรุปได้ว่าการเรียนการสอนส่วนโรงเรียนเกิดขึ้นในโรงเรียน ดังนั้น จึงต้องคำนึงถึงบรรยากาศของชั้นเรียน และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จะมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตมาก เช่น นักเรียนระดับใด ก็ต้องมีบรรยากาศของกิจกรรมให้เหมาะสมกับชั้นนั้นๆ เพราะงานแต่ละอย่างมีความเหมาะสมแตกต่างกัน และมีความหมายแตกต่างกันสำหรับนักเรียนแต่ละคน

จากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียนนั้นจะต้องคำนึงถึงบรรยากาศในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ตลอดความเป็นอยู่ของนักเรียน ในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน สภาพของโรงเรียน ครู และเพื่อนนักเรียน ตลอดจนถึงกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ให้นักเรียนมีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนไม่ว่านักเรียนระดับใด ก็ต้องมีบรรยากาศของกิจกรรมให้เหมาะสมกับชั้นนั้นๆ

2.3 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

2.3.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

กัมปนาท ศรีเชื้อ (2534 : 25) ได้ให้ความหมายของความสัมพันธระหว่างครูและนักเรียนหมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงต่อกัน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมนี้ก่อให้เกิดบรรยากาศ ในการเรียน ซึ่งอาจจะเป็นไปในทางส่งเสริมหรือไม่ส่งเสริมการเรียนก็ได้ ครูผู้สอนคือผู้ที่ มีบทบาทสำคัญในชั้นเรียนจึงจะต้องมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างแบบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู กับนักเรียนให้เป็นไปในทางส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น

นารี โนภระ (2536 : 9) ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง ความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนถือว่าสำคัญที่สุด นอกจากด้านการเรียนการสอนและการให้การอบรมแก่นักเรียนแล้ว ครูยังต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ส่งเสริมให้กำลังใจให้คำแนะนำ มีความเมตตากรุณา มีเหตุผล มีบุคลิกภาพดี ให้ความรัก ความอบอุ่น เพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวได้ดี เสริมสร้างความสมบูรณ์ทางจิตใจให้แก่เด็ก

จิตรฐิกานต์ สบายจิตร (2542 : 9) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียน หมายถึง การปฏิบัติของครูประจำชั้นที่แสดงกับนักเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกทั้งในทางดีและไม่ดีต่อครู รวมทั้งบรรยากาศในการเรียนการสอน ได้แก่ การแสดงออกของครูในด้านการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเข้าใจ การยอมรับ การส่งเสริมกำลังใจ ความใกล้ชิดสนิทสนม ความยุติธรรม การลงโทษอย่างมีเหตุผลความสามารถในการอธิบายบทเรียนและการให้นักเรียนและการให้นักเรียน และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

วรารัตนา แสงวิภาค (2542 : 10) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนว่า หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อครู ในด้านบุคลิกภาพและความสัมพันธ์กับบุคคล

สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนและพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อครู เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี เช่น ครูให้ความเป็นกันเอง ให้ความรัก ความสนใจ ความเข้าใจทั้งยอมรับและให้กำลังใจแก่นักเรียนอย่างจริงใจ โดยสิ่งที่ครูสร้างขึ้นนั้นจะช่วยให้เกิดความคลายเครียดลง และเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีพัฒนาการอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถของนักเรียน ทั้งด้านส่วนตัวและการเรียน ส่วนนักเรียนให้ความเคารพ เชื่อฟังครู ตั้งใจและสนใจกระทำตามคำสั่งที่ครูอบรมสั่งสอน ปรึกษาปัญหาทั้งด้านส่วนตัวและการเรียน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดี

2.3.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2524 : 49) ได้กล่าวถึงว่า ในการเรียนการสอนทุกระดับนอกจากผู้เรียนต้องการผู้สอนที่มีความรู้ดี มีประสบการณ์ดีแล้วยังต้องการอาจารย์ที่มีวิธีการสอนที่เป็นกันเอง เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้เรียน แต่ในขณะเดียวกันก็ควรชี้แนะให้เห็นถึงความถูกต้องเหมาะสม ให้ข้อติชมตรงไปตรงมา ซึ่งเต็มไปด้วยความหวังดี จะช่วยให้บรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้น

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2527 : 48) ได้กล่าวถึง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนว่า ผู้สอนไม่ควรสร้างบรรยากาศแห่งความกลัวให้เกิดขึ้น การเรียนรู้มิใช่เกิดในชั้นเรียนเสมอไป ดังนั้น การพบปะซักถาม นอกชั้นเรียนจะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรได้ง่ายขึ้น อย่าทำให้เกิดการเสียหน้าและควรฟังความคิดเห็นจากนักเรียนบ้าง

ประดินันท์ อูปรมัย (2527 : 33) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนว่า ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน อาจเกิดขึ้นได้ทั้งระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครูและนักเรียนต่างก็มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

โดยครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสซักถาม ตอบคำถามและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ได้มาก บรรยากาศในชั้นเรียนก็มีแต่ความน่าสนใจสนุก อยากรู้ อยากเห็น และกระตือรือร้น

ยนต์ ชุ่มจิต (2534 : 76) ได้กล่าวถึง ว่าครูผู้สอนกับนักเรียนเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกันมากที่สุด จนกระทั่งในอดีดยกย่องให้ครูเป็นบิดามารดาคนที่สองของศิษย์ ดังนั้น ครูจึงควรปฏิบัติหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ที่สุด เพื่อให้ศิษย์เกิดความรู้สึกประทับใจตลอดไป ด้วยการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ดี ดังนี้

1. สอนศิษย์ให้เกิดความรู้ความสามารถในวิชาการต่างๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถของครู

2. สอนศิษย์ด้วยการทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนสนุกสนานแต่ได้สาระ

3. อบรมดูแลความประพฤติของศิษย์ให้อยู่ในระเบียบวินัยหรือกรอบของคุณธรรม

4. ดูแลทุกข์สุขของศิษย์อยู่เสมอ และพยายามหาทางช่วยเหลือ

5. เป็นที่ปรึกษาหารือและช่วยแก้ปัญหาให้แก่ศิษย์

โอเบอร์ตัฟเฟอร์ (Oberteuffer. 1954 : 34) ได้กล่าวถึง ว่าอิทธิพลของชั้นเรียนก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่ง โรงเรียน และเพื่อนจะมีผลต่อสุขภาพจิตของเด็ก และมีส่วนช่วยให้เด็กปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

คาแพลนและคนอื่นๆ (Kaplan and others.1959 : 53) ได้กล่าวถึง ว่าครูต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีจะทำให้เด็กรู้สึกเป็นกันเอง และปรับตัวเข้ากับครูได้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาสุขภาพจิตของเด็กด้วย นอกจากนี้ครูยังจะต้องสร้างบรรยากาศที่ทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่น

เพจ และคนอื่นๆ (Page and others. 1977 : 337) ได้กล่าวถึง ว่าพฤติกรรมการสอนครู หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับ นักเรียนว่าเป็นอิทธิพลระหว่างครูกับนักเรียนที่มีต่อกัน อันมีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้และพฤติกรรมในชั้นเรียน แสดงให้เห็นถึงสภาพปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพียงใด

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ครูผู้สอนจะต้องจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนที่จูงใจผู้เรียน มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน และรู้จักใช้วิธีการเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนความเป็นกัลยาณมิตรของครูผู้สอน รัก เมตตาเอาใจใส่ให้นักเรียนทุกคนอย่างจริงใจ ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำแก่นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ช่วยเหลือกันและปฏิบัติงานกลุ่มกับเพื่อนด้วยความเต็มใจทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.4.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

นักการศึกษาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนไว้ดังนี้

พะยอม ธัญรส (2540: 8) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนหมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อกันในห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

การให้กำลังใจ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมมือกัน
ในด้านวิชาการและด้านอื่นๆ ไป

สมพร พรหมจรรย์ (2540 : 9) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ
เพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้านการเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน
ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันด้านการเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน
ความห่วงใยใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เกิด
ความสำเร็จด้านการเรียน

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541 : 5) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ
เพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของนักเรียนทั้งทางด้านการใช้วาจาการแสดง
กิริยาท่าทาง อันประกอบด้วย ลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จัก
และเข้าใจตนเอง สนใจในความรู้สึกของเพื่อน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลรับฟังความคิดเห็น
ของเพื่อนเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานกลุ่มและการปฏิบัติกับ
เพื่อนเป็นไปอย่างเหมาะสม

วรางคณา แสงวิภาค (2542 : 9) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน
กับเพื่อน หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีต่อความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน การคบเพื่อนภายใน
โรงเรียนและความร่วมมือในกลุ่มเพื่อน

พริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ (2544 : 27) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่าง
นักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การสร้างสัมพันธภาพในการคบเพื่อนเพศเดียวกัน และเพื่อนต่างเพศ
สามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรม ดังนี้

1. การรู้จักและเข้าใจตนเอง หมายถึง การรู้และเข้าใจความรู้สึกที่มีต่อตนเองและ
เพื่อน การเข้าใจพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อเพื่อน และการแสดงพฤติกรรมต่อเพื่อนได้อย่าง
เหมาะสมทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศกัน

2. การมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อเพื่อน ถือว่าเป็นเพื่อนที่น่าคบ
มีความยินดีเมื่อเพื่อประสบความสำเร็จ

3. การสร้างความสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน หมายถึง การรู้จักและเข้าใจเพื่อน สามารถ
แสดงพฤติกรรมในการทักทายเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการยอมรับ และสัมพันธภาพที่ดีต่อ
กัน รู้จักการให้และการรับ

4. ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกที่สามารถร่วมทำ
กิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นเกม กิจกรรมของชุมชน ทำงานกลุ่มในห้องร่วมกับเพื่อนด้วยความสบายใจ
และประสบความสำเร็จด้วยดี รวมทั้งเห็นประโยชน์ของบทบาทสมาชิกเป็นการเข้ากลุ่มและการทำงาน
กับเพื่อน

พัชรี มะแสงสม (2544 : 27) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับ
เพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียนในการอยู่ร่วมกับ

เพื่อนนักเรียนด้วยกัน ในด้านการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ห่วงใยซึ่งกันและกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน การให้ความช่วยเหลือ ฟังพาดูอาศัยกันและร่วมมือระหว่างกันทั้งทางด้าน วิชาการและด้านทั่วไป

จันทราภา พูลสนอง (2546 : 7) ได้ให้ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียน กับเพื่อนหมายถึงพฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียนมีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่ม ช่วยเหลือห่วงใย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งการเรียนและด้านทั่วไป

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งในและนอกห้องเรียนในการอยู่ร่วมกับเพื่อน นักเรียนด้วยกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันในกลุ่มเพื่อน การช่วยเหลือฟังพาดูซึ่งกันและกัน ความห่วงใยซึ่งกันและกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ทั้งทาง ด้านวิชาการ และด้านทั่วไป

2.4.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

จินตนา ยูนิพันธ์ (2527 : 60) ได้กล่าวถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนว่า กลุ่มเพื่อนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เพราะ สถาบันการศึกษาจะมีการรวมตัวหรือจับกลุ่มกันของนักศึกษา ซึ่งลักษณะของกลุ่มเหล่านี้ จะมีผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ถ้ากลุ่มเพื่อนมีบรรยากาศที่เป็นกันเองเข้าใจกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้เรียนมักจะมีแนวโน้มที่จะมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีไปด้วย

พรจิรา วงศ์ชนะภัย (2545 : 6) ได้กล่าวถึง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนว่าเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติต่อเพื่อน และเพื่อนปฏิบัติต่อกันในด้านการเรียนและด้านส่วนตัว ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ได้แก่ การช่วยเหลือกัน การฟังพาดูอาศัยซึ่งกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการใกล้ชิด ห่วงใย การมีความสนิทสนมซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันด้วยความรักและสามัคคี ทำให้นักเรียนและเพื่อนมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน บรรยากาศในห้องเรียนและนอกห้องเรียนดี เมื่อนักเรียนมีความสุขในโรงเรียน นักเรียนก็อยากมาโรงเรียน รักโรงเรียน รักครู และรักเพื่อน ผลสุดท้ายนักเรียนก็มีสุขภาพจิตดี

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า เพื่อนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการเรียน การสอนลักษณะของกลุ่มเพื่อน จะมีผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อสังคมกลุ่มเพื่อนนักเรียนก็จะได้รับอิทธิพลไปด้วย แต่พฤติกรรมของสังคมกลุ่มเพื่อนไม่ดีก็จะส่งผล ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา และนักเรียนมีความพึงพอใจในกลุ่มเพื่อน และมีความสัมพันธ์ อันดีระหว่างกัน จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ดีมากกว่ากลุ่มเพื่อนที่มีบรรยากาศก้าวร้าวและมีความขัดแย้ง นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะมีความผูกพัน เพราะได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เห็นอกเห็นใจกันช่วยเหลือกัน ฟังพาดูอาศัยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน และมี ความเอื้อเฟื้อต่อกัน จึงทำให้มีความรู้สึกรักโรงเรียน รักครู รักเพื่อน เรียนอย่างมีความสุขส่งผลให้มีสุขภาพจิตดี

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2542 : 4) ได้รวบรวมพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านการศึกษากับครู ไว้ตอนหนึ่งว่า "สำหรับครู นั้น ก็จะต้องทำตัวให้เป็นที่ยรัก เป็นที่เคารพ เป็นที่เชื่อถือใจของนักเรียนเหมือนกัน ข้อแรก ต้องฝึกฝนตนเองให้แตกฉาน และแม่นยำชำนาญทั้งในวิชาความรู้และวิธีสอนเพื่อสามารถสอนวิชาทั้งปวงได้ถูกต้อง กระจ่างชัดและครบถ้วนสมบูรณ์ อีกข้อหนึ่ง ต้องทำตัวดีคือ ต้องมีและต้องแสดงความเมตตา กรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพ ความเข้มแข็ง และอดทนให้ปรากฏชัดเจนเคยชินเป็นปกติ วิสัย เด็ดๆ จะได้เห็นได้เข้าใจในคุณค่าของความรู้ในความดีและในตัวครูเองอย่างซาบซึ้งและยึดถือเอาเป็นแบบอย่าง ภารกิจของครู คือ การให้การศึกษาก็จะได้บรรลุตามที่มุ่งหวังกันอยู่"

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ได้วางระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539 (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2541 : ปกหลัง) ไว้ดังนี้

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้อาเอาความเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรม สั่งสอน ฝึกฝน สร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามได้แก่ ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งกาย วาจา และจิตใจ
4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจอารมณ์ และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาประโยชน์อันเป็นอามิสสินจ้างจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และไม่ใช้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครูและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในการสร้างสรรค์
9. ครูพึงประพฤติและปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาการภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

นรา บุรณรัช (2518 : 90) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในลักษณะต่างๆ และเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า พฤติกรรมด้านการสอนด้านการจูงใจที่ครูใช้มาก คือ

ประเภทการนำเทคนิคกระบวนการและวิธีการสอนแบบต่างๆ มาใช้พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พฤติกรรมที่ครูใช้มากที่สุด คือ ครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนตอบครูที่สอนระดับประถมศึกษาจะมีพฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจมากกว่าครูระดับประถมศึกษาตอนต้น

กุลวรรณ วิทยาวงศุจิ (2526 : 58-59) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสัมพันธภาพในครอบครัวและการปรับตัวของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายปีการศึกษา 2525 ในกรุงเทพมหานครจำนวน 499 คน ผลปรากฏว่า สัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว โดยมีค่าสหสัมพันธ์ .45 นั่นคือ เด็กวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีจะมีการปรับตัวดี แต่ถ้าเด็กวัยรุ่นมี สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดีก็จะปรับตัวไม่ดีไปด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพบ้านที่อบอุ่นในบ้านมีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ดีต่อกันระหว่างพ่อแม่ลูกเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคมโดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ

นิพนธ์ คันทะเสวี (2528 : 40-44) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวพบว่า ครอบครัวที่ขาดมนุษยสัมพันธ์ โดยเฉพาะระหว่างพ่อกับแม่มีผลร้ายต่อจิตใจเด็ก หรือลูกๆ มากที่สุด ลูกจะขาดความรักจากพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะมีแต่ความทุกข์ไม่มีความรัก ความอบอุ่นที่จะแบ่งปันให้แก่ลูก แต่ถ้าพ่อแม่รักกันดีมีความสุข เขาจะมีความรักอย่างเปี่ยมล้นสำหรับลูกด้วย ลูกที่เติบโตมาจากครอบครัวที่แตกแยกในความสัมพันธ์ ย่อมจะมีบุคลิกภาพและสุขภาพจิตใจ ที่มีปัญหาในตัวเองและกับผู้อื่น

ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนึก (2528 : 10) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและสรุปว่า มีความสำคัญต่อจิตใจ และพฤติกรรมของเด็กมานานแล้ว โดยจะเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจริยธรรม สุขภาพจิต ลักษณะมุ่งอนาคต โดยพบว่า มีความสำคัญในเด็กและวัยรุ่นจึงควรมีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ มาตั้งแต่เด็กเล็กอย่างสม่ำเสมอจนเติบโตใหญ่

สุดไฉน มีริยะเกิด (2530 : 40) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นกลาง กับเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับต่ำ มีความวิตกกังวลในการปรับตัวสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นกลาง และเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นกลาง มีความสุขความพอใจในชีวิตของตนมากกว่าเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัว ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า

มาริสา รัฐปัตย์ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ได้ทำการศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ในทางบวกแต่การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบรักและตามใจและปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

อำไพ สันสถาพรพงศ์ (2533 : 88-89) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของภูมิหลังทางครอบครัว กับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดามารดากับสุขภาพจิตของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่สนิทสนมกับบิดามารดา มีแนวโน้มสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่ไม่ค่อยสนิทสนมทั้งบิดามารดาและนักเรียนที่สนิทสนมกับมารดา มากกว่าบิดา มีแนวโน้มสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่ไม่ค่อยสนิทสนมกับบิดาและมารดา

นิลวรรณ ศิริอังกุล (2535 : 104-107) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนในเขตชุมชนแออัด เขตห้วยขวาง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน นักเรียนวัยรุ่นตอนต้นมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนวัยรุ่นตอนกลาง นักเรียนที่มีสุขภาพกายแข็งแรง และอยู่ในครอบครัวปกติมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่สุขภาพกายไม่แข็งแรง และอยู่ในครอบครัวที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิต หรือครอบครัวแตกแยกนักเรียนที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีฐานะเศรษฐกิจต่างกัน มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน ตัวแปรที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตนักเรียน ได้แก่ สุขภาพกาย สถานภาพครอบครัวและอายุ

อรัญญา จันทรตั้ง (2536 : 62-63) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบ สุขภาพจิตของนักเรียนอยู่ในระดับปกติทั้งในส่วนรวมและรายด้านทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านความรู้สึกลึกซึ้งของร่างกายการย่ำคิดย่ำทำ ความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับผู้อื่น ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความโกรธก้าวร้าว ทำลาย ความกลัวโดยปราศจากเหตุผล ความหวาดระแวงและโรคจิต สุขภาพจิตของนักเรียนชายกับหญิงไม่แตกต่างกัน 7 ด้าน สองด้านที่แตกต่างกัน คือ ความรู้สึกไม่ชอบติดต่อกับผู้อื่น และโรคจิต นักเรียนที่มีแผนการเรียนแตกต่างกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ฐานะของผู้ปกครองต่างก็มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน

พินภา ภูมิอมร (2538 : 88-92) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี พบว่า เมื่อทำการสกัดองค์ประกอบครั้งแรก จำนวนองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 มี 13 องค์ประกอบ ความแปรปรวนสะสมที่สามารถอธิบายองค์ประกอบเท่ากับ 45.9 % ของความแปรปรวนทั้งหมด หมายความว่า 45.9 % ของความแปรปรวนระหว่างตัวแปรทั้งหมด 50 ตัวแปรสามารถอธิบายได้ด้วยองค์ประกอบ 13 องค์ประกอบ แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบที่ 1 คือสัมพันธภาพ ซึ่งเป็นการแสดงออกของบุคคลในลักษณะมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มองเห็นว่าเพื่อนมนุษย์มีคุณค่า รักใคร่ผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จากการวิจัยในองค์ประกอบนี้พบว่า นักเรียนชายมีคุณลักษณะของสุขภาพจิตด้านสัมพันธภาพแตกต่างกันกับนักเรียนหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนหญิงมีสุขภาพจิตด้านสัมพันธภาพสูงกว่านักเรียนชาย

พลาภรณ์ จันทรขามเรียน (2539 : 68-70) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีสุขภาพจิตระดับปกติ นักเรียนหญิงมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนชาย นักเรียนที่มีจำนวนพี่น้อง ลำดับที่เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของ

ผู้ปกครอง รายได้ของผู้ปกครองและสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน และสุขภาพจิตของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับจำนวนพี่น้อง

พิมลศรี จันทราพร (2540 : 80–81) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของครูผู้สอนและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนนักเรียน จำนวน 91 คน และนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 592 เป็นชาย 292 คน และหญิง 300 คน ผลการศึกษา พบว่า ตัวแปรที่มีผลทำให้ระดับสุขภาพจิตของนักเรียนแตกต่างกัน ได้แก่สถานที่ตั้งของโรงเรียนในเขตกับนอกเขตเทศบาล เมืองสุราษฎร์ธานี เพศ สภาพครอบครัว วิธีการอบรมเลี้ยงดูความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับมารดา ความสัมพันธ์นักเรียนกับพี่น้อง อาชีพของผู้ปกครอง และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

วรารณา แสงวิภาค (2542 : 98–100) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1,338 คน เป็นนักเรียนชาย 533 คนและนักเรียนหญิง 805 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบคัดกรองปัญหาสุขภาพจิต จี เอช คิว-28 (GHQ-28) ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีสุขภาพจิตโดยรวมอยู่ในระดับปกติ ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียน ได้แก่ อายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน บรรยากาศการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู การให้บริการนักเรียน และสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนโดยรวม ด้านตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียนเมื่อใช้ตัวพยากรณ์ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่โรงเรียนแยกรายด้าน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองบรรยากาศการเรียนการสอน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน การให้บริการนักเรียนและลำดับที่ของการเกิด ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของสุขภาพจิตได้ร้อยละ 15.80

อุไร ชมมะลิ (2542 : 74) ได้ศึกษาระดับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดนครปฐม จำนวน 400 คน เป็นนักเรียนชาย 213 คน และนักเรียนหญิง 187 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบคัดกรองสุขภาพจิต จี เอช คิว-30 (GHQ-30) ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อสุขภาพจิต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบรรยากาศในชั้นเรียน และแรงสนับสนุนทางสังคม โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง มีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนที่อยู่ในบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย มีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย

จารุวรรณ ศรีสว่าง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามตัวแปร 2 ด้าน คือ ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งวิชาการเงินเดือน รายได้พิเศษ ประสบการณ์ในการทำงาน ภาระงานและภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัวส่วนตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนได้แก่สัมพันธภาพระหว่างครูกับผู้บริหาร สัมพันธภาพระหว่างครูกับเพื่อน

ร่วมงานและสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูปฏิบัติการสอนจำนวน 215 คน เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าได้แก่ แบบสอบถาม ตัวแปรที่เกี่ยวกับสุขภาพจิตของครู สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาพจิตมี 9 ตัวแปร ได้แก่ เพศหญิง การศึกษาระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป ตำแหน่งอาจารย์ 1 ตำแหน่งอาจารย์ 2 เงินเดือนขั้นต่ำสุด 6,000 – 9,500 บาท ประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี ประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป ภาระการสอนและสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับผู้บริหาร ส่วนตัวแปรที่สัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพจิตมี 12 ตัวแปร ได้แก่ เพศชาย อายุระหว่าง 20-30 ปี อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีคู่สมรส ตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับเงินเดือน 13,501-16,800 บาท และเงินเดือนระหว่าง 16,801 บาทขึ้นไป ประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี ภาระงานธุรการและภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว การดูแลสุขภาพในครอบครัว สำหรับตัวแปรที่ไม่สัมพันธ์กับสุขภาพจิตได้แก่ อายุระหว่าง 31-40 ปี อายุระหว่าง 41-50 ปี เป็นโสด เป็นหม้าย เงินเดือนและรายได้พิเศษระหว่าง (10,000-20,000 บาท, 20,001-30,000 บาท, 30,001-40,000 บาท และ 40,000 บาทขึ้นไป) ภาระงานอื่น ๆ ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว : ค่าใช้จ่าย ภาระความรับผิดชอบต่อครอบครัว : ค่าผ่อนรถสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และสัมพันธ์ภาพระหว่างครูและนักเรียน ส่วนตัวแปรที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตมากที่สุดคือสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงานน้อยที่สุดคือเงินเดือนขั้นต่ำสุดจำนวน 6,000-9,500 บาท ซึ่งร่วมกันทำนายสุขภาพจิตได้ร้อยละ 7.00

จากวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า นักเรียนที่มาจากสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่ดีจะมีความสามารถในการปรับตัวดี สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเองยอมรับความจริง มีมนุษยสัมพันธ์ดี ถ้าสภาพแวดล้อมในครอบครัวไม่ดี ก็จะปรับตัวไม่ดี มีปัญหาด้านบุคลิกภาพและสุขภาพจิตได้ นอกจากนี้สุขภาพจิตของนักเรียนจะดีขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบรรยากาศในชั้นเรียนและแรงสนับสนุนทางสังคม โดยที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง จะมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักเรียนที่อยู่ในบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย ย่อมมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อย

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โอเบอร์ทัฟเฟอร์ (Oberteuffer. 1954 : 296-299) ได้ศึกษาสุขภาพจิตเกี่ยวกับการศึกษาในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของชั้นเรียนก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตของเด็ก และการจัดบรรยากาศของห้องเรียนดี จะมีส่วนช่วยให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม

แคนเนอร์และคนอื่นๆ (Kanner and others. 1957 : 167) ได้ศึกษาพบว่า มีเด็กประมาณ 30% เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลโรคจิต มาจากครอบครัวที่ขาดพ่อแม่หรือขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวแตกแยก ต้องพลัดพรากจากครอบครัวอย่างกะทันหัน

เช่น การตาย การเจ็บป่วยถูกแยกจากบิดามารดาปัญหาการหย่าร้าง ทำให้เด็กรู้สึกอ้างว้าง ว่าเหงาขาดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว ต่อมามันโร (Munro. 1966 : 433-457) ศึกษาผู้ป่วยจิตเวชผลที่ได้ คือ ผู้ป่วยจิตเวชทั่วไป ร้อยละ 19.5 ขาดบิดามารดา หรือ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดก่อนอายุ 16 ปี และเมื่อเปรียบเทียบผู้ป่วยอารมณ์เศร้ากับคนปกติ เช่นเดียวกับออสเบล (Ausubel. 1965 : 110)) ซึ่งศึกษาประวัติของเด็กที่ทำความผิดและเป็นอาชญากร พบว่า ส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อแม่แยกกัน พ่อหรือแม่ตาย หรือทะเลาะเบาะแว้งไม่ลงรอยกัน ทำให้เด็กไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่นเพียงพอ ก่อให้เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวได้ยาก จึงมีโอกาสกระทำความผิดได้หรือมีบุคลิกภาพแปรปรวนไปจนถึงเป็นโรคประสาทได้

ริงเนสส์ (Ringness. 1969 : 131) ได้ศึกษาเด็กที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง ช่วยตนเองได้เมื่อเผชิญกับภาวะความตึงเครียด ในที่สุดสามารถปรับตัวได้และมีสุขภาพจิตดี ส่วนคนที่ประสบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีความวิตกกังวล ห่อถอยและมุ่งร้ายต่อผู้อื่น ถ้ามีความวิตกกังวลมาก ๆ จะทำให้คนนั้นมีสุขภาพจิตไม่ดี

มัสเสนและคนอื่นๆ (Mussen and others. 1969 : 250) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลที่มีต่อพัฒนาการของเด็ก พบว่า พื้นฐานพฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียรความซื่อสัตย์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเกิดขึ้นเนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว ถ้าทุกคนในบ้านมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันก็จะแสดงพฤติกรรมที่ดี เป็นมิตร สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นด้วย นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงผลของการอบรมเลี้ยงดูกับบรรยากาศในครอบครัว พบว่า บิดามารดาที่ตามใจเด็กอย่างมีเหตุผล คือ ปล่อยให้เด็กมีโอกาสเป็นอิสระในการช่วยเหลือตนเอง สนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็นจะทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก พึ่งตนเอง และสามารถเผชิญชีวิตโดยไม่วิตกกังวล มีความเชื่อมั่นในตนเอง

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1970 : 305-321) ได้ศึกษา พฤติกรรมการเรียน จะดำเนินไปด้วยดีนั้น ย่อมจะต้องอาศัยพฤติกรรมการสอนที่ดีของครูด้วย ดังนั้น เมื่อกล่าวถึง พฤติกรรมการสอนจึงมุ่งหมายถึงพฤติกรรมที่ครูแสดงออกทุกๆ อย่างที่มีอิทธิพลต่อการเรียนของนักเรียน

เพจและคนอื่นๆ (Page and others. 1977 : 337) ได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนครู ว่าการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นเป็นอิทธิพลระหว่างครูกับนักเรียน ที่มีต่อกัน อันมีผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้และพฤติกรรมในชั้นเรียนแสดงให้เห็นถึงสภาพปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพียงใด

แคนท์เวลล์และเบเกอร์ (Cantwell & Baker. 1984 : 503- 507) ได้ศึกษาเรื่องบิดามารดา ที่เจ็บป่วยทางจิตกับความผิดปกติทางจิตของเด็กที่อยู่ในภาวะเสี่ยงสูงในครอบครัวผลการศึกษาพบว่า บิดาหรือมารดา ในครอบครัวที่คนใดคนหนึ่งเป็นโรคจิต ก็จะเป็นเหตุให้บุตรในครอบครัวเป็นโรคจิตได้ และองค์ประกอบทางจิต สังคม เช่น ความกดดันจากสภาพแวดล้อมจะทำให้

ให้เป็นโรคจิตได้ ซึ่งโรคจิตนี้ไม่ได้เกิดจากพันธุกรรมอย่างเดียว แต่เกิดจากสิ่งแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดู การปรับตัวในสังคม เป็นต้น

ไทย์แมนและคนอื่นๆ(Tyerman and others.1984 : 657-664)ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาจะไม่ชอบครูแบบเผด็จการ ที่มีนิสัยข่มขู่ปราศจากความเห็นอกเห็นใจและการสอนแบบใช้อำนาจทั้งหลายนั้น เด็กยิ่งโตขึ้นเท่าไรก็จะมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ยิ่งขึ้นเพียงนั้น

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า สัมพันธภาพในครอบครัว นั้นประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีหลายแบบได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องสร้างสัมพันธภาพให้เกิดกับสมาชิกในครอบครัว สร้างวินัยในตนเองให้กับนักเรียนเพื่อช่วยในการพัฒนาอารมณ์ ส่วนสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน น่าจะมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาว่ามีปัจจัยด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาสุขภาพจิตของนักเรียน และเป็นแนวทางในการปรับปรุงด้านสุขภาพจิตของนักเรียนของกรุงเทพมหานครต่อไป.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย
7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยาจำนวน 9 เขต ได้แก่ เขตยานนาวา เขตห้วยขวาง เขตพระโขนง เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตคลองเตย เขตดินแดง เขตวัฒนา เขตบางนา มีโรงเรียน 43 โรงเรียน ห้องเรียน 143 ห้องเรียน และมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 5,368 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยาซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ โดยการเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ 2544 : 133) ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 375 คน แต่ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างมา 463 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จากกลุ่มเขตเจ้าพระยา จำนวน 9 เขต สุ่มมา 2 ใน 3 ได้กลุ่มตัวอย่าง 6 เขต คือ เขตห้วยขวาง เขตยานนาวา เขตคลองเตย เขตดินแดง เขตวัฒนา และเขตบางนา

ขั้นที่ 2 สํารวจโรงเรียนในเขตห้วยขวาง เขตยานนาวา เขตคลองเตย เขตดินแดง เขตวัฒนา และเขตบางนา พบว่า มีจำนวนโรงเรียน 3 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 25

โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 15 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,542 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม โดยสุ่มมาร้อยละ 20 ดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	เขต	โรงเรียน	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดใหญ่	ห้วยขวาง	ประชากรธวัชบุรีบำเพ็ญ	68
	ยานนาวา	วัดช่องนนทรี	40
	วัฒนา	วัดธาตุทอง	74
	ดินแดง	วิสุทธิศ	68
	บางนา	ศรีเอี่ยมอนุสรณ์	79
ขนาดกลาง	คลองเตย	วัดสะพาน	32
	วัฒนา	สวัสดีวิทยา	33
	บางนา	ผ่องพลอยอนุสรณ์	39
ขนาดเล็ก	คลองเตย	วัดคลองเตย	30
รวม	6	9	463

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบคัดกรองสุขภาพจิตของนักเรียน จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน จำนวน 20 ข้อ

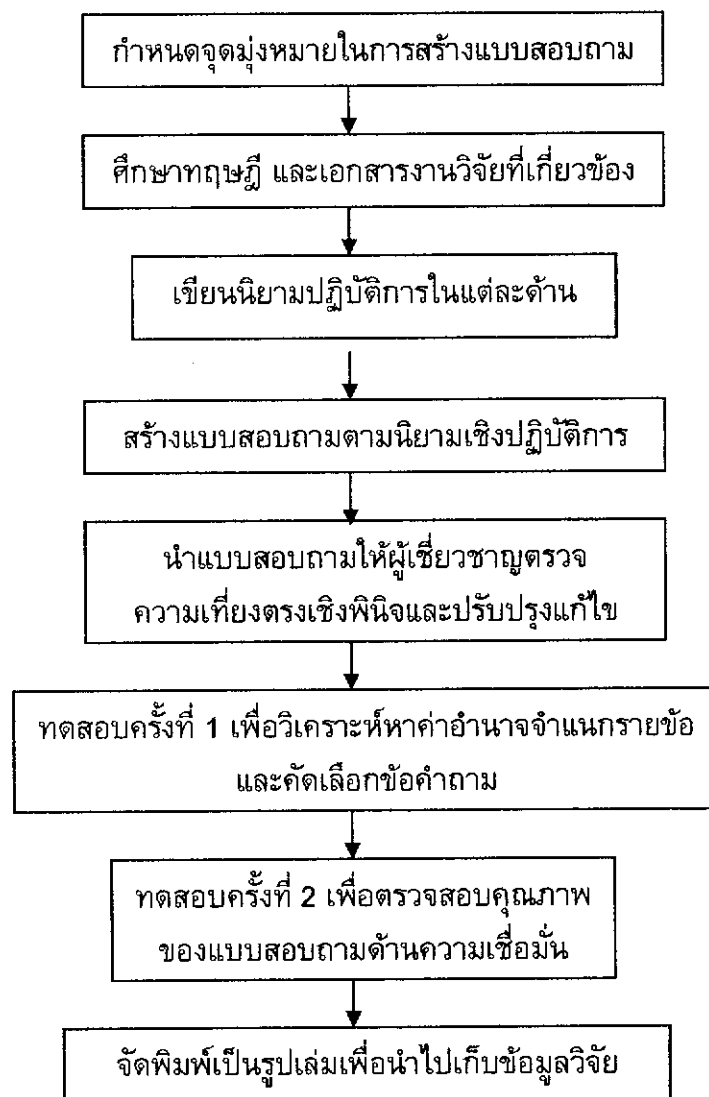
ตอนที่ 5 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 1 แบบคัดกรองสุขภาพจิตของนักเรียน ผู้วิจัยใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิตฉบับไทย จี เอช กิว-30 (Thai GHQ-30) ซึ่งธนา นิลชัยโกวิทย์และคนอื่นๆ (2539 : 2-17) ได้แปลและพัฒนา นำมาใช้จาก GHQ-30 ของโกลเบอร์เกอร์และคนอื่นๆ (Goldberg and others. 1972 : 251) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก ใช้ทั้งหมด 30 ข้อ และได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.823

ตอนที่ 2 ถึง ตอนที่ 5 เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี 4 ตอน ได้แก่แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพในครอบครัว แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โดยมีวิธีดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังแสดงในภาพประกอบ 1

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นดังในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ลำดับขั้นการสร้างแบบสอบถามวัดปัจจัยบางประการ

การดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามได้ดำเนินการตามขั้นตอนตามภาพประกอบ 1 ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม

เพื่อสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ ในด้านสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งแต่ละด้านมีจำนวนข้อความที่นำไปเก็บข้อมูล จำนวนด้านละ 40 ข้อ

1.1 ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

1.3 ด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

1.4 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว

2.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

2.3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

2.4 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

3. เขียนนิยามปฏิบัติการ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่จะวัด

4. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องตามนิยามปฏิบัติการ โดยแต่ละด้านเขียนข้อความไว้ด้านละ 40 ข้อ และมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 4 ระดับ ดังนี้

4.1 ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 40 ข้อ

4.2 ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จำนวน 40 ข้อ

4.3 ด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน จำนวน 40 ข้อ

4.4 ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 40 ข้อ

5. ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 4 ตอน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาการศึกษา จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบสอบถาม และความเหมาะสมทางภาษา โดยพิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) กับนิยาม โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้ +1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้ 0 คะแนน เมื่อแน่ใจไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้ -1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ≥ 0.5 ขึ้นไป

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ข้อความในแต่ละข้อของแบบสอบถามแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

5.1 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพในครอบครัว มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 จำนวน 39 ข้อ

5.2 แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 จำนวน 36 ข้อ

5.3 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 จำนวน 39 ข้อ

5.4 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 จำนวน 38 ข้อ

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกข้อความที่อยู่ในเกณฑ์ และผ่าน การปรับปรุงแก้ไขภาษาแล้วไปทดลองครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างได้แก่ โรงเรียนเพ็ญพินอนุสรณ์ จำนวน 60 คน โรงเรียนพูนสินอนุสรณ์ จำนวน 60 คน และโรงเรียนชุมชนหมู่บ้านพัฒนา จำนวน 80 คน รวมจำนวน 200 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) มีรายละเอียดดังนี้

6.1 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพในครอบครัว มีข้อคำถามจำนวน 39 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ - 0.247 ถึง 0.558 คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.346 ถึง 0.558

6.2 แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีข้อคำถามจำนวน 36 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ - 0.030 ถึง 0.540 คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.331 ถึง 0.540

6.3 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน มีข้อคำถามจำนวน 39 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ - 0.356 ถึง 0.583 คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.263 ถึง 0.583

6.4 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีข้อคำถามจำนวน 38 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ - 0.195 ถึง 0.543 คัดเลือกไว้จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.405 ถึง 0.534

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ในข้อ 6 ไปทดลองครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่โรงเรียนวัดดอกไม้ จำนวน 60 คน โรงเรียนวิจิตร จำนวน 60 คน และโรงเรียนศูนย์รวมน้ำใจจำนวน 80 คน รวม

จำนวน 200 คนแล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ปรากฏผลดังนี้

7.1 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.888

7.2 แบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.899

7.3 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.880

7.4 แบบสอบถามด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.816

8. นำแบบสอบถามมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมีทั้งหมด 5 ตอน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 เป็นแบบคัดกรองสุขภาพจิตของนักเรียน
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามด้านสัมพันธภาพในครอบครัว
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
- ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามด้านสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน
- ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบคัดกรองสุขภาพจิตของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำถามแล้วทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริง ของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ
(0)	นอนไม่หลับเพราะกังวลใจ
(00)	☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก รู้สึกว่าสามารถเข้ากับคนอื่นได้ง่าย ☐ ดีกว่าปกติ ☐ เท่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนนของแบบคัดกรองสุขภาพจิตคิดคะแนนแบบ GHQ SCORE (0-0-1-1)

เลือกข้อคำตอบ 2 ข้อแรกได้คะแนน 0 คะแนน

เลือกข้อคำตอบ 2 ข้อหลังได้คะแนน 1 คะแนน

เกณฑ์ในการแบ่งระดับสุขภาพจิตโดยพิจารณาจากคะแนนรวม ดังนี้

คะแนน 0 - 5 มีสุขภาพจิตดี

คะแนน 6 - 30 มีปัญหาสุขภาพจิต

ตอนที่ 2 – 5 เป็นแบบสอบถามด้านสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน
สัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงน้อย	ไม่จริง
	ตอนที่ 2 สัมพันธภาพในครอบครัว				
(0)	พ่อแม่หรือผู้ปกครองแสดงให้รู้ว่าท่านรักข้าพเจ้ามาก.....				
(00)	พ่อแม่หรือผู้ปกครองเอาใจใส่เรื่องสุขภาพของข้าพเจ้า.....				
	ตอนที่ 3 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน				
(0)	สภาพห้องเรียนมีความเหมาะสมกับลักษณะวิชาที่เรียน....				
(00)	โรงเรียนมีที่นั่งพักผ่อนนอกเวลาเรียน.....				
	ตอนที่ 4 สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน				
(0)	ครูให้ความรักต่อข้าพเจ้าเป็นอย่างดี.....				
(00)	ครูยินดีรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้า.....				
	ตอนที่ 5 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน				
(0)	ข้าพเจ้ามีเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาได้.....				
(00)	ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่ออยู่กับเพื่อน ๑.....				

เกณฑ์การให้คะแนน

การให้คะแนนของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อความทางบวก

ถ้าตอบ จริงมากที่สุด	ให้	3	คะแนน
ถ้าตอบ ค่อนข้างจริง	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ จริงน้อย	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบ ไม่จริง	ให้	0	คะแนน

2. ข้อความทางลบ

ถ้าตอบ จริงมากที่สุด	ให้	0	คะแนน
ถ้าตอบ ค่อนข้างจริง	ให้	1	คะแนน
ถ้าตอบ จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
ถ้าตอบ ไม่จริง	ให้	3	คะแนน

การแปลความหมายคะแนน

ถ้าคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 2.50 ถึง 3.00	แปลว่า	นักเรียนมีคุณลักษณะสิ่งที่ดี อยู่ในระดับดี
ถ้าคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 1.50 ถึง 2.49	แปลว่า	นักเรียนมีคุณลักษณะสิ่งที่ดี อยู่ในระดับค่อนข้างดี
ถ้าคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 0.50 ถึง 1.49	แปลว่า	นักเรียนมีคุณลักษณะสิ่งที่ดี อยู่ในระดับค่อนข้างไม่ดี
ถ้าคะแนนเฉลี่ยรายข้อเท่ากับ 0.00 ถึง 0.49	แปลว่า	นักเรียนมีคุณลักษณะสิ่งที่ดี อยู่ในระดับไม่ดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยา เพื่อขออนุญาตให้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน นัดหมายวันเวลาที่จะนำแบบสอบถามไปทดสอบ
4. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง
5. วางแผนดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – มีนาคม 2548
6. ชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและทราบถึงวัตถุประสงค์ในการทำแบบสอบถาม และขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถามเพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริง
7. นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติและทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบสอบถามปัจจัยบางประการแต่ละตอนและแบบคัดกรองสุขภาพจิตของนักเรียน
2. หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบสอบถามปัจจัยบางประการทั้ง 4 ตอน และแบบคัดกรองสุขภาพจิตของนักเรียน
3. หาค่าสหสัมพันธ์ภายในของปัจจัยบางประการ สหสัมพันธ์พหุคูณ และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
4. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta Weight) ระหว่างปัจจัยบางประการ ที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 - 2.1 หากความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิวของแบบสอบถาม (Face Validity) โดยใช้สูตร (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 179 ; อ้างอิงจาก Rovinelli and Hambleton. 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

- 2.2 หาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 204)

$$r_{xy} = \frac{N \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[N \sum x^2 - (\sum x)^2][N \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด X

$\sum y$ แทน ผลรวมของคะแนนชุด Y

$\sum x^2$ แทน ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง

$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
X	แทน	คะแนนของข้อคำถาม
Y	แทน	คะแนนผลรวมของข้อคำถาม

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

2.3 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่ใช้ในการทดสอบค่า t (t - test)

3.2 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 204)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum x \sum y}{\sqrt{[N \sum x^2 - (\sum x)^2][N \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุด X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนชุด Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณของ X กับ Y
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้ t – test (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544 : 317)

$$t = r \sqrt{\frac{N-2}{1-r^2}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าจากการแจกแจงแบบที
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	ค่าจำนวนข้อมูลหรือจำนวนคน

3.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur, 1973 : 136 - 137)

$$R_{y.1,2,3...k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ	$R_{y.1,2,3...k}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม (Y)
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	$r_{y1}, r_{y2}, \dots, r_{yk}$	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k กับตัวแปรตาม y

3.5 ทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณโดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur, 1973 : 63)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1-R^2) / (N-k-1)} \quad df_1 = k, df_2 = N - k - 1$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบเอฟ (F – Distribution)
	R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ
	df_1	แทน	k
	df_2	แทน	$N - k - 1$

3.6 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 61)

$$b_i = \beta_i \frac{s_y}{s_i}$$

เมื่อ	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูปคะแนนดิบ
	β_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรตัวที่ i ในรูปคะแนนมาตรฐาน
	s_i	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรอิสระตัวที่ i
	s_y	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากตัวแปรตาม

3.7 ทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta – Weight) โดยใช้ t – test (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 119)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{b_i}} \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ	t_i	แทน	ค่าการแจกแจงแบบทีของค่าน้ำหนักความสำคัญตัวที่ i
	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ i ในรูปคะแนนดิบ
	SE_{b_i}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักของความสำคัญ
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

ในการวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือและทดสอบสมมติฐานคำนวณโดยใช้โปรแกรม SPSS (Statisticals Package for the social Science)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสื่อความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
k'	แทน	คะแนนเต็มทั้งฉบับของแบบสอบถาม
k''	แทน	คะแนนเต็มรายข้อของแบบสอบถาม
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$S_{\bar{x}}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย
X_1	แทน	คะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว
X_2	แทน	คะแนนสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
X_3	แทน	คะแนนสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน
X_4	แทน	คะแนนสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
Y	แทน	คะแนนสุขภาพจิตของนักเรียน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F- Distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t- Distribution
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และสุขภาพจิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับสุขภาพจิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. คำนำนัยสำคัญของตัวแปรปัจจัย สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และสุขภาพจิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวสภาพแวดล้อม

ในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและสุขภาพจิตของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ($n = 463$)

ตัวแปร	k	k'	k"	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{x}}$	การแปลความหมาย
สัมพันธภาพในครอบครัว (X_1)	20	60	3	2.180	.459	.021	ค่อนข้างดี
สภาพแวดล้อมในโรงเรียน (X_2)	20	60	3	2.246	.420	.020	ค่อนข้างดี
สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (X_3)	20	60	3	2.241	.421	.020	ค่อนข้างดี
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_4)	20	60	3	2.133	.437	.020	ค่อนข้างดี
สุขภาพจิตของนักเรียน (Y)	30	30	1	3.989	4.036	.188	มีสุขภาพจิตดี

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับของสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่า 2.180, 2.246, 2.241 และ 2.133 ตามลำดับ อยู่ในระดับค่อนข้างดี ส่วนคะแนนเฉลี่ยทั้งฉบับของสุขภาพจิตของนักเรียนมีค่า 3.989 อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง .020 ถึง .021

เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อของคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าอยู่ระหว่าง .420 ถึง .459 แสดงว่าปัจจัยแต่ละด้านกับสุขภาพจิตของนักเรียนมีการกระจายของคะแนนใกล้เคียงกัน ส่วนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสุขภาพจิต มีค่า 4.036

ก่อนจะนำตัวแปรปัจจัยทั้ง 4 ด้านมาวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรปัจจัยดังกล่าวไปทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation Analysis) และพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละด้านควรจะมีค่าต่ำกว่าพบว่าตัวแปรปัจจัยคู่ใดมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงเกิน 0.7 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2537 : 89) อาจจะต้องทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับความเป็นพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity)

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละด้าน กับสุขภาพจิตของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยแต่ละด้าน กับสุขภาพจิตของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y
สัมพันธภาพในครอบครัว (X ₁)	1.000	.416**	.488**	.387**	-.240**
สภาพแวดล้อมในโรงเรียน (X ₂)		1.000	.605**	.452**	-.196**
สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน(X ₃)			1.000	.538**	-.147**
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X ₄)				1.000	-.255**
สุขภาพจิตของนักเรียน (Y)					1.000
R = .310** R ² = .096 F = 12.153**					

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่าค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรปัจจัยทั้งหมดมีค่าตั้งแต่ .387 ถึง .605 ซึ่งกล่าวได้ว่าตัวแปรปัจจัยทั้งหมดไม่เกิดปัญหาพหุสัมพันธ์ (Multicollinearity) สามารถนำไปใช้เป็นตัวแปรในการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรด้านสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์กันมีค่าอยู่ระหว่าง .386 ถึง .605 ซึ่งทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับ สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน มีความสัมพันธ์กันสูงสุดมีค่า .605 รองลงมาได้แก่สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน กับ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว กับ สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน กับ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพในครอบครัว กับ สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสัมพันธภาพในครอบครัว กับ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีความสัมพันธ์กันมีค่า .538, .488, .452, .416 และ .386 ตามลำดับ ทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับสุขภาพจิตของนักเรียน ซึ่งวัดจากแบบคัดกรองสุขภาพจิต ฉบับ Thai GHQ-30 แปลโดยธนา นิลชัยโกวิทย์ มีค่าอยู่ระหว่าง -.147 ถึง -.255 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า กล่าวคือนักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าสูงจะมีปัญหาสุขภาพจิต หากมีค่าต่ำคือมีสุขภาพจิตดี สำหรับการวิจัยครั้งนี้พบว่าสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียนสูงสุดมีค่า -.255 รองลงมาได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งมีค่า -.240, -.196 และ -.147 ตามลำดับ

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับสุขภาพจิตของนักเรียน มีค่า .310 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความแปรปรวนของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรปัจจัยสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับสุขภาพจิตของนักเรียนมีค่าเท่ากับ .096 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสุขภาพจิตของนักเรียน ได้ร้อยละ 9.6

3. คำนำน้หนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตาราง 4 คำนำน้หนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัยแต่ละด้าน ที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปรปัจจัย	b	SE _b	β	t
สัมพันธภาพในครอบครัว (X ₁)	-1.519	.458	-.173	-3.313**
สภาพแวดล้อมในโรงเรียน (X ₂)	-.920	.551	-.096	-1.670
สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน (X ₃)	.983	.597	.103	1.649
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X ₄)	-1.842	.501	-.199	-3.680**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัวและ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีค่าน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาคำนำน้หนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนสูงสุด รองลงมาคือ สัมพันธภาพในครอบครัว ส่วนสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน มีค่าน้ำหนักความสำคัญ ในการส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยบางประการซึ่งประกอบด้วยสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับสุขภาพจิตของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา โดยกำหนดความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา
2. เพื่อศึกษาคำแนะนำความสำคัญระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา
2. มีน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยอย่างน้อย 1 ประการที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา จำนวนทั้งสิ้น 463 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two – Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบคัดกรองสุขภาพจิตของนักเรียน จำนวน 30 ข้อ
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพในครอบครัว จำนวน 20 ข้อ
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน จำนวน 20 ข้อ
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน จำนวน 20 ข้อ
- ตอนที่ 5 แบบสอบถามวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ติดต่อทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
2. ติดต่อสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยาเพื่อขออนุญาตให้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน นัดหมายวันเวลาที่ให้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล
4. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง
5. วางแผนดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม 2548
6. ชี้แจงให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างเข้าใจและทราบถึงวัตถุประสงค์ในการทำแบบสอบถาม และขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถามเพื่อให้ได้ผลตรงตามความเป็นจริง
7. นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าสถิติและทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และสุขภาพจิตของนักเรียน
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับสุขภาพจิตของนักเรียน
3. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรปัจจัย สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยรายข้อของสุขภาพจิตของนักเรียนมีค่า 3.989 แสดงว่านักเรียนมีสุขภาพจิตอยู่ในระดับดี ส่วนคะแนนเฉลี่ยรายข้อของสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีคะแนนเฉลี่ย 2.180, 2.246, 2.241 และ 2.133 ตามลำดับ แสดงว่านักเรียนมีสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน อยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานรายข้อของปัจจัยแต่ละด้านกับสุขภาพจิตของนักเรียน พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง .420 ถึง .459 แสดงว่าปัจจัยแต่ละด้านกับสุขภาพจิตของนักเรียนมีการกระจายของคะแนนต่ำ และแต่ละด้านมีการกระจายคะแนนใกล้เคียงกันค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่า 4.036 เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง .020 ถึง .021

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับสุขภาพจิตของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ .310 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับสุขภาพจิตของนักเรียน พบว่ามีค่าเท่ากับ .096 แสดงว่าตัวแปรปัจจัยสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสุขภาพจิตของนักเรียนได้ร้อยละ 9.6

3. ค่าน้ำหนักความสำคัญ ของตัวแปรปัจจัยบางประการ พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน สูงสุด มีค่า -.199 รองลงมา คือ สัมพันธภาพในครอบครัวมีค่า -.173 ส่วนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน มีค่าน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยบางประการ ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน กับสุขภาพจิตของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ .310 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ .096 แสดงว่า ตัวแปรปัจจัยบางประการทั้ง 4 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสุขภาพจิตได้ร้อยละ 9.6 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตได้ว่าการที่นักเรียนอยู่ในสภาพของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว มีสภาพแวดล้อมในโรงเรียนรวมถึงบรรยากาศในการเรียนการสอน ทั้งในด้านอาคารสถานที่ ด้านสื่อและอุปกรณ์ และด้านกิจกรรมและการบริการ ที่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่และพัฒนาการในทางที่ดีของนักเรียน มีการแสดงพฤติกรรมของครูที่ปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างเป็นกันเอง ให้ความรัก ความสนใจ ความเข้าใจอย่างจริงใจ และการแสดงพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันระหว่างนักเรียนกับเพื่อนทั้งในและนอกห้องเรียนในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ย่อมจะส่งผลให้สุขภาพจิตของนักเรียนดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแคนเนอร์และคนอื่น ๆ (Kenner and others. 1957 : 167) ที่ศึกษาพบว่า มีประมาณร้อยละ 30 ที่เข้ารับตัวในโรงพยาบาลโรคจิตมาจากครอบครัวแตกแยกต้องพลัดพรากจากครอบครัวอย่างกะทันหัน เช่น การตาย การเจ็บป่วยถูกแยกจากบิดามารดา หรือมีการหย่าร้าง ทำให้เด็กรู้สึกอ้างว้าง ว่าเหว่ ขาดสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวและคล้ายคลึงกับงานวิจัยของอำไพ สันธสาพรพงศ์ (2533 : 88-89) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของภูมิหลังครอบครัวกับสุขภาพจิตของนักเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร แล้วพบว่า นักเรียนที่สนิทสนมกับบิดามารดา มีแนวโน้มสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่ไม่ค่อยสนิทสนมทั้งบิดาและมารดา และงานวิจัยของวรางคณา แสงวิภาค (2542 : 98-100) ที่ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียน ในจังหวัดชัยภูมิ แล้วพบว่า สุขภาพจิตของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู บรรยากาศการเรียนการสอน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน นอกจากนี้อำพร เจริญประภาพงศ์ (2528 : 39) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนและสุขภาพจิตของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ที่สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลการศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา พบว่า ตัวแปรปัจจัยสัมพันธภาพในครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีน้ำหนักความสำคัญในการส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า มีน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยอย่างน้อย 1 ประการที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียนสูงกว่าสัมพันธภาพในครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า นักเรียนที่มีความใกล้ชิดสนิทสนม

กับเพื่อน มีการทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม ช่วยเหลือ ห่วงใย ไว้วางใจซึ่งกันและกัน รู้จักให้อภัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน สนใจความรู้สึกของเพื่อน จึงก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย แต่นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาความเป็นอยู่ไม่ดี ไม่มีความอบอุ่น ขาดความรักและความเอาใจใส่จากผู้ปกครองจะมีเรื่องระหว่างสมาชิกในครอบครัว ขาดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว จะมีผลทำให้นักเรียนมีปัญหาสุขภาพจิต สอดคล้องกับงานวิจัยของนิลวรรณ ศิริอังกุล (2535 : 104-107) ที่ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนในเขตชุมชนแออัด พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ได้แก่ นักเรียนที่อยู่ในสภาพครอบครัวที่แตกแยก และงานวิจัยของวรารัตนา แสงวิภาค (2542 : 98-100) ที่พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์สุขภาพจิตของนักเรียน ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนส่งผลต่อสุขภาพจิตของนักเรียน แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัว และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนที่ดี จะทำให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดีด้วย ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1.1 พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่อยู่ในครอบครัวของนักเรียน ควรอย่างยิ่งที่จะให้ความรัก ความอบอุ่น หลีกเลี่ยงปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างสมาชิกในครอบครัวเพื่อสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัวซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดี และเมื่อนักเรียนมีสุขภาพจิตที่ดีย่อมส่งเสริมให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีด้วย

1.2 พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพของนักเรียนกับเพื่อนควรส่งเสริมให้นักเรียนและเพื่อนมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อกันอย่างใกล้ชิดสนิทสนมซึ่งกันและกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือห่วงใย ไว้วางใจกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งด้านการเรียนและด้านอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันและจะส่งผลให้สุขภาพจิตของนักเรียนดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัว สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของสุขภาพจิตได้เพียงร้อยละ 9.6 แสดงว่า ยังมีปัจจัยอื่นอีกมากที่ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เช่น องค์ประกอบส่วนบุคคลของนักเรียน ได้แก่ ระดับเชาวน์ปัญญา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจ ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อจะได้อธิบายสุขภาพจิตของนักเรียนได้เพิ่มมากขึ้น

2.2 ผู้วิจัยที่มีความสนใจตัวแปรด้านสภาพจิต ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพจิตในกลุ่มตัวอย่างอื่นนอกเหนือจากนักเรียน เช่น ครูผู้สอน ผู้บริหาร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนการสอนของประเทศต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสงวณ. (2524). สุขภาพจิตในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์บางกอกวิทยาลัย.
กรมการแพทย์. (2529). สุขภาพจิต. กรุงเทพฯ : กองสุขภาพจิตกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
กรมวิชาการ. (2534). คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
กรมวิชาการ. (2539). คู่มือพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียน
การสอน. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์. (2532). เอกสารสนับสนุนการดำเนินงานตามทิศทางของ
กรมสามัญศึกษา เรื่องการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2532). ความรู้เรื่องสุขภาพจิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
----- (2539). แผนพัฒนาสุขภาพจิต ตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 8
(พ.ศ. 2540 – 2544) ด้านสาธารณสุข. นนทบุรี : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
----- (2542). คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 3.
นนทบุรี : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
กัมปนาท ศรีเชื้อ. (2534). การศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมการเรียน
คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบระหว่างนักเรียนที่มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกับต่ำ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร
กุลวรรณ วิทยาวงศ์จุ. (2526). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับการปรับตัว.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
กุหลาบ รัตนสังขธรรมและคณะ. (2541). สัมพันธภาพภายในครอบครัวกับปัญหาเสพติดและ
พฤติกรรมทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาภาคตะวันออก กรุงเทพฯ :
สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
จรรยา สุวรรณทัต. (2523). ครอบครัวสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
จารุวรรณ ศรีสว่าง. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตของครูระดับมัธยมศึกษา โรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร.. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
ถ่ายเอกสาร.

- จิตรจิตานต์ สบายจิตร. (2542). *สัมพันธภาพระหว่างครูประจำชั้นกับนักเรียนการรับรู้คุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์ภา พูลสนอง. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ยูนิพันธ์. (2527). *การพยาบาลจิตเวช*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพยาบาลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนนุช บุญสิทธิ์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุหลาบบุรีวิทยารามวิทยาเขต กรุงเทพมหานคร.ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).* กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ชีรวัดณ์ นิจนตร. (2526). *สภาพเชิงจิต – สังคมในโรงเรียนกับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่น ใน กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด.(พัฒนศึกษาศาสตร์).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- จิฎิรักษ์ วิเศษศิลปานนท์. (2537). *การปรับตัวทางสังคมของเด็กกำพร้าในสถานสงเคราะห์ : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ สค.ม.(สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. (2522). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิต และจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- (2528). *ปัจจัยทางจิตนิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนีย์ จารุรัตน์จามร. (2536). *ทรรศนะของนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และคนอื่นๆ. (2539,มกราคม-มีนาคม). “ความเชื่อถือได้และความมั่นคงตรงของ General Health Questionnaire ฉบับภาษาไทย.”วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย.41(1) : 2-17.

- (2539,กรกฎาคม-กันยายน). " ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตของประชาชน เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร." *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 41(3) : 191-202.
- นิคม ทาแดง และ ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2528). *การเรียนรู้การสอนประถมศึกษา*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นิพนธ์ คันทะเสวี. (2528). *มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นิยม บุญมี. (2530). *ครอบครัวสัมพันธ์*. มหาสารคาม : ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ วิทยาเขต มหาสารคาม.
- นรา บุรณรัช. (2518). *พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นารี โนภิระ. (2536). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนและสุขภาพจิต ของนักเรียนชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่และโรงเรียน ประถมศึกษาเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ พงษ์ประดิษฐ์. (2534). *ทรรคชะของนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมวิทยาลัยครูพิษณุโลกสงคราม* พิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2527). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิลวรรณ ศิริอังกุล.(2535). *สุขภาพจิตของนักเรียนในชุมชนแออัด เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545) *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุปผา มาลีวงศ์. (2521, กุมภาพันธ์). " สุขภาพจิตเด็ก." *วารสารคุรุปริทัศน์*. 3(2) : 14-15.
- เบญจพร ปัญญาภ. (2545,มกราคม). " การเฝ้าระวังโรคทางจิตเวชเด็ก." *วารสารศูนย์สุขภาพจิต*. 18(1) : 1-8
- ประติพันธ์ อุปรมัย. (2527). *การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ในเอกสารการสอนชุดวิชาการระบบ การเรียนการสอนหน่วยที่ 1 – 5 หน้า 123 – 161* กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์สำนัก เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์.(2523). *หลักการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ . อักษรเจริญทัศน์.
- เปลื้อง บัวศรี. (2535). *การเปรียบเทียบสุขภาพจิตและบรรยากาศท้องถิ่น ตามการรับรู้ของครูใน จังหวัดชายแดนภาคใต้*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพจิตเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บัณฑิตการพิมพ์.

- ฝน แสงสิงแก้ว. (2521). *เรื่องสุขภาพจิต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- พะยอม ธีรธ. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญ จังหวัดสุพรรณบุรี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรจิรา วงศ์ชนะภัย. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเสรีไทย กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- พลาภรณ์ จันทร์ขามเรียน. (2539). *สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสาธิต
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี มะแสงสม. (2544). *ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง.
ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมลศรี จันทราพร. (2540). *สุขภาพจิตของครูและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิริยาภรณ์ ประเทืองเศรษฐ์ (2544). *บทบาทบิดา บทบาทมารดาและการปรับตัวกับเพื่อนวัยรุ่น.
ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์ใจ ไมตรีเปรม. (2543). *การศึกษาความสัมพันธ์ในครอบครัวของพนักงานธุรกิจภาวะ
วิกฤตเศรษฐกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การจัดการสวัสดิการ
สังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- พินภา ภูมิอมร.(2538) *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของสุขภาพจิตของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2524). *พฤติกรรมการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ในเอกสารชุดการสอน
วิชาภาษาไทย หน่วยที่ 1- 8*. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มยุรี สิงห์โทราช.(2536). *ความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนตาม
การรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
เชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ . กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก. บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.

- มาริสา รัฐปัตย์. (2532). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2534). *สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของครู อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ละเมียด ลิมอักษร. (2519, กุมภาพันธ์). "สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลทางการศึกษา." *วารสารประถมศึกษา*. 27(2) : 23-24
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2531). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- , (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- วรรณิ ลิมอักษร. (2524). *สุขภาพจิตในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรางคณา แสงวิภาค. (2542). *การศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดชัยภูมิ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรารณ รักรัตน์. (2529). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : ภาคหลักสูตรการสอน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วนิดา หัตถพันธ์. (2532,กรกฎาคม-ธันวาคม). "สุขภาพจิตของเด็กกำพร้าวัดสระแก้ว." *วารสารจิตวิทยาคลินิก*. 20(2) : 52.
- วลัยลักษณ์ อัครวิรัตน์. (2539). "ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง". *วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง*. 6(1) : 56.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์. (2541) *จะพัฒนาสมองลูกอย่างไร*. กรุงเทพฯ : รักลูก.
- วันเพ็ญ บุญประกอบ. (2543). *ความรักความผูกพันของครอบครัวในยุค 2000*. กรุงเทพฯ : สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย.
- วิทยา นาควัชร. (2529). *การสร้างกำลังใจในคนหนุ่มสาว*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์.
- วิรัช วรรณรัตน์. (2523,กรกฎาคม). "สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก." *วารสารครู*. 5 (7) : 58-59.
- วีระ ไชยศรีสุข. (2533). *สุขภาพจิต*. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.
- ศิริชัย กาญจนวาสีและคณะ. (2544). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.

- สมัญญา เสียงใส. (2521). ความวิตกกังวลและวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนมัธยมปลาย
สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (วัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย ธีรชนกุล. (2526). จิตวิทยาการศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมพร พรหมจรรย์. (2540) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศรี บุญอรุณรักษา. (2539). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนเครือข่ายทอกลี. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สานิต รัตตัญญู. (2533). การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตาม
การรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่ก้าวร้าวในระดับประถมศึกษา สังกัด
กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิต สุวรรณชีพ. (2528 ,มิถุนายน-กรกฎาคม). "สุขภาพจิต." วารสารแนะแนว. 99(5) :15.
- สุจินต์ ปรีชามารภ. (2535). สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชา จันทน์เอม. (2527). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- (2536). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. (2529). จิตวิทยาวัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ : แพร่พิทยา.
- สุชานันท์ อุ่นสกุล.(2544). สุขภาพจิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี. ปริญญาโท กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2537). เทคนิคการวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัวสำหรับการวิจัยทาง
สังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : เลียงเชียง.
- สุชาติ โสมประยูร. (2524). โครงการสุขภาพในโรงเรียน. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรางค์ จันทน์เอม. (2527). สุขวิทยาจิต. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : อักษรบัณฑิต.
- สุภา มาลากุล. (2518). การศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นกลุ่มของนักเรียนอาชีวะ
กรุงเทพฯ ฯ : สภาวิจัยแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุดไฉน มีริยะเกิด. (2530) สุขวิทยาจิต. พิษณุโลก : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว
สหวิทยาลัยพุทธชินราช. พิษณุโลก : วิทยาลัยพินุลสงคราม.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2541, ตุลาคม). "จรรยาบรรณครู 9 ประการ". วารสารการศึกษา
กม. 22 (1) : ปกหลัง.

- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2547). เอกสารแนวทางการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540–2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- (2540). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2540 – 2544). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- (2541). การปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2526). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2542,มิถุนายน-กรกฎาคม). "ครูตามแนวพระราชดำริ" วารสารข้าราชการครู. 19(3) : 4
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2522). สุขภาพจิตเบื้องต้น. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อรัญญา จันทรัง. (2536). สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร
- อรัญญา รุขมธุร์. (2526). สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนในเครือคาทอลิก และสภา คริสตจักรแห่งประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- อรพันธุ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2533).การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บางเขน.
- อนันต์ นามทองตัน. (2534). บรรยากาศในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอกอนสาร จังหวัดชัยภูมิ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร
- อานนท์ อาภาภิรมย์. (2517). ปัญหาสังคมกรุงเทพ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- อุไร ชมมะลิ. (2542). *สุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดนครปฐม*. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- อุษา เชาวลิต. (2540). *ปัจจัยบางประการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเผชิญปัญหาของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรีวิชัย*. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำพร เจนประภาพงษ์. (2528). *ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพของครูประจำชั้นกับนักเรียนสุขภาพจิตของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การแนะแนวทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- อำไพ สินสถาพรพงศ์. (2533). *ความสัมพันธ์ของภูมิหลังทางครอบครัวกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

Anderson.(1970) *Health principles and practice* . Saint Louis : Mosby.

Ausubel, David P. (1965). *Ego Development and The Personality*. 3rd. ed. New York : Grune and Stration , inc.

Bernard. Harold W. (1970) *Mental Health in classroom*. New York : Mc Grow-Hill Book Company.

Bloom , Benjamin S.other.(1971). *Handbook on Formative Evaluation of Student Learning*. New York : McGraw-Hill.

BowMan , D.O.. (1964). *A Longitttudinal Study of Selected Facets of Children 's Self Concepts as Related to Achievement , Intelligence, and Interests*. Dissertation Abstract..

Boldwin, A.L. (1968,January). "Sociolizaion nd the Child Relationship" *Child Development*.12(1) : 127-136.

Cantwell, Dennis P. and Baker, Lorian. (1984, December). "Parental Mental Illness and Psychiatric Disorders in at Risk Children," *The Journal of Clinical Psychosomatic Medicine*. 83(6) : 300 – 314.

Coleman,James C. (1964). *Abnormal Psychology and Modern Life*. Los Angeless : Scot Foreman Company.

- Egbert, E. (1980, September). "Concept of Wellness." *Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health Service*. 18 :19-12 .
- Elder, Irving. (1974). *Mental Growth and the Art of Teaching*. The Mathematica.
- Goldberg and others. (1972). *The detection Of psychiatric illness by questionnaire*. Maudsley Monograph No 21. London : Oxford University Press.
- Jahoda, Marie. (1958). *Current Concepts of Positive Mental Health*. Paris : Unesco.
- (1960). *Race Relations and Mental Health*. Paris : Unesco.
- (1970). "The Psychological Meaning of Various Criteria of Mental Health," *Social Psychological and Mental Health*. New York : Holt Rinehart and Winston.
- Kaplan , Louis and others. (1959). *Mental health and Human Relation in Education*. New York : Harper and Brother Publisher.
- (1980). *Comprehensive Textbook o Psychiatry III* Baltimore, William and Wilkins.
- Kanner and others. (1957). "The Mental Environment," *Child Psychiatry*. 3rd ed. Menasha : Geore Banta Camp.
- Kerlinger, F.N. and Pedhazur, E.J. (1973). *Multiple Regression in Behavioral Reserch*. New York : Holt, Rinehart and Wenston. Inc. (112) : 433-457.
- Munro, A. (1966 : Sept ember). "Brit.J.Psychiatry." *Parental Deprivation in Depressive Patient*. 12 : 433-457.
- Mussen and others. (1969). *Child Development and Personality*. New York : Harper and Roy.
- Mouley Gorge J. (1965). *Psychology of Effectiive Teaching*. New York : Holt Rinehart and Winston Inc.
- Nikelly, A.G. (1966). *Mental Health for students*. Llinios : Spring Field.
- Oberteuffer, Delbert. (1954). *School Education*. New York : Harper and Brothers.
- Orr, Kelly Kent. (1978 : August). "The Relationship of Perceviad Family Interpersonal Compatibility to Adolescent Adjustment." *Dissertation Abstracts International – B* : 9-27
- Page and others. (1977). *International Dictionary of Education*. London : Kogan Page Limited.
- Ringness, Thomas A. (1969). *Mental Health in School*. New York : Random House.
- Rogers, Dorothy. (1972). *Issue in Adoflesscent Psychology*. New York : Meridith Corporation.
- Sears, R.R., E.E. Maccoby and Levin. (1957) *Pattern of Child Rearing*. New York.. Peterson and Company.

- Soddy,K. (1975, July). " The Promotion of Good Mental Health." In Habsan,W. New York.
25(6) : 419-420.
- Tyerman and others. (1984). "Life Stress, Family Support and Adolescent Disturbance,"
Psychological Abstracts. 7 : 1901 .

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มแข็ง	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ	ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. ละเอียด รัชน์ผา	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
ผลการวิเคราะห์ข้อคำถามรายข้อ

ตาราง 5 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.80	คัดเลือกไว้	21	0.60	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	22	0.60	คัดเลือกไว้
3	1.00	คัดเลือกไว้	23	0.80	คัดเลือกไว้
4	0.60	คัดเลือกไว้	24	0.80	คัดเลือกไว้
5	1.00	คัดเลือกไว้	25	0.60	คัดเลือกไว้
6	1.00	คัดเลือกไว้	26	1.00	คัดเลือกไว้
7	1.00	คัดเลือกไว้	27	0.60	คัดเลือกไว้
8	1.00	คัดเลือกไว้	28	0.60	คัดเลือกไว้
9	1.00	คัดเลือกไว้	29	0.40	ตัดทิ้ง
10	0.80	คัดเลือกไว้	30	0.80	คัดเลือกไว้
11	1.00	คัดเลือกไว้	31	1.00	คัดเลือกไว้
12	1.00	คัดเลือกไว้	32	1.00	คัดเลือกไว้
13	1.00	คัดเลือกไว้	33	1.00	คัดเลือกไว้
14	1.00	คัดเลือกไว้	34	1.00	คัดเลือกไว้
15	1.00	คัดเลือกไว้	35	1.00	คัดเลือกไว้
16	1.00	คัดเลือกไว้	36	1.00	คัดเลือกไว้
17	0.80	คัดเลือกไว้	37	1.00	คัดเลือกไว้
18	1.00	คัดเลือกไว้	38	0.80	คัดเลือกไว้
19	0.80	คัดเลือกไว้	39	1.00	คัดเลือกไว้
20	1.00	คัดเลือกไว้	40	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 6 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.80	คัดเลือกไว้	21	1.00	คัดเลือกไว้
2	0.80	คัดเลือกไว้	22	1.00	คัดเลือกไว้
3	0.80	คัดเลือกไว้	23	1.00	คัดเลือกไว้
4	0.80	คัดเลือกไว้	24	1.00	คัดเลือกไว้
5	0.80	คัดเลือกไว้	25	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.80	คัดเลือกไว้	26	1.00	คัดเลือกไว้
7	0.80	คัดเลือกไว้	27	1.00	คัดเลือกไว้
8	0.00	ตัดทิ้ง	28	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.00	ตัดทิ้ง	29	1.00	คัดเลือกไว้
10	0.80	คัดเลือกไว้	30	0.60	คัดเลือกไว้
11	1.00	คัดเลือกไว้	31	0.80	คัดเลือกไว้
12	0.80	คัดเลือกไว้	32	0.80	คัดเลือกไว้
13	0.80	คัดเลือกไว้	33	0.80	คัดเลือกไว้
14	0.80	คัดเลือกไว้	34	0.80	คัดเลือกไว้
15	0.80	คัดเลือกไว้	35	1.00	คัดเลือกไว้
16	0.80	คัดเลือกไว้	36	0.80	คัดเลือกไว้
17	0.80	คัดเลือกไว้	37	0.80	คัดเลือกไว้
18	0.80	คัดเลือกไว้	38	0.40	ตัดทิ้ง
19	0.80	คัดเลือกไว้	39	0.60	คัดเลือกไว้
20	1.00	คัดเลือกไว้	40	0.40	ตัดทิ้ง

ตาราง 7 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.80	คัดเลือกไว้	21	0.80	คัดเลือกไว้
2	0.80	คัดเลือกไว้	22	0.80	คัดเลือกไว้
3	1.00	คัดเลือกไว้	23	0.80	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้	24	0.80	คัดเลือกไว้
5	1.00	คัดเลือกไว้	25	0.80	คัดเลือกไว้
6	0.80	คัดเลือกไว้	26	0.80	คัดเลือกไว้
7	0.80	คัดเลือกไว้	27	0.60	คัดเลือกไว้
8	1.00	คัดเลือกไว้	28	0.60	คัดเลือกไว้
9	1.00	คัดเลือกไว้	29	0.80	คัดเลือกไว้
10	1.00	คัดเลือกไว้	30	0.80	คัดเลือกไว้
11	0.80	คัดเลือกไว้	31	0.80	คัดเลือกไว้
12	1.00	คัดเลือกไว้	32	0.60	คัดเลือกไว้
13	1.00	คัดเลือกไว้	33	0.80	คัดเลือกไว้
14	1.00	คัดเลือกไว้	34	0.80	คัดเลือกไว้
15	0.80	คัดเลือกไว้	35	0.80	คัดเลือกไว้
16	1.00	คัดเลือกไว้	36	0.80	คัดเลือกไว้
17	1.00	คัดเลือกไว้	37	0.00	ตัดทิ้ง
18	1.00	คัดเลือกไว้	38	0.80	คัดเลือกไว้
19	0.80	คัดเลือกไว้	39	0.80	คัดเลือกไว้
20	1.00	คัดเลือกไว้	40	0.80	คัดเลือกไว้

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก	ข้อ	IOC	ผลการคัดเลือก
1	0.60	คัดเลือกไว้	21	1.00	คัดเลือกไว้
2	1.00	คัดเลือกไว้	22	1.00	คัดเลือกไว้
3	1.00	คัดเลือกไว้	23	1.00	คัดเลือกไว้
4	1.00	คัดเลือกไว้	24	1.00	คัดเลือกไว้
5	0.80	คัดเลือกไว้	25	1.00	คัดเลือกไว้
6	0.20	ตัดทิ้ง	26	1.00	คัดเลือกไว้
7	0.60	คัดเลือกไว้	27	1.00	คัดเลือกไว้
8	0.80	คัดเลือกไว้	28	1.00	คัดเลือกไว้
9	0.80	คัดเลือกไว้	29	0.80	คัดเลือกไว้
10	1.00	คัดเลือกไว้	30	1.00	คัดเลือกไว้
11	0.20	ตัดทิ้ง	31	0.80	คัดเลือกไว้
12	0.60	คัดเลือกไว้	32	1.00	คัดเลือกไว้
13	1.00	คัดเลือกไว้	33	1.00	คัดเลือกไว้
14	0.60	คัดเลือกไว้	34	1.00	คัดเลือกไว้
15	0.80	คัดเลือกไว้	35	1.00	คัดเลือกไว้
16	1.00	คัดเลือกไว้	36	0.60	คัดเลือกไว้
17	1.00	คัดเลือกไว้	37	1.00	คัดเลือกไว้
18	1.00	คัดเลือกไว้	38	1.00	คัดเลือกไว้
19	1.00	คัดเลือกไว้	39	1.00	คัดเลือกไว้
20	1.00-	คัดเลือกไว้	40	1.00	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	0.439	คัดเลือกไว้	21	0.334	ตัดทิ้ง
2	0.493	คัดเลือกไว้	22	0.410	คัดเลือกไว้
3	0.234	ตัดทิ้ง	23	0.346	คัดเลือกไว้
4	0.494	คัดเลือกไว้	24	-0.247	ตัดทิ้ง
5	0.272	ตัดทิ้ง	25	0.206	ตัดทิ้ง
6	0.332	ตัดทิ้ง	26	-0.211	ตัดทิ้ง
7	0.370	คัดเลือกไว้	27	0.183	ตัดทิ้ง
8	0.482	คัดเลือกไว้	28	0.188	ตัดทิ้ง
9	0.510	คัดเลือกไว้	29	0.242	ตัดทิ้ง
10	0.549	คัดเลือกไว้	30	0.124	ตัดทิ้ง
11	0.275	ตัดทิ้ง	31	0.290	ตัดทิ้ง
12	0.558	คัดเลือกไว้	32	0.354	คัดเลือกไว้
13	0.536	คัดเลือกไว้	33	0.505	คัดเลือกไว้
14	0.544	คัดเลือกไว้	34	0.353	คัดเลือกไว้
15	-0.432	ตัดทิ้ง	35	0.154	ตัดทิ้ง
16	0.363	คัดเลือกไว้	36	0.211	ตัดทิ้ง
17	-0.341	ตัดทิ้ง	37	0.122	ตัดทิ้ง
18	0.494	คัดเลือกไว้	38	0.217	ตัดทิ้ง
19	0.444	คัดเลือกไว้	39	0.433	คัดเลือกไว้
20	0.368	คัดเลือกไว้			

ค่าความเชื่อมั่น = 0.888

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	0.292	ตัดทิ้ง	21	0.495	คัดเลือกไว้
2	0.111	ตัดทิ้ง	22	0.459	คัดเลือกไว้
3	0.153	ตัดทิ้ง	23	0.476	คัดเลือกไว้
4	0.226	ตัดทิ้ง	24	0.486	คัดเลือกไว้
5	0.331	คัดเลือกไว้	25	0.468	คัดเลือกไว้
6	0.117	ตัดทิ้ง	26	0.448	คัดเลือกไว้
7	0.017	ตัดทิ้ง	27	-0.030	ตัดทิ้ง
8	0.302	ตัดทิ้ง	28	0.090	ตัดทิ้ง
9	0.352	คัดเลือกไว้	29	0.414	คัดเลือกไว้
10	0.066	ตัดทิ้ง	30	0.456	คัดเลือกไว้
11	0.309	ตัดทิ้ง	31	0.397	คัดเลือกไว้
12	0.116	ตัดทิ้ง	32	0.502	คัดเลือกไว้
13	0.152	ตัดทิ้ง	33	0.540	คัดเลือกไว้
14	0.103	ตัดทิ้ง	34	0.464	คัดเลือกไว้
15	0.380	คัดเลือกไว้	35	0.140	ตัดทิ้ง
16	0.377	คัดเลือกไว้	36	0.267	ตัดทิ้ง
17	0.432	คัดเลือกไว้			
18	0.415	คัดเลือกไว้			
19	0.510	คัดเลือกไว้			
20	0.417	คัดเลือกไว้			

ค่าความเชื่อมั่น = 0.899

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	0.184	ตัดทิ้ง	21	0.349	คัดเลือกไว้
2	0.583	คัดเลือกไว้	22	-0.019	ตัดทิ้ง
3	0.496	คัดเลือกไว้	23	0.249	ตัดทิ้ง
4	0.506	คัดเลือกไว้	24	0.154	ตัดทิ้ง
5	0.526	คัดเลือกไว้	25	0.406	คัดเลือกไว้
6	0.158	ตัดทิ้ง	26	0.034	ตัดทิ้ง
7	0.132	ตัดทิ้ง	27	0.155	ตัดทิ้ง
8	0.469	คัดเลือกไว้	28	0.112	ตัดทิ้ง
9	0.416	คัดเลือกไว้	29	-0.207	ตัดทิ้ง
10	0.397	คัดเลือกไว้	30	0.240	ตัดทิ้ง
11	0.187	ตัดทิ้ง	31	0.401	คัดเลือกไว้
12	0.445	คัดเลือกไว้	32	0.229	ตัดทิ้ง
13	0.335	คัดเลือกไว้	33	0.250	ตัดทิ้ง
14	0.403	คัดเลือกไว้	34	0.263	คัดเลือกไว้
15	-0.356	ตัดทิ้ง	35	0.298	คัดเลือกไว้
16	0.468	คัดเลือกไว้	36	0.058	ตัดทิ้ง
17	0.370	คัดเลือกไว้	37	0.284	คัดเลือกไว้
18	0.390	คัดเลือกไว้	38	0.030	ตัดทิ้ง
19	0.141	ตัดทิ้ง	39	0.128	ตัดทิ้ง
20	0.416	คัดเลือกไว้			

ค่าความเชื่อมั่น = 0.880

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ข้อ	r	ผลการคัดเลือก	ข้อ	r	ผลการคัดเลือก
1	0.393	ตัดทิ้ง	21	0.381	ตัดทิ้ง
2	0.524	คัดเลือกไว้	22	0.388	ตัดทิ้ง
3	0.485	คัดเลือกไว้	23	0.502	คัดเลือกไว้
4	0.408	คัดเลือกไว้	24	0.445	คัดเลือกไว้
5	-0.085	ตัดทิ้ง	25	0.449	คัดเลือกไว้
6	0.111	ตัดทิ้ง	26	0.454	คัดเลือกไว้
7	0.180	ตัดทิ้ง	27	0.495	คัดเลือกไว้
8	0.503	คัดเลือกไว้	28	0.464	คัดเลือกไว้
9	0.274	ตัดทิ้ง	29	0.059	ตัดทิ้ง
10	-0.023	ตัดทิ้ง	30	0.421	คัดเลือกไว้
11	0.420	คัดเลือกไว้	31	0.480	คัดเลือกไว้
12	0.153	ตัดทิ้ง	32	0.453	คัดเลือกไว้
13	0.496	คัดเลือกไว้	33	0.534	คัดเลือกไว้
14	0.390	ตัดทิ้ง	34	0.319	ตัดทิ้ง
15	0.405	ตัดทิ้ง	35	0.348	ตัดทิ้ง
16	0.417	คัดเลือกไว้	36	0.100	ตัดทิ้ง
17	0.372	ตัดทิ้ง	37	0.447	คัดเลือกไว้
18	0.411	คัดเลือกไว้	38	0.182	ตัดทิ้ง
19	-0.195	ตัดทิ้ง			
20	0.051	ตัดทิ้ง			

ค่าความเชื่อมั่น = 0.816

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มเขตเจ้าพระยา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบคัดกรองสุขภาพจิต

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออกบางอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน ให้นักเรียนอ่านและพิจารณาข้อความ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

3. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งไม่มีข้อใดถูกหรือผิด ดังนั้นคำตอบที่ได้จะไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียนแต่อย่างใด จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

4. ให้นักเรียนทำแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ณัฐวัลย์ จันทร์พฤษ

นิสิตปริญญาโท

สาขาวิจัยและสถิติทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบคัดกรองสุขภาพจิต

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าคำตอบที่ใกล้เคียงกับสภาพของนักเรียนในปัจจุบันหรือในช่วง 2-3 สัปดาห์ที่ผ่านมามากที่สุด โดยไม่รวมถึงปัญหาที่นักเรียนเคยมีในอดีต

1. สามารถมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ได้
☐ ดีกว่าปกติ ☐ เหมือนปกติ ☐ แย่กว่าปกติ ☐ แย่กว่าปกติมาก
2. นอนไม่หลับเพราะกังวลใจ
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ก่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก
3. มีอาการกระสับกระส่ายหลับไม่สนิท
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ก่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติมาก
4. หวออะไรทำและทำให้ตัวเองไม่มีเวลาว่างได้
☐ มากกว่าปกติ ☐ เหมือนปกติ ☐ ก่อนข้างน้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
5. ออกไปนอกบ้านบ่อยเท่าที่เคย
☐ มากกว่าปกติ ☐ เท่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
6. จัดการกับสิ่งต่าง ๆ ได้ดีพอ ๆ กับคนส่วนใหญ่ที่อยู่ในสภาพเดียวกับนักเรียน
☐ ดีกว่าปกติ ☐ ดีพอ ๆ กัน ☐ ก่อนข้างน้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
7. รู้สึกว่าโดยทั่วไปแล้วทำอะไร ๆ ได้ดี
☐ ดีปกติ ☐ เหมือนปกติ ☐ ดีน้อยกว่าปกติ ☐ ดีน้อยกว่าปกติมาก
8. พอใจกับการที่ทำงานลุล่วงไป
☐ มากกว่าปกติ ☐ พอ ๆ กันตามปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
9. สามารถรู้สึกมีความรักและอบอุ่นต่อคนใกล้ชิดได้
☐ ดีกว่าปกติ ☐ เท่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
10. รู้สึกว่าสามารถเข้ากับคนอื่นได้ง่าย
☐ ดีกว่าปกติ ☐ เท่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
11. ใช้เวลาคุยเล่นกับคนอื่นมาก
☐ ใช้เวลามากกว่าปกติ ☐ เท่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
12. รู้สึกว่าได้ทำตัวให้เป็นประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ ได้
☐ มากกว่าปกติ ☐ เหมือนปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
13. รู้สึกว่าสามารถตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้
☐ ไม่เลย ☐ เหมือนปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
14. รู้สึกดีที่ได้อยู่ตลอดเวลา
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ก่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ

15. รู้สึกไม่สามารถที่จะเอาชนะความยากลำบากต่าง ๆ ได้
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
16. รู้สึกว่าชีวิตต้องดิ้นรนตลอดเวลา
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
17. สามารถมีความสุขกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันตามปกติได้
☐ มากกว่าปกติ ☐ เหมือนปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
18. มองอะไรเครื่องเครียดไปหมด
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
19. รู้สึกกลัวหรือตกใจโดยไม่มีเหตุผลสมควร
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
20. สามารถที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาต่าง ๆ ของตัวเองได้
☐ ดีกว่าปกติ ☐ เหมือนปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
21. รู้สึกเรื่องต่าง ๆ ทั้บถมจนรับไม่ไหว
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
22. รู้สึกไม่มีความสุขและเศร้าหมอง
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
23. รู้สึกเสียความมั่นใจในตัวเอง
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
24. คิดว่าตัวเองเป็นคนไร้ค่า
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
25. รู้สึกชีวิตนี้หมดหวังโดยสิ้นเชิง
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
26. รู้สึกมีความหวังในอนาคตของตัวเอง
☐ มากกว่าปกติ ☐ เท่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
27. รู้สึกมีความสุขดี ตามสมควรเมื่อดูโดยรวม ๆ
☐ มากกว่าปกติ ☐ เท่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติ ☐ น้อยกว่าปกติมาก
28. รู้สึกกังวล กระวนกระวาย และเครียดอยู่ตลอดเวลา
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
29. รู้สึกไม่คุ้มค่าที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ
30. รู้สึกบางครั้งทำอะไรไม่ได้เลยเพราะประสาทตึงเครียด
☐ ไม่เลย ☐ ไม่มากกว่าปกติ ☐ ค่อนข้างมากกว่าปกติ ☐ มากกว่าปกติ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสัมพันธภาพในครอบครัว

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
		จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1	พ่อแม่หรือผู้ปกครองแสดงให้รู้ว่าท่านรักข้าพเจ้ามาก.....				
2	พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้รางวัลเมื่อข้าพเจ้าสอบได้คะแนนดี...				
3	พ่อแม่หรือผู้ปกครองแสดงให้รู้ว่าท่านภูมิใจในตัวข้าพเจ้ามาก				
4	พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้คำแนะนำแก่ข้าพเจ้าเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันกับสังคม.....				
5	พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะคอยดูแลให้ข้าพเจ้าอ่านหนังสือเมื่อใกล้สอบ.....				
6	พ่อแม่หรือผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลเรื่องสุขภาพของข้าพเจ้า.....				
7	เมื่อมีเวลาว่างพ่อแม่หรือผู้ปกครองมักจะพูดคุยกับข้าพเจ้า.....				
8	เมื่อครอบครัวมีปัญหาทุกคนในบ้านช่วยกันแก้ปัญหา.....				
9	พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้คำแนะนำปรึกษาแก่ข้าพเจ้าด้วยเหตุผล.....				
10	พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะให้คำปรึกษาเมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา.....				
11	เมื่อพ่อแม่หรือผู้ปกครองอยู่บ้านจะสอนให้ข้าพเจ้าทำอาหาร...				
12	เมื่อข้าพเจ้ากลับบ้านผิดเวลาพ่อแม่หรือผู้ปกครองจะแสดงความห่วงใย.....				
13	พ่อแม่หรือผู้ปกครองสนับสนุนความสามารถพิเศษของข้าพเจ้าโดยให้เรียนรู้เพิ่มเติม.....				
14	พ่อแม่หรือผู้ปกครองให้ข้าพเจ้าเลือกเรียนพิเศษตามที่ถนัด.....				
15	ข้าพเจ้าอ่อนน้อมเมื่ออยู่กับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง.....				
16	ข้าพเจ้าทำความเคารพพ่อแม่หรือผู้ปกครองก่อนไปโรงเรียน...				
17	ข้าพเจ้าจะขออนุญาตพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อออกไปทำธุระนอกบ้าน.....				
18	ข้าพเจ้าโอบกอดพ่อแม่หรือผู้ปกครองแล้วมีความสุข.....				
19	ข้าพเจ้าร่วมรับประทานอาหารเย็นกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง.....				
20	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎระเบียบของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง.....				

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
		จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1	สภาพห้องเรียนมีความเหมาะสมกับลักษณะวิชาที่เรียน.....				
2	ห้องปฏิบัติการมีความทันสมัยเหมาะสมสำหรับฝึกปฏิบัติ.....				
3	โรงเรียนมีโต๊ะให้นั่งรับประทานอาหารอย่างเพียงพอ.....				
4	โรงเรียนมีที่นั่งพักผ่อนนอกเวลาเรียน.....				
5	โรงเรียนมีสนามให้ข้าพเจ้าได้วิ่งเล่น.....				
6	รอบ ๆ บริเวณโรงเรียนมีความสวยงามด้วยไม้ดอกไม้ประดับทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสดชื่น.....				
7	โรงเรียนมีสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนเหมาะสมกับเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน.....				
8	โรงเรียนมีบอร์ดแสดงนิทรรศการให้ความรู้ทั่วไป.....				
9	ครูใช้สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม.....				
10	สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีความทันสมัย.....				
11	สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครูใช้อยู่ในสภาพดี.....				
12	สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนใช้เหมาะสมกับลักษณะวิชา ที่เรียน.....				
13	สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียนน่าสนใจ.....				
14	สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนจัดเก็บอย่างมีระเบียบเป็น หมวดหมู่.....				
15	โรงเรียนจัดบริการแนะแนวการเรียนให้นักเรียน.....				
16	โรงเรียนมีการจัดสอนซ่อมเสริม.....				
17	โรงเรียนจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย.....				
18	โรงเรียนจัดสรรทุนการศึกษาได้อย่างเหมาะสม.....				
19	โรงเรียนจัดกิจกรรมให้ตามความถนัด.....				
20	โรงเรียนจัดบริการอาหารกลางวันที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ.....				

ตอนที่ 4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
		จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1	ครูให้ความรักต่อข้าพเจ้าเป็นอย่างดี.....				
2	ครูให้ความช่วยเหลือข้าพเจ้าอย่างใกล้ชิด.....				
3	ครูแบ่งงานให้ข้าพเจ้าทำพอเหมาะกับความสามารถ.....				
4	ครูให้ความสนใจข้าพเจ้าและเพื่อนทุกคน.....				
5	ครูเปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าซักถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ.....				
6	ครูตักเตือนข้าพเจ้าเมื่อข้าพเจ้าทำความผิด.....				
7	ครูให้คำปรึกษาข้าพเจ้าเรื่องการเรียน.....				
8	ครูยินดีรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้า.....				
9	ในชั่วโมงเรียนครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคน.....				
10	ครูยกย่องชมเชยเมื่อข้าพเจ้าทำความดี.....				
11	ครูแสดงความห่วงใยเมื่อข้าพเจ้าไม่มาโรงเรียน.....				
12	ครูให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าในการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น.....				
13	ครูแสดงความชื่นชมในความสามารถของข้าพเจ้า.....				
14	ข้าพเจ้ามีโอกาสแสดงความคิดเห็นกับครู.....				
15	ข้าพเจ้ามีปัญหาแต่ไม่กล้าถามครู.....				
16	ข้าพเจ้าช่วยงานของครู.....				
17	เมื่อข้าพเจ้าทะเลาะกับเพื่อน ครูได้ถามและตัดสินอย่างยุติธรรม.....				
18	ข้าพเจ้าส่งงานครูตามที่กำหนด.....				
19	ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนในขณะที่ครูสอน.....				
20	ข้าพเจ้ามีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับครู.....				

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

โปรดตอบคำถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างหน้าคำตอบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น			
		จริงมากที่สุด	ค่อนข้างจริง	จริงน้อย	ไม่จริงเลย
1	ข้าพเจ้ามีเพื่อนสนิทที่สามารถปรึกษาปัญหาได้.....				
2	ข้าพเจ้ากับเพื่อนช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน.....				
3	เมื่อข้าพเจ้าทำการบ้านไม่ได้ เพื่อนจะช่วยอธิบายให้.....				
4	ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่ออยู่กับเพื่อน ๆ				
5	ข้าพเจ้าเข้ากับเพื่อนวัยเดียวกันได้.....				
6	ข้าพเจ้าพอใจที่สามารถทำให้เพื่อนสนุกสนาน.....				
7	ข้าพเจ้าเป็นที่ยอมรับของเพื่อนในการสนทนา.....				
8	ข้าพเจ้าทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดี.....				
9	ข้าพเจ้าชอบเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ๆ.....				
10	ข้าพเจ้าและเพื่อนเต็มใจปฏิบัติงานตามข้อตกลงของกลุ่ม.....				
11	ข้าพเจ้าและเพื่อน ๆ รักใคร่กันดี.....				
12	เพื่อนยอมรับความสามารถในการเรียนของข้าพเจ้า.....				
13	เพื่อนในห้องมีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน.....				
14	เมื่อมีปัญหาเรื่องการเรียนข้าพเจ้าสามารถปรึกษาเพื่อนได้.....				
15	เพื่อนให้ข้าพเจ้ายืมอุปกรณ์การเรียน.....				
16	เพื่อนคอยตักเตือนให้ข้าพเจ้าทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด....				
17	เมื่อเพื่อนมีปัญหาหมักมาปรึกษากับข้าพเจ้า.....				
18	เพื่อน ๆ มีความจริงใจกับข้าพเจ้า.....				
19	เพื่อน ๆ ให้กำลังใจในการทำงานแก่ข้าพเจ้า.....				
20	เพื่อน ๆ แบ่งปันสิ่งของให้ข้าพเจ้า.....				

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างหนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตัวอย่างหนังสือขอความอนุเคราะห์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร. 5731, 5618

ที่ ศธ 0519.12/1084

วันที่ 31 มกราคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางฉัฐวัลย์ จันทร์พุกภัย นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา” โดยมี รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ศาสตราจารย์ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์สุศรี วงศ์คันะ อาจารย์สุวพร เข้มแสง อาจารย์ละเอียด รักษ์เผ่า และ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามให้ นางฉัฐวัลย์ จันทร์พุกภัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/1106

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3/ มกราคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์รวมน้ำใจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางฉัฐวัลย์ จันทร์พฤษย์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขต เจ้าพระยา” โดยมี รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษา ชั้นปีที่ 6 เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขต เจ้าพระยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางฉัฐวัลย์ จันทร์พฤษย์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2492189

ที่ ศธ 0519.12/1151

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3/ มกราคม 2548

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนส่วสดีวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางณัฐวัลย์ จันทร์พฤกษ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา” โดยมี รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ และ อาจารย์ชวลิต รวยอรจิณ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 80 คน ตอบแบบสอบถามการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตเจ้าพระยา ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางณัฐวัลย์ จันทร์พฤกษ์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเชชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2492189

ที่ ศธ 0519.12/358-8

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๘ มีนาคม 2548

เรื่อง ขอใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิต

เรียน นายแพทย์ธนา นิลชัยโกวิทย์

เนื่องด้วย นางณัฐวัลย์ จันทร์พฤษภูมิ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเจ้าพระยา” โดยมี ศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ และ อาจารย์ชวลิต รวยอาจิม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์จะขอใช้แบบคัดกรองสุขภาพจิต Thai GHQ30 เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางณัฐวัลย์ จันทร์พฤษภูมิ ได้ใช้แบบคัดกรองฯดังกล่าว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2492189

ที่ ศธ.๐๕๑๗.๐๖๕/ ๖๓๓

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์
คณะแพทยศาสตร์ รพ.รามาธิบดี
๒๗๐ ถ. พระรามหก ราชเทวี
กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๒๗ เมษายน ๒๕๕๘

เรื่อง อนุญาตให้นำแบบคัดกรองสุขภาพจิตไปใช้

เรียน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

อ้างถึง หนังสือบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ ศธ.๐๕๑๙.๑๒/๓๕๘๘
ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง แจ้งว่า นางณัฐวัลย์ จันทร์พฤกษ์ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัย และสถิติทางการศึกษา จิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีความประสงค์ขออนุญาตนำแบบคัดกรองสุขภาพจิต (Thai GHQ ๓๐) ไปใช้ เพื่อทำสารวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยบางประการกับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่ม เจ้าพระยา” ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

ผมยินยอมอนุญาตให้นำแบบคัดกรองสุขภาพจิต (Thai GHQ ๓๐) ไปใช้ และโปรดแจ้งผล การใช้ด้วยพร้อมนี้ได้แน่วิธีการใช้และการคิดคะแนน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนา นิลชัยโกวิทย์)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางณัฐวัลย์ จันทร์พฤษ
วันเดือนปีเกิด	22 ตุลาคม 2489
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบูรณ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	44 ซอย 19 ประชานิเวศน์ 3 ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัด นนทบุรี 11000
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	133/1 โรงเรียนศูนย์รวมน้ำใจ ถนนอาจณรงค์ แขวงคลองเตย เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2511	ปกศ. สูง (คณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์) วิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ. 2515	กศ.บ. (คณิตศาสตร์-ฟิสิกส์) วิทยาลัยวิชาการศึกษา พิษณุโลก
พ.ศ. 2548	กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ